

Problematika asistenčních psů v ČR

Zdeňka Galetová

VÚPSV Praha, v.v.i.
2008

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Praha 2, Palackého náměstí 4
Vyšlo v roce 2008, 1. vydání, počet stran 128
Tisk: VÚPSV, v.v.i.

Recenze: Bc. Vladimíra Tichá, tisková mluvčí Českomoravské kynologické unie
JUDr. Jan Hutař, ředitel legislativního odboru Národní rady osob se
zdravotním postižením České republiky

ISBN 978-80-7416-015-8

<http://www.vupsv.cz>

Abstrakt

Problematika asistenčních psů byla dosud v české legislativě neprávem opomíjena. Výzkum se zaměřil na vytvoření podkladů pro plánované právní úpravy Ministerstva práce a sociálních věcí, v oblasti speciálně vycvičených psů, kteří pomáhají osobám s různým zdravotním handicapem. Návrhy k jednotlivým tématům vychází z výzkumného šetření u výcvikových subjektů, držitelů vodicích a asistenčních psů, organizací sdružujících osoby se zdravotním handicapem, veterinárních lékařů a pracovníků pověřených obecních úřadů. Návrhy mají pomoci upravit právní rámec kontaktů mezi veřejností, institucemi a držiteli vodicích a asistenčních psů.

Cílem výzkumu je vytvoření uchopitelné definice pojmu „asistenční pes“ a okruhu oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa, včetně zmapování potenciačního zájmu. Další kapitoly se věnují například financování výcviku a výživy psů, stanovení kritérií pro posouzení zdravotního stavu psa a testování před předáním asistenčního psa do užívání klientovi. Neméně podstatné jsou otázky poskytování služeb výcvikovými subjekty a přístupová práva držitelů asistenčních psů do veřejných budov a dopravy. Téma jako posuzování kvality výcviku nebo majetkově právní vztahy, jsou v závěrečné kapitole zmíněny okrajově a jejich zpracování vyžaduje podrobnější výzkum. Výsledky výzkumu potvrzují, že problematika asistenčních psů je multidisciplinární problém, na jehož řešení by se měli podílet odborníci z oblasti lékařské, veterinární, kynologické a správní.

Klíčová slova: asistenční pes, vodící pes, osoba se zdravotním postižením

Abstract

Up to the present time, the issue of assistant dogs has not been thoroughly addressed in terms of Czech legislation. Our research therefore concentrates primarily on creating proposals for future Ministry of Labour and Social Affairs legislation concerning specially trained assistant dogs for disabled people. Research information was gathered from various sources including dog training schools, users of guide and assistant dogs, organizations involved with handicapped people, vets and relevant members of local councils. The final proposals should help to improve overall interaction between the general public, institutions and users of assistant dogs.

This research aims define the term "assistant dog" and to set the requirements for obtaining an assistant dog, including determining the potential level of interest in having such a dog. A number of chapters are devoted to the financial aspect of training and feeding assistant dogs, to setting out health examination criteria, and to testing the abilities of the assistant dog prior to placement. Further, the study includes information on the effectiveness of the various services provided by training schools and the right of entry to public buildings and public transport for people with assistant dogs. Final results reveal that the issue of assistant dogs will only be resolved by increasing the level of co-operation between the various institutions involved including qualified experts from the healthcare and cynology fields, local councils and vets.

Key words: assistant dog, guide dog, disabled people

Obsah

Úvod	7
1. Metodika a organizace výzkumu	9
1.1 Metodický postup	9
1.1.1 Zaměření výzkumu a výzkumné otázky	9
1.1.2 Výzkumná metoda a techniky výzkumu	10
1.2 Realizace sběru dat a charakteristiky zkoumaných souborů jednotlivých výzkumných šetření.....	11
1.2.1 Sběr dat I. kola dotazníkového šetření u výcvikových subjektů.....	11
1.2.2 Sběr dat II. kola dotazníkového šetření u držitelů vodicích psů	13
1.2.3 Sběr dat III. kola dotazníkového šetření u držitelů asistenčních psů ...	15
1.2.4 Sběr dat IV. kola výzkumného šetření u organizací sdružujících osoby s různými zdravotními handicapy	17
1.2.5 Sběr dat V. kola výzkumného šetření u vybraných veterinárních lékařů	18
1.2.6 Sběr dat VI. kola výzkumného šetření u pracovníků vybraných pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností.....	18
2. Základní pojmy a terminologie.....	20
2.1 Pojem asistenční pes	22
2.2 Dotazníkové šetření výcvikových subjektů	25
2.3 Shrnutí	26
3. Okruh oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa	28
3.1 Zrakové postižení.....	28
3.2 Tělesné postižení	29
3.3 Sluchové postižení.....	29
3.4 Kombinované vady	29
3.5 Obecné požadavky na žadatele	30
3.6 Výzkumné šetření u organizací sdružujících osoby s různými zdravotními handicapy	32
3.7 Přínos asistenčního psa pro klienta a jeho rodinu	34
4. Financování výcviku vodicích a asistenčních psů	36
4.1 Cena	36
4.2 Financování výcviku vodicích psů.....	38
4.3 Financování výcviku asistenčních psů	40
5. Zdravotní stav vodicích a asistenčních psů.....	44
5.1 Posouzení zdravotního stavu vodicích i asistenčních psů před zařazením do výcviku	44
5.2 Očkování	46
5.3 Identifikace psů	47
5.4 Kastrace vodicích a asistenčních psů	48
5.5 Výdaje za veterinární péči u vodicích a asistenčních psů.....	49
6. Předávání a závěrečná zkouška	52
6.1 Předávání.....	52
6.2 Závěrečná zkouška.....	53
6.3 Požadavky na výcvik asistenčního psa	57
6.3.1 Specifický výcvik asistenčního psa pro osoby s tělesným postižením ...	59
6.3.2 Specifický výcvik asistenčního „signálního“ psa.....	59

7. Výživa vodícího a asistenčního psa	61
8. Prístupová práva držitelů vodících a asistenčních psů	66
8.1 Označení vodících a asistenčních psů	70
9. Vybrané okruhy vztahující se k problematice vodících a asistenčních psů	71
9.1 Poskytování služeb	71
9.2 Výcvik a výchova vodícího a asistenčního psa	74
9.2.1 Výběr plemene pro speciální výcvik psů	74
9.2.2 Spokojenost držitelů psů s výcvikem a výchovou psa	75
9.2.3 Přezkoušení vodících a asistenčních psů	78
9.3 Majetkově právní vztah.....	78
10. Závěr	81
11. Shrnutí a doporučení	83
12. Literatura a použité zdroje	85
Přílohy	93

Úvod

Téma asistenčních psů nabývá na aktuálnosti především díky opakujícím se podnětům jak ze strany zdravotně handicapovaných osob, tak ze strany výcvikových subjektů. Tato práce představuje jeden z prvních ucelených příspěvků k problematice asistenčních psů (pojem „asistenční pes“ je v celé této práci používán univerzálně, bez zřetele na pohlaví zvířete). Následující text se zaměřil na shromáždění relevantních informací, jež je třeba zohlednit při tvorbě případné právní úpravy problematiky asistenčních psů. Samotnou právní analýzou problematiky asistenčních psů se tato práce nezaobírá a práce představuje spíše předstupeň předcházející dalším právním analýzám.

Pro souhrn témat, jež se týkají asistenčních psů, bude používáno slovní spojení „problematika asistenčních psů“. Toto spojení bude zahrnovat obecné souvislosti týkající zvířete samotného (plemeno, výcvik, zdravotní stav apod.), okolnosti dotýkající jeho majitele či držitele (secvičení, předání psa a přístupová práva), výcvikových subjektů (výchova, výcvik a následná péče) a právních předpisů (příspěvek na pořízení kompenzační pomůcky - vodícího psa a příspěvek na krmivo vodícího psa). Spojení problematika asistenčních psů tak bude v textu chápáno v užším slova smyslu.¹

Mezi problematikou asistenčních psů a vodících psů existují četné paralely a v řadě případů je nelze od sebe oddělovat. V dalším textu tak bude hojně odkazováno na souvislosti s problematikou vodících psů, ale záměrem této práce jsou prioritně asistenční psi.

Hlavním cílem práce bylo zmapování současných podpor ve vztahu k subjektům výcviku a k držitelům těchto psů. Práce přitom usilovala o získání celistvého náhledu na problematiku z pohledu všech hlavních zúčastněných aktérů. Ve výzkumném šetření, jehož výsledky tato práce předkládá, proto byli osloveni výcvikové subjekty, držitelé vodících psů a držitelé asistenčních psů, vybrané organizace sdružující osoby se zdravotním handicapem, vybraní veterinární lékaři a pracovníci obecních úřadů.

Získaná zjištění lze chápat jako klíčová východiska pro tvorbu uchopitelné definice asistenčního psa a o vymezení cílové skupiny uživatelů, respektive oporou případné přípravy právního rámce, který ošetří vztahy mezi veřejností, institucemi v ČR a držiteli vodících a asistenčních psů. Budou-li totiž jasně definována práva a povinnosti na obou stranách, omezí se tak nedorozumění, ke kterým při současném stavu dochází.

Kapitoly této práce byly členěny podle jednotlivých tematických oblastí, přičemž návrhy jsou součástí každé z těchto kapitol. V první kapitole se seznámíme se zaměřením výzkumu, s použitou metodikou a realizací výzkumných šetření. Dále jsou uvedeny základní charakteristiky zkoumaných organizací a výzkumné otázky.

Druhá kapitola se věnuje definici pojmu asistenční pes a jeho legislativní ukotvení. Používaná terminologie v problematice asistenčních psů v ČR není jednotná, poněvadž názory osob věnující se speciálnímu výcviku psů pro postižené osoby se liší

¹ V širším pojetí by vymezení pojmu mohlo zahrnovat rovněž témata v podstatě obecného charakteru (pes - živý tvor, kompenzační pomůcka), širší okolnosti dotýkající se majitele či držitele (vliv asistenčního psa na psychickou i somatickou složku osoby se speciálními potřebami) a širší společenské souvislosti (integrace osob se speciálními potřebami ve společnosti a zvýšení kvality jejich života). Tyto souvislosti však přesahují zaměření této práce a pojem problematika asistenčních psů v tomto širším smyslu používán nebude.

především ve specifikaci, jak konkrétně má být pes vycvičen a jakému klientovi bude pomáhat.

Třetí kapitola navrhuje okruh oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa, včetně zmapování potencionálního zájmu mezi klienty různých organizací sdružující osoby se zdravotním postižením.

Další kapitoly se věnují různým otázkám vztahujícím se například k financování výcviku a výživy vodících a asistenčních psů. Mezi hlavní témata patří stanovení kritérií pro posouzení zdravotního stavu a proces závěrečného testování před předáním speciálně vycvičeného asistenčního psa do užívání klientovi. Neméně podstatné jsou otázky poskytování služeb výcvikovými subjekty a přístupová práva držitelů asistenčních psů do veřejných budov a dopravy. Okrajově jsou rovněž diskutovány otázky týkající se posuzování kvality výcviku a majetkově právních vztahů.

V závěru je stručně shrnuta celá problematika a opatření vycházející z průběžných návrhů.

Předmětem výzkumu nejsou speciálně vycvičení psi používaní k terapeutickým účelům, konkrétně k provádění canisterapie. Tato problematika je natolik složitá a nejednotná v poskytování, že její zpracování vyžaduje individuální přístup a samostatný výzkum. Autorka si je vědoma, že s výcvikem a odevzdáváním vodících a asistenčních psů souvisí i jiné oblasti. Z výše uvedeného zaměření výzkumu, nejsou v následujícím textu zpracována témata jako předvýchova, nákup, chov a ustájení psů, problematika „vyběhání“ psů, úklid psích exkrementů nebo placení místních poplatků.

Ráda bych na tomto místě poděkovala pracovníkům oslovených výcvikových subjektů, bez jejichž pomoci by nebylo možné tuto studii realizovat. Dále děkuji organizacím Národní rada zdravotně postižených ČR, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR a mým kolegům za konzultace a cenné připomínky. Na závěr děkuji všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumu, za jejich ochotu a čas.

1. Metodika a organizace výzkumu

1.1 Metodický postup

Cíl výzkumu a stanovené výzkumné otázky určují celkovou koncepci výzkumu a časový harmonogram jednotlivých částí výzkumu.

V následující kapitole bude uveden cíl práce a jeho rozpracování do dílčích výzkumných otázek, které navazují na stanovení výzkumného postupu a stanovení konkrétních technik sběru dat.²

1.1.1 Zaměření výzkumu a výzkumné otázky

Výzkumná studie je zaměřena na problematiku asistenčních psů, tedy „psích pomocníků“ se speciálním výcvikem na pomoc osobám se zdravotním handicapem v České republice, z hlediska zainteresovaných aktérů.

Hlavním cílem bylo zmapování současných podpor ve vztahu k subjektům výcviku a k držitelům těchto psů, dále snaha o vytvoření uchopitelné definice asistenčního psa a o vymezení cílové skupiny oprávněných osob, jimž asistenční pes pomáhá každodenně překonávat bariéry způsobené zdravotním handicapem.

Výstupem výzkumného šetření jsou předkládané relevantní návrhy, které lze chápat jako oporu připravované legislativy, jež ošetří vztahy mezi veřejností, institucemi v ČR a držiteli vodících a asistenčních psů.

Práce usilovala o získání celistvého náhledu na problematiku z pohledu všech šesti hlavních zainteresovaných aktérů. V prvním kole výzkumného šetření byly osloveny dostupné organizace, které provádí výcvik a předávání vodících³ a asistenčních psů žadatelům s různými zdravotními handicapem.

Druhé kolo dotazníkového šetření se zaměřilo na klienty výcvikových subjektů, tedy na majitele vodících psů a držitele asistenčních psů využívající jejich pomoc v každodenním životě.

Následující kapitola vznikla se záměrem zmapovat potencionální zájem o asistenční psy mezi klienty (tzv. „potencionálními uživateli“) organizací sdružující různě zdravotně postižené osoby.

Pro ucelený náhled do problematiky asistenčních psů, byli dotazováni na své názory a zkušenosti vybraní veterinární lékaři a pracovníci pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností evidující státní příspěvky související s vodícími psy.

Nízký počet dotazovaných aktérů je dán specifickým tématem a omezeným zdrojem informací. I přes výše uvedené se autorka domnívá, že výsledné poznatky lze použít jako oporu připravované legislativy.

² RÁKOCZYOVÁ, M. et al. *Zaměstnavatelé zahraničních pracovníků v České republice a jejich role v procesu sociální integrace*. s. 16

³ V průběhu výzkumu se autorka rozhodla, zda psát vodící nebo vodící pes. Dle pravidel českého pravopisu se jedná u tvaru vodící o přídavné jméno účelové vyjadřující účel neboli to, k čemu daná věc (jev) slouží. Tvar vodící tedy bude užít jednotně ve všech názvech, označeních i v zákonech.

Oblast výzkumu a základní výzkumné otázky

- *Lze definovat pojem asistenční pes?*
- *Lze definovat okruh oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa?*
- *Z jakých finančních zdrojů je hrazen výcvik asistenčních psů?*
- *Jaké oblasti by měly být zohledněny v připravované právní úpravě týkající se držitelů vodicích a asistenčních psů?*

Dílčí výzkumné otázky

A1 Kolik subjektů se věnuje výcviku vodicích a asistenčních psů?

A2 Kolik speciálně vycvičených psů ročně předají výcvikové subjekty žadatelům na území ČR?

A3 Z jakých zdrojů je hrazen výcvik asistenčních psů?

A4 Jaká zdravotní kritéria se posuzují před zařazením psa do speciálního výcviku?

B1 Jaké náklady vynaloží držitelé vodicích psů na krmivo a veterinární péči?

B2 Jaké problémy musí řešit držitelé asistenčních psů při každodenním soužití s vodicím psem?

C1 Lze stanovit okruh oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa?

C2 Jaké náklady vynaloží držitelé asistenčních psů na krmivo a veterinární péči?

C3 Jaké problémy musí řešit držitelé asistenčních psů při každodenním soužití s asistenčním psem?

D Lze očekávat zvýšený zájem osob s různým zdravotním postižením, získat asistenčního psa v případě státní podpory?

E Jaké zdravotní parametry musí splňovat asistenční pes z pohledu veterinárního lékaře před zahájením intenzivního výcviku?

F Jaké nedostatky shledávají pracovníci vybraných obecních úřadů s rozšířenou působností v oblasti poskytování příspěvků držitelům vodicích psů?

1.1.2 Výzkumná metoda a techniky výzkumu

Pro zodpovězení výzkumných otázek autorka zvolila kombinaci výzkumných metod a technik. Důraz byl položen na metody kvantitativní, tedy dotazník a strukturovaný rozhovor. Za přednosti kvantitativního výzkumu můžeme považovat vysokou míru zobecnitelnosti zjištěných závěrů,⁴ což je dáno výběrem zkoumaného vzorku.

⁴ HENDL, J., Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace.

Studie je založena na kombinaci výzkumných technik, které byly voleny dle charakteru informací zjišťovaných v jednotlivých výzkumných kolech. Stěžejní technikou sběru dat v předkládané studii je dotazování. Dotazníkové šetření směřovalo zejména k zodpovězení dílčích výzkumných otázek, které se týkaly výcvikových subjektů (A1-A4) a držitelů vodičích a asistenčních psů (B1 a B2). Strukturované rozhovory byly provedeny s pracovníky vybraných organizací sdružující osoby se zdravotním postižením, dále s vybranými veterinárními lékaři a s pracovníky pověřených obecných úřadů s rozšířenou působností (C - E).

Další technikou je analýza sekundárních statistických dat, především Ministerstva práce a sociálních věcí. Vedle toho byla v rámci výzkumu použita technika kvalitativních rozhovorů s výcvikovými subjekty jednak ve fázi pilotáže výzkumu a jednak v omezeném rozsahu po ukončení dotazníkového šetření. Použití kvalitativní techniky tedy mělo pro výzkum spíše podpůrný charakter a sloužilo k prohloubení vhledu do problematiky, upřesnění výzkumných otázek a následně také k prohloubení interpretací kvantitativní dat.

1.2 Realizace sběru dat a charakteristiky zkoumaných souborů jednotlivých výzkumných šetření

1.2.1 Sběr dat I. kola dotazníkového šetření u výcvikových subjektů

V prvním kole dotazníkové šetření realizovaného v měsících únor až duben 2008 bylo osloveno celkem 16 výcvikových subjektů působících na území ČR. Kontakty na výcvikové organizace byly získány z internetových vyhledávačů zadáním klíčových slov jako asistenční pes a vodičí pes. Ve vyhledávání kontaktních údajů napomohl seznam občanských sdružení na stránkách Ministerstva vnitra⁵ a Informační centrum neziskových organizací.⁶ K získání kontaktů také významně napomohla technika tzv. Snow-ball, která doplnila seznam organizací věnujících se speciálnímu výcviku psů na pomoc osobám se zdravotním handicapem.

Seznam organizací, které byly telefonicky dotazovány, zda se věnují speciálnímu výcviku psů na pomoc handicapovaným, je uveden v příloze č. 1. Vyřazeny ze seznamu byly organizace, které se zaměřují pouze na vzdělávání v oblasti kynologie či jiný výcvik, např. služební, záchranářský atd. Z terénního šetření byly vyloučeny také ty organizace, které v posledních dvou letech úspěšně nevycvičily a nepředaly žádného vodičího nebo asistenčního psa. Seznam vyřazených organizací nalezneme v příloze č. 2. Dotazníkové šetření se tedy zúčastnilo celkem 12 výcvikových subjektů, kterým byl odeslán dotazník e-mailovou poštou.

Osobní vyzvednutí vyplněného dotazníku zajistilo 100% návratnost (tj. níže uvedené výsledky byly zpracovány na základě odpovědí 12 subjektů) a především více informací z následujících nestrukturovaných rozhovorů k tématu. Z důvodu velké vzdálenosti, u společností Elva help a Pes pomůže se nestrukturované doplňující rozhovory uskutečnily telefonicky.

⁵ Seznam občanských sdružení. Ministerstvo vnitra ČR.

⁶ Neziskovky. Katalog služeb.

Charakteristika zkoumaného souboru - výcvikové subjekty

Respondenty I. kola dotazníkového šetření lze dělit dle níže uvedených charakteristik:

A) Zaměření speciálního výcviku psů

Šest subjektů se prioritně věnuje pouze výcviku vodících psů pro nevidomé a slabozraké. Ostatní školy cvičí psy i na pomoc osobám s různými handicapy.

B) Právní subjektivita

Neziskové organizace jsou sdružením fyzických a právnických osob, které mají společný zájem, pro jehož uskutečnění je vhodné a praktické spojit svou činnost a případně i finanční prostředky.⁷ Smysl občanských sdružení⁸ (OS) (6 subjektů) a obecně prospěšných společností (OPS) (1 subjekt) není především ve vytváření zisku, ale v nacházení řešení problémů společnosti a uspokojování konkrétních potřeb klientů. Obecně prospěšná společnost má zakázáno rozdělování hospodářského výsledku (zisku).⁹ Ten nesmí být použit ve prospěch zakladatelů, členů orgánů nebo zaměstnanců, ale musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla společnost založena a které podléhají veřejné kontrole.¹⁰ OPS mají právo ucházet se o dotace ze státního rozpočtu, rozpočtu obce, popřípadě z jiného veřejného rozpočtu.¹¹ Zbývající subjekty (5) se prezentují jako osoby samostatně výdělečně činné podnikající na základě živnostenského oprávnění. Bohužel, v současné době právní předpisy zařazují speciální výcvik psů jako živnost volnou, což znamená, že daný subjekt nemusí dokládat jakékoliv vzdělání či praxi jak z oblasti práce s postiženými osobami, tak z oblasti výcviku psů.

C) Sídla organizace

Polovina výcvikových subjektů má sídlo v hlavním městě Praha i přesto, že své služby poskytují celorepublikově. Ostatní organizace sídlí v Čechách, kromě jediné, z Brna.

D) Velikost organizace

Počet zaměstnanců výcvikového subjektu má úzkou souvislost s dostupnými finančními prostředky. Malé organizace zaměstnávají maximálně tři trenéry provádějící speciální výcvik psů. Ostatní organizace zaměstnávají od pěti do devíti trenérů. Počet cvičitelů by měl odpovídat počtu předaných psů. Dle ústního sdělení jednoho výcvikového subjektu, jeden zkušený trenér dokáže za rok kvalitně vycvičit a předat maximálně 4 psy. V některých organizacích se na výcviku a předávání vycvičených psů podílejí také zrakově handicapovaní cvičitelé. Jejich zkušenosti a poznatky nevidomí klienti přijímají lépe než od „vidících“ trenérů.

⁷ Tomeš, I. A et al. *Sociální správa*.

⁸ Zřízené dle Zákona č. 83/1990, o sdružování občanů. §1 Občané mají právo se svobodně sdružovat b) k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání.

⁹ Nešporová, O.; Svobodová, K. *Nestátní sféra v oblasti podpory rodina a služeb rodiny*

¹⁰ Zákon č. 248/1995 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zrodí se v České republice první „obecně prospěšná“ nemocnice? In Zdravotnické noviny.

Všechny oslovené organizace mají v průměru od jednoho do tří technických pracovníků, kteří se věnují otázkám administrativy a fungování organizace. V jedné organizaci dlouhodobě spolupracují s dobrovolníky, kteří se podílí na každodenních činnostech.

E) Období vzniku

Polovina výcvikových škol je poměrně mladá, neboť vznikla v letech 2000-2001. Ostatní organizace uvádí zahájení činnosti v letech 1990-1999. Pouze Středisko výcviku vodicích psů Jinonice ve své činnosti přímo navazuje na aktivitu jiné, předcházející státní organizace a úzce spolupracuje se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých ČR (SONS ČR).

1.2.2 Sběr dat II. kola dotazníkového šetření u držitelů vodicích psů

Pro získání dalších údajů bylo provedeno dotazníkové šetření v měsících květnu až září 2008 zaměřené na držitele vodicích psů. V ČR momentálně pomáhá dle ústního sdělení prezidenta Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR (SONS ČR) Josefa Stiborského **přes 600 držitelů vodicích psů. Bohužel, přesný počet vodicích psů v aktivní službě není znám, neboť tyto údaje nejsou centrálně evidovány.**

Dotazník (viz příloha č. 3) byl konzultován se společností SONS ČR a Klubem držitelů vodicích psů, kteří také významně pomohli s distribucí.

Úpravu tištěné a zvukové podoby dotazníku pro osoby nevidomé provedla redakce časopisu ZORA, která dotazník distribuovala v příloze Azor na CD a kazetě. Další rozšíření dotazníku mezi osoby se zrakovým handicapem umožnila SONS ČR na svých internetových konferencích Vis-Imp, Inpora a HAF (konference prioritně zaměřená na držitele vodicích psů). Dotazník oslovil přes 1 400 registrovaných členů internetových konferencí. V úsilí oslovit i osoby zrakově postižené, které neužívají internet, pomohla organizace SONS ČR rozšířit dotazník do 37 regionálních Středisek integračních aktivit pro nevidomé. Ke spolupráci byly vyzvány také organizace Vodicí pes, o.s., Porozumění - Sdružení nevidomých a slabozrakých ČR a Občanské sdružení Timšel podporující činnost Institutu rehabilitace zrakově postižených UK FHS.

Početně malou, ale podstatnou skupinu respondentů tvoří osoby s kombinovaným postižením - hluchoslepota, které splňují podmínky pro přidělení vodicího psa. Proto se dotazníkového šetření zúčastnili také klienti občanského sdružení pro hluchoslepy LORM o.s., která pomocí svých sociálních terénních pracovníků pomohla získat data od respondentů pomocí Lormovi dotykové abecedy. Dle rozhovoru s vedoucím pracovníkem uvedené organizace, stačí oslovit pouze jednu organizaci, protože komunita hluchoslepých je relativně malá a klienti společnosti LORM jsou zároveň členy organizací VIA - občanské sdružení hluchoslepých a Záblesk - občanské sdružení rodičů a přátel hluchoslepých dětí.

Charakteristika zkoumaného souboru - držitelé vodicích psů

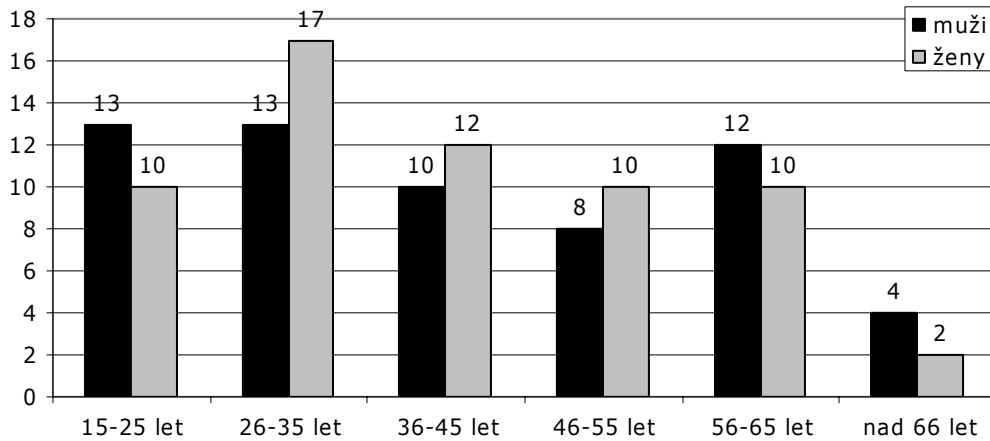
Z celkového množství 121 navrácených dotazníků se šetření zúčastnilo 60 mužů a 61 žen, z nichž 96 % tvoří nevidomí držitelé vodicích psů a pouze 4 % dotazníků

1. Metodika a organizace výzkumu

vyplnili hluchoslepi klienti ve spolupráci se zprostředkovateli, kteří dotazník překládali do srozumitelné formy pomocí např. Lormovy či prstové abecedy.

V následujícím grafu č. 1 nalezneme rozložení respondentů dle pohlaví a věku, přičemž nejmladšímu držiteli vodícího psa bylo 15 let a nejstaršímu 77 let.

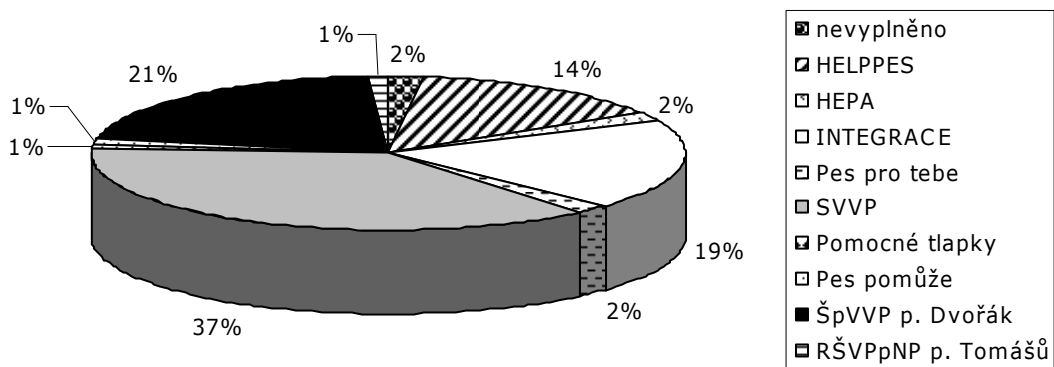
Graf č. 1 **Věkové rozložení držitelů vodících psů**

Zdroj: VÚPSV

Respondenty dotazníkového šetření lze dělit také podle výcvikových subjektů, které jim poskytly současného vodícího psa. (graf č. 2.) Nejvíce, a to 44 respondentů má kompenzační pomůcku od Střediska výcviku vodících psů. Bohužel, nebyl doručen žádný dotazník od držitelů vodících psů vycvičených od organizace Elva Help o.s. a živnostníků paní Viktorové a paní Modrochové.

Graf č. 2 **Zastoupení výcvikových subjektů, které respondentům předaly vycvičené vodící psy**

Zdroj: VÚPSV

1.2.3 Sběr dat III. kola dotazníkového šetření u držitelů asistenčních psů

Pro komparaci dat získaných od držitelů vodících psů bylo provedeno dotazníkové šetření v měsících květen až září 2008 zaměřené také na držitele asistenčních psů.

Dotazník (viz příloha č. 4) byl konzultován s výcvikovými subjekty, zabývajícími se problematikou asistenčních psů. Tyto organizace byly také požádány o spolupráci při distribuci dotazníku, protože držitele asistenčních psů není možné oslovit jinak než přes jejich dodavatelské organizace.

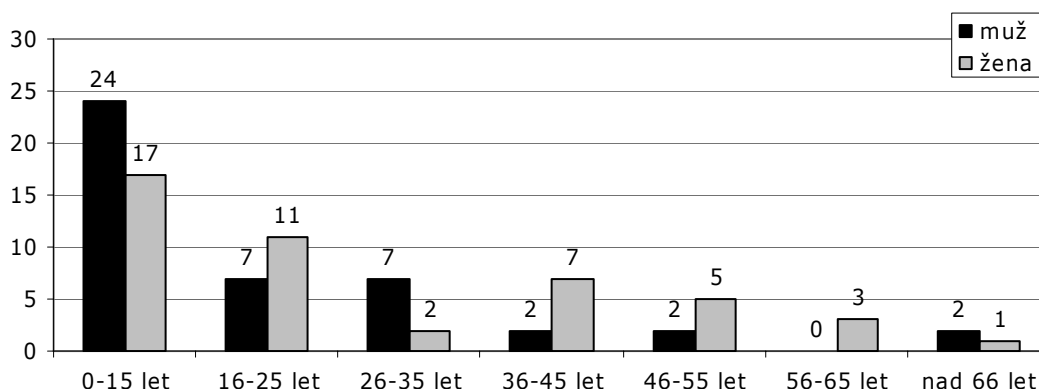
Respondenti vyplněné dotazníky zasílali e-mailem nebo poštou přímo na adresu Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v.v.i. Z výzkumu byly vyřazeny dotazníky vyplněné institucemi, které využívají asistenčního psa pouze na canisterapii (pojem objasněn v kapitole základní pojmy a terminologie), a také od držitelů psů s různým postižením, jejichž pes neabsolvoval speciální výcvik či je využíván jen jako psychická podpora, čili společník. Za asistenčního psa pro potřeby tohoto výzkumného kola je považován psí pomocník pro tělesně postižené, signální pes pro sluchově postižené, pro osoby trpící záchvatovitým onemocněním (epilepsie, kardiaci apod.) a pro osoby s kombinovanými vadami.

Charakteristika zkoumaného souboru - držitelé asistenčních psů

Bohužel, nelze zjistit přesný počet pomáhajících asistenčních psů v ČR, protože tyto údaje nejsou centrálně evidovány.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 90 držitelů asistenčních psů z celé ČR. Celkem tedy 44 mužů a 46 žen. Následující graf č.3 znázorňuje věkové rozložení respondentů, kdy nejmladší držitel asistenčního psa měl v době dotazníkového šetření 3 roky a nejstarší 77 let. Za osoby mladší 15 let dotazník vyplňoval zákonný zástupce, ve většině případů rodič dítěte.

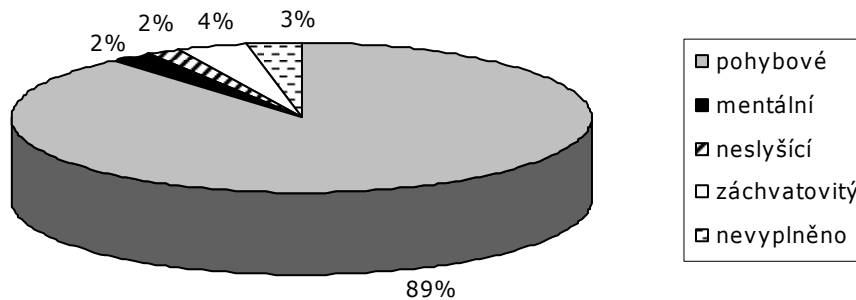
Graf č. 3 **Věkové rozložení držitelů asistenčních psů**

Zdroj: VÚPSV

Pes se speciálním výcvikem pomáhá osobám s různým zdravotním handicapem (graf č. 4). Na následujícím grafu nalezneme rozdělení respondentů dle jejich zdravotního postižení. V případě kombinovaných vad se nejčastěji jednalo o pohybový handicap s přidruženým onemocněním jako epilepsie nebo mentální retardace.

Graf č. 4 **Držitelé asistenčních psů rozdělení dle zdravotního postižení**

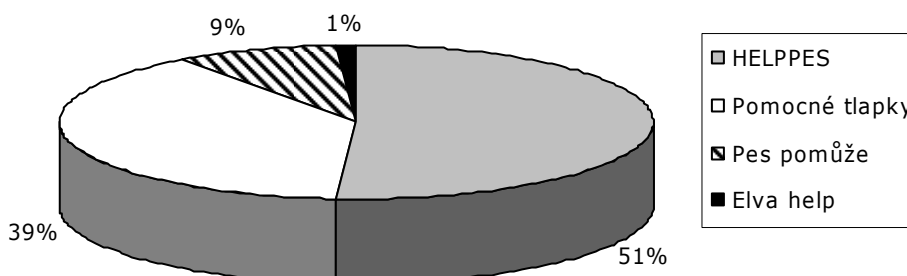

Zdroj: VÚPSV

Mezi pohybové onemocnění byla zařazena svalová dystrofie, DMO, skleróza multiplex či různá onemocnění, kvůli nimž je respondent upoután na invalidní vozík. Do kategorie záchvatovité onemocnění byla zařazena onemocnění jako epilepsie a nestabilní angína pectoris. Nízký počet neslyšících klientů, kterým pomáhá „signální“ pes, je způsoben jednak malou informovaností této skupiny postižených, ale také velkou nabídkou různých kompenzačních pomůcek, které dokáží pomoc asistenčního psa v některých činnostech nahradit.

Následující graf č. 5 znázorňuje výcvikové subjekty, od nichž respondenti získali do užívání asistenční psy. i Přestože, ke spolupráci byly vyzvány všechny organizace, které cvičí asistenční psy, od klientů společností Pes pro tebe a Rodinná škola výcviku pro nevidomé a postižené nebyl doručen žádný dotazník. Poslední jmenovaná výcviková škola velmi úzce spolupracuje se společností Pomocné tlapky o.p.s., a z tohoto důvodu mohli respondenti mylně určit dodavatelskou organizaci.

Graf č. 5 **Zastoupení výcvikových subjektů od nichž držitelé asistenčních psů získali své pomocníky**

Zdroj: VÚPSV

1.2.4 Sběr dat IV. kola výzkumného šetření u organizací sdružujících osoby s různými zdravotními handicapy

Cílem čtvrté části výzkumného šetření v měsících květen až září 2008 bylo zjistit míru informovanosti o problematice asistenčních psů mezi oslovenými nestátními neziskovými organizacemi a také zmapovat zájem o asistenční psy mezi jejich klienty. Autorka si je vědoma subjektivního hodnocení oslovených pracovníků, přesto lze výsledky použít pro vytvoření náhledů o míře zájmu o asistenční psy mezi tzv. „potenciálními uživateli“.

Z výzkumného šetření byly vyloučeny organizace sdružující osoby hluchoslepé, nevidomé a slabozraké osoby, protože neodpovídají zkoumanému záměru čtvrtého kola výzkumného šetření.

V rámci kvalitativního výběrového šetření realizovaného v měsíci květnu 2008 bylo osloveno celkem 17 nestátních neziskových organizací (viz příloha č. 6) náhodně vybraných z databáze Ministerstva vnitra, z katalogu Informačního centra neziskových organizací a z databáze členských organizací Národní rady osob se zdravotním postižením ČR.¹²

Telefonické dotazování u vybraných organizací bylo založeno na náhodném výběru organizací sdružujících různě zdravotně postižené osoby. Dotazy (viz příloha č. 7) zodpovídali především terénní sociální pracovníci, kteří jsou v každodenním kontaktu s klienty.

Výsledná zjištění upozorňují na skutečnost, že lze očekávat výrazný nárůst zájmu o asistenčního psa z řad klientů oslovených organizací v případě zavedení státní podpory výcviku a držitelů těchto psů. Přestože jsou výsledky získány pouze od 16 vybraných organizací, lze zjištěné poznatky považovat za přínosné.

Charakteristika zkoumaných organizací

Oslovené neziskové organizace se vyznačují kromě nedostatečného ziskového charakteru a chybějícího účelu ziskového zaměření i určitou mírou autonomie a dobrovolného členství, které je odlišuje od státních institucí.¹³ Vybrané organizace byly rozděleny do kategorií, podle orientace svých služeb na konkrétní cílovou skupinu osob se zdravotním postižením.¹⁴

Oslovené organizace lze dělit dle níže uvedených charakteristik:

- A) Zaměření organizace na cílovou skupinu osob se zdravotním handicapem:
 - I) Organizace sdružující sluchově postižené osoby
 - II) Organizace sdružující tělesně handicapované používající invalidní vozík

¹² Kontakty na vybrané organizace byly z databází čerpány v měsíci duben 2008, obsah a počet registrovaných organizací se mohl od té doby změnit. Databáze jsou dostupné na: <<http://www.mvcr.cz>>, <<http://neziskovky.cz>> a <<http://www.nrzp.cz/clenske-organizace/>>.

¹³ SCHAAD, M. *Neziskové organizace v ekonomické teorii: analýza vývoje a motivace bezplatných dobročinných aktivit.*

¹⁴ FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu.* s. 14

III) Organizace sdružující zdravotně postižené s poruchou rovnováhy

IV) Organizace sdružující osoby se záchvatovitým onemocněním – epilepsie.

B) Právní subjektivita

Z hlediska právního statutu jsou všechny neziskové organizace občanské sdružení, kromě organizace Oblastní charita Červený Kostelec, která má statut právnické osoby.

C) Velikost organizace

Počty klientů, kterým poskytly organizace v předchozím roce sociální službu se velmi různí. Nejnižší zaznamenaný počet byl 50, nejvyšší naopak 13 000 a nejčastěji uváděným počtem bylo kolem 200 klientů. Některé organizace uvedly pouze počet evidovaných členů, ale bohužel už nesledují počet neregistrovaných klientů, kterým byla poskytnuta z jejich strany jakákoliv služba.

1.2.5 Sběr dat V. kola výzkumného šetření u vybraných veterinárních lékařů

V rámci V. kola dotazníkového šetření věnovaného problematice asistenčních psů byli v měsících říjen a listopad 2008 osloveni s žádostí o rozhovor veterinární lékaři, kteří mají díky spolupráci s výcvikovými subjekty zkušenosti s péčí o vodící nebo asistenční psy. S vybranými veterinárními lékaři byl uskutečněn strukturovaný rozhovor osobně či telefonicky na téma povinné očkování, výživa psů a posuzování zdravotního stavu. Otázky strukturovaného rozhovoru nalezneme v příloze č. 10. Vybraní veterinární lékaři jsou členy Komory veterinárních lékařů ČR. Seznam oslovených veterinárních lékařů nalezneme v příloze č. 9. Veterinární lékaři jsou velmi pracovně vytíženi, a proto strukturované rozhovory trvaly průměrně 15 minut.

1.2.6 Sběr dat VI. kola výzkumného šetření u pracovníků vybraných pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností

V měsících listopad a prosinec 2008 se uskutečnilo šesté kolo výzkumného šetření zaměřené na pracovníky vybraných obecních úřadů s rozšířenou působností (dále jen obecní úřady), kteří v roce 2007 poskytly příspěvek na úhradu výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa (dále jen „příspěvek na pořízení vodícího psa“). Výběr obecních úřadů s rozšířenou působností byl proveden ze statistických dat MPSV za rok 2007¹⁵. Výzkumného šetření se zúčastnily pouze obecní úřady, které v roce 2007 poskytly tři a více příspěvků na pořízení vodícího psa (viz příloha č. 11).

Pracovníci byli osloveni telefonicky s žádostí o rozhovor na téma posuzování kvality výcviku vodícího psa, poskytování příspěvků na pořízení vodícího psa a jeho krmivo. Součástí rozhovoru bylo zmapování míry informovanosti oslovených pracovníků o problematice asistenčních psů. (viz příloha č. 12)

¹⁵ *Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení ve vývojových řadách a grafech 2007.* MPSV

Pracovní zaneprázdněnost, krátkodobá zkušenost s výše uvedenou problematikou či obavy z poskytnutí jakýchkoliv informací bez souhlasu vedoucích pracovníků vedlo k odmítnutí tří telefonických rozhovorů. Ostatní oslovení pracovníci sdělili své zkušenosti jen pod příslibem anonymity. Níže uvedené subjektivní poznatky a názory oslovených pracovníků byly přiřazeny k jednotlivým tématům.

2. Základní pojmy a terminologie

Pro potřeby výzkumného šetření byly definovány následující pojmy:

Zdravotně postižená osoba je ta osoba, jejíž tělesné, smyslové a/nebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu pro odpovídající věk a lze oprávněně předpokládat, že tento stav potrvá déle než 1 rok. Odlišnost od typického stavu pro odpovídající věk musí být takového druhu či rozsahu, že obvykle způsobuje omezení nebo faktické znemožnění společenského uplatnění dané osoby.¹⁶ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách specifikuje zdravotní postižení také z hlediska závislosti na pomoci jiné osoby.¹⁷ Na osobu se zdravotním postižením nahlížíme z hlediska zdravotního, sociálního, pedagogického či pracovního. Z hlediska posudkového lékařství je stupeň postižení vyjádřen přidělením invalidního důchodu či průkazky.¹⁸

Invalidita - přechodné nebo trvalé tělesné či duševní poškození nebo ztráta určité funkce či části organismu a v důsledku toho i snížená pracovní schopnost nebo společenské uplatnění.¹⁹

Handicap (znevýhodnění) je nepříznivá situace pro daného člověka vyplývající z poruchy nebo disaptibility, která znemožňuje plnění úloh, jež jsou pro tuto osobu normální. Mezinárodní klasifikace (IICIDH) rozlišuje handicap orientační, handicap ve fyzické a pohybové závislosti, v zaměstnání a ve společenské integraci, v hospodářské soběstačnosti.²⁰

Aptibilita je schopnost vykonávat nějakou činnost způsobem a v rozsahu, jaký je u člověka považován za normální.¹⁷

Disaptibilita představuje snížení, omezení nebo nedostatek schopností vykonávat normální lidské činnosti. Disaptibilita se týká sdružených a integrovaných činností, jaké se očekávají od člověka v různých každodenních situacích.¹⁷

Tělesné postižení lze definovat jako: „Vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jakož i poškození nebo poruchy nervového ústrojí, jestliže se projevují porušenou hybností. Patří sem také všechny úchyly od normálního tvaru těla a končetin, tedy deformity, též abnormality čili anomálie.“²¹

Invalidní důchod slouží jako náhrada ztracených výdělků, jehož výši určuje posudkový lékař na základě úbytku výdělečné schopnosti osoby. Bohužel, invalidní důchod nezohledňuje případné zvýšené životní náklady občana, které vyplývají z jeho zdravotního postižení. Posuzovaná zdravotní postižení se nekombinují ani nenásobí a nepřihlíží se k tomu, že primární postižení často vede ke vzniku a rozvoji postižení sekundárního (např. psychického, sociálního aj.). Také je zde patrný značný rozdíl

¹⁶ Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007, ČSÚ

¹⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ VOTAVA, J. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*.

¹⁹ TOMEŠ, I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*, s. 127.

²⁰ JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika handicapovaných*.

²¹ KRAUS, J.; ŠANDERA, O. *Tělesně postižené dítě: Jeho psychologie, léčba a výchova*, s.6.

mezi finanční podporou ve formě důchodů a účelových dávek a běžnými životními náklady, jako je bydlení, doprava, služby a pomůcky.²²

Sociální vyloučení Krebs definuje jako: „Důsledek nerovného přístupu jednotlivců nebo celých skupin obyvatelstva k pěti základním zdrojům společnosti: k zaměstnání, bydlení, sociální ochraně, zdravotní péči a vzdělání.“²³

Integrace je nejvyšší stupeň socializačního procesu, čili plné začlenění a splynutí zdravotně postižených jedinců se společností. Od zdravotně postiženého jedince se očekává, že se plně vyrovnal s důsledky zdravotního postižení či je dokáže adekvátně kompenzovat a je rovnoprávným partnerem ve všech běžných oblastech profesní přípravy, pracovního uplatnění i společenského života.²⁴ Významnou roli v této situaci hraje věk, rozsah postižení, předcházející podmínky života a řada dalších činitelů.²⁵

Sociální rehabilitace je proces, jehož cílem je dosáhnout u postiženého schopností vykonávat (normální) sociální funkce.²⁶ Cíle sociální rehabilitace jsou zaměřené především na samostatnost, nezávislost, integraci a pracovní uplatnění. S těmito cíli ovšem souvisí i vytvoření materiálního zabezpečení a legislativní ochrany, zajištění podpora ze strany komunity, sociálních služeb a úpravy místních podmínek.²⁷

Rekondice znamená různé pobytové akce, kterých se účastní obvykle osoby s jedním typem postižení, či určitá organizace, která je sdružuje. Programem bývají přednášky odborníků, besedy o překonávání problémů vyplývajících z postižení.²⁸

Canisterapie - je jednou z metod rehabilitace, která slouží k podpoře zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá interakce mezi člověkem a psem.²⁹

Welfare psa - může být vhodně překládáno jako životní pohoda zvířete v případě jednotlivce nebo jako kvalita života zvířat i v případě obecnějším. Životní pohoda je dána schopností zvířete vyhnout se strádání a uchovat si tělesnou zdatnost (je opakem strádání). Welfare je dáno podmínkami fyzické a psychické harmonie mezi zvířetem a prostředím, zaměřená na: osvobození od žízně, hladu a podvýživy, osvobození od nepohodlí, od strachu, úzkosti, bolesti, zranění, nemoci, a svoboda vykazovat prvky normálního chování.^{30,31}

²² NOVOSAD, L. Základy speciálního poradenství Struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. s. 41-42

²³ KREBS, V. Sociální politika. s. 124

²⁴ PODEŠVA, L. Manuál zaměřený na integraci osob se zdravotním postižením do společnosti.

²⁵ MONATOVÁ, L. Vliv pohybového postižení na osobnost. s.16

²⁶ JESENSKÝ, J. Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených

²⁷ NOVOSAD, L.: Základy speciálního poradenství. Struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.

²⁸ VOTAVA, J et al. Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením.

²⁹ VELEMINSKÝ, M. et al. Zooterapie ve světle objektivních poznatků.

³⁰ MAJZLÍK, I. Kvalita života zvířat (welfare zvířat).

³¹ TVRDÁ, A. *Etický kodex canisterapeuta*.

2.1 Pojem asistenční pes

Problematika psů se speciálním výcvikem (vodících, tzv. asistenčních či jiných) a jejich ucelené právní zakotvení je složitý multidisciplinární problém.

Mezi hlavní cíle výzkumné studie patří mimo jiné také definování **uchopitelné definice tzv. asistenčního psa**.

Při studiu literatury se můžeme setkat s různým definováním pojmu asistenční pes. Dle Nerandžiče³² se pojem asistenční pes dostal do všeobecného povědomí především v souvislosti s vybudováním zázemí pro odborný výcvik slepeckých psů. Také autor Votava³³ pod termín asistenční psi zařazuje i průvodce nevidomých. V současné platné sociální legislativě definici pojmu asistenční pes nenalezneme. Termín asistenční pes se společně s pojmem vodící pes vyskytuje v platné metodice ministerstva zemědělství č. 41433/2007-10 000³⁴, která se týká vakcinace psů, a také v interních předpisech různých přepravců působících na území ČR.

Definování pojmu asistenční pes není jednoznačné, a to z důvodu rozdílné terminologie mezinárodních organizací i výcvikových subjektů působících v ČR. Některé překlady uvedeného termínu souhrnně obsahují: vodící psy pro nevidomé a slabozraké, psy pro osoby s problémy s mobilitou, pro klienty neslyšící a nedoslýchavé, pro osoby se záchvatovitými onemocněními či psychickými bariérami a problémy. Jiné organizace termínem asistenční pes označují pouze psy vycvičené na pomoc tělesně postiženým osobám používajícím invalidní vozík.

Bohužel, v platné sociálněprávní úpravě MPSV **není přesně definován ani pojem vodící pes**. V komentáři č. 4/2001 (dále jen komentář)³⁵ vymezují tento pojem těmito kritérii: „Pes byl vycvičen subjektem výcviku a osvědčil dovednosti zkouškou.“

V ostatních sociálně právních předpisech je **vodící pes definován jako věc - kompenzační pomůcka**. Na rozdíl od pomůcek běžného typu má však v sobě lásku živého tvora a vyvolává pocit vzájemné pomoci i důvěry. Odendaal upozorňuje, že je důležité vidět ve zvířeti sociální bytost a ne terapeutický nástroj (kompenzační pomůcka), kterého je možné se zbavit. Může se stát, že klient se již nebude schopen postarat o zvíře nebo zemře dříve než zvíře, je důležité předem rozhodnout, jak v těchto situacích postupovat.³⁶

Z výše uvedených důvodů všechny dotazované organizace souhlasí s úpravou pojmu kompenzační pomůcka tak, aby bylo zřejmé, že se jedná o živého tvora. Například „kompenzační pomůcka - vodící či asistenční pes“ nebo souhrnné označení „sociální pes“, nebo „pes na pomoc osobám se zdravotním handicapem“. V textu návrhu občanského zákoníku nalezneme v § 423: „Živé zvíře není věc. Ustanovení o věcech se na zvíře použijí přiměřeně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze živého tvora ani ustanovením zvláštních zákonů vydaných k ochraně zvířat.“³⁷

³² NERADŽIČ, Z. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit. Praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů.*

³³ VOTAVA, J. et al. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením.*

³⁴ *Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2008.* Ministerstvo zemědělství ČR.

³⁵ NIEDERLE, P.; HACAPERKOVÁ, D. *Komentář č. 4/2001*

³⁶ ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví.*

³⁷ *Návrh občanského zákoníku.* Ministerstvo spravedlnosti ČR, s. 97.

Různá terminologie asistenčních psů užívaná na území ČR

V oblasti vodících psů je terminologie jednotná, ale v oblasti psů pomáhajících osobám s dalšími zdravotními handicapy je situace jiná. Za asistenční psy označujeme tedy psy, kteří asistují u osob se zdravotním postižením. Dle společností Helppees, o.s., Pomocné tlapky, o.p.s. a Elva Help, o.s. asistenční psy rozdělujeme dle druhu zdravotního handicapu uživatele služby na:

A) Vodící psi pro osoby se zrakovým postižením

B) Asistenční pes pro osoby s tělesným postižením

- lze pro zřetelnější rozlišení nazývat **servisními psy pro osoby používajícími invalidní vozík a**
- **pro osoby s kombinovaným postižením** (tělesné postižení a další přidružené)

C) Balanční pes - pro osoby s poruchou rovnováhy či tělesným postižením, které se pohybují výlučně pomocí francouzských holí, chodítek apod. Ten, díky speciálnímu postoji, pomáhá při „vybalancování“ chůze, nástupu do autobusu apod.

D) Signální pes pro neslyšící osoby - je vycvičen k upozorňování na zvuky v jejich okolí, budík, zvonek, plačící dítě apod.

E) Signální pes pro osoby se záchvatovitým onemocněním (epilepsie, diabetes, kardiaci apod.) upozorňuje okolí na osobu, která dostala záchvat. V zahraničí se setkáme s označením „**Seizure Alert Dogs**“ - volně přeloženo jako pes varující před záchvatem onemocnění jako např. epilepsie (viz níže).

F) Signální pes pro „alergiky“ - pes je vycvičen k identifikaci pachů, které způsobují postižené osobě záchvaty astmatického typu.

G) Šikovný společník - asistenční pes, jehož pánem není postižený, ale osoba pečující o postiženého. Tito psi jsou umísťováni do domácností s velmi těžce postiženými osobami, které by samy nemohly dávat psům povely. Pes pomáhá např. matce otvírat dveře, když přenáší postižené dítě v náručí atd. Velkou součástí práce šikovného společníka je domácí canisterapie.³⁸

H) Vodící pes pro pacienta se ztrátami paměti (někdy označován jako doprovodní pes) - pes je vycvičen v orientaci v okolí bydliště natolik, aby dokázal postiženého bezpečně dovést domů, pokud se není schopen sám zorientovat.

³⁸ Pomocné tlapky, o.p.s. Interní materiály.

CH) Pes poskytující emocionální podporu - pes určený osobám trpícím psychickými poruchami, kvůli kterým se obávají sami vycházet z domova a zapojovat se do běžného života. Pes snižuje dezorientaci, přináší pocit bezpečí v neznámém prostoru apod.

I) Terapeutický pes dle Votavy zvládá základní poslušnost, jakou je například přivolání, posazení. Umí aportovat různé vhodné předměty a jiné hry, trpělivě snáší dotyky, dokáže upozornit na nestandardní chování osoby zdravotně postižené.

Poznatky ze zahraničí

Dle mezinárodní organizace Assistance Dogs International Inc.³⁹ (ADI) lze definovat tři typy asistenčních psů jako: obecný termín pro vodícího (guide), „slyšícího“ (hearing) nebo servisního (service dog) psa speciálně vycvičeného tak, aby prováděl více úkolů a zmírňoval tak jedincův handicap. Užívání psa na ochranu, osobní obranu nebo potěšení nekvalifikuje psa na asistenčního.

„Guide dog“ je ten, který vodí osobu nevidomou nebo zrakově postiženou.

„Hearing dog“ - (slyšící) nebo také označení signální pes upozorňuje osoby neslyšící či nedoslýchavé. Dle ADI je „service dog“ ten, který pracuje pro osobu s postižením, které je jiné než slepota či hluchota. Tento pes je vycvičen cvičitelem či organizací k provádění širokého spektra speciálních úkolů (povelů) dle individuálních potřeb jedince, mezi něž patří např. aport, opora či přivolání pomoci v krizi.

V Německu se pojem „service hunde“ nahrazuje „Behindertenbegleithund“. Jedná se o výcvik psů speciálně pro potřeby budoucích majitelů, a to jak upoutaných na invalidní vozík, tak i neslyšících. V roce 1996 byla v Německu uveřejněna studie, která prokázala, že speciálně vycvičený pes zredukuje nezbytnou výpomoc asistenta či ošetřovatele až o 70 %.⁴⁰

Psy doprovázející osobu s postižením (Behindertenbegleithunde) je možné dále dělit:

1. Blindenführhunde - vodící pes pro osoby se zrakovým postižením;
2. LPF-Hunde - pes pomáhající v praktických životních činnostech, např. otevírání dveří, pomoc při svlékání, podávání upadlých věcí atd.; tito pomocníci zvyšují životní kvalitu osob s postižením;
3. Dual-purpose - Servicehunde⁴¹ nebo VBM-Hunde⁴² - pes pomáhající osobám s vícečetným zdravotním postižením; nejčastěji se jedná o postižení motorické a k tomu přidružené postižení zraku či sluchu.
4. Signalhunde - pes pomáhající neslyšícím osobám; pes upozorňuje na zvonění u dveří, požární alarm, pláč dítěte či různé výstražné zvuky v domácnosti či na ulici.

³⁹ Assistance Dogs International, Inc.

⁴⁰ NORDHEIM VON D. *Behindertenbegleithunde als Unterstützung für körperbehinderte Menschen.*

⁴¹ HOLLIK, E. *Tiere helfen Kinder.*

⁴² *Servicehunde.* Candida Hilfe

5. Epilepsihunde - v Německu se tyto psi trénují krátce a upozorňují jedince s onemocněním epilepsie na blížící se záchvat či v případě potřeby naučeným způsobem zavolají pomoc.

Slovenská republika v zákoně č. 195/1998, Zb. o sociálnej pomoci⁴³ označuje asistenční a vodící psy obecným termínem „pes so špeciálnym výcvikom“, kterého vlastní anebo používá občan s těžkým zdravotním postižením. Do této kategorie psů patří pes se speciálním výcvikem na doprovázení nevidomé osoby, ale i osoby tělesně postižené, případně mentálně postižené. Občan s těžkým zdravotním postižením musí doložit potvrzení o speciálním výcviku psa.

2.2 Dotazníkové šetření výcvikových subjektů

I. kolo dotazníkového šetření se zaměřilo na výcvikové subjekty, které se na území ČR věnují speciálnímu výcviku psů na pomoc osobám s různými handicapem. Pro potřeby této studie byla na základě konzultací s trenéry a držiteli vodících i asistenčních psů sestavena definice asistenčního psa.

Asistenční pes - je ten, který je v každodenním styku s klientem bez zásahu třetí osoby a je vycvičen na pomoc zdravotně postiženým osobám (např. asistenční vodící pes pro nevidomé a slabozraké osoby, asistenční pes pro tělesně postižené osoby používající invalidní vozík, asistenční signální pes pro osoby se sluchovým handicapem, asistenční pes pro osoby s kombinovanými handicapem).

S uvedenou definicí souhlasí pouze čtyři respondenti (33 %). Nesouhlasné stanovisko vyjádřilo osm organizací (67 %), které vyžadují specifikaci jednotlivých poslání a výcvik psů pro různé zdravotní handicapem. Organizace, které se prioritně věnují pouze výcviku vodících psů, navrhuje zachovat současné oddělení vodících psů od problematiky psů asistenčních. Ostatní subjekty se přiklání k jednotnému označení těchto psů (například sociální) a poté rozdělení na vodící, asistenční na pomoc osobám s tělesným handicapem, signální, terapeutické či jejich kombinace.

V následující tabulce č. 1, kromě údajů o počtu úspěšně předaných psů, nalezneme informace o zaměření speciálního výcviku psů jednotlivých subjektů.

⁴³ Zákon č. 195/1998 Zz., ve znění pozdějších předpisů.

2. Základní pojmy a terminologie

Tabulka č. 1 **Počet úspěšně předaných psů na území ČR v letech 2006 - 2007**

počet předaných psů na území ČR v letech 2006 - 2007	nevidomé a slabozraké osoby		tělesně postižené osoby používající invalidní vozík		ostatní postižení	
	2006	2007	2006	2007	2006	2007
RŠVPPNP - p. Tomášů	3	3	0	0	0	0
ELVA HELP	0	0	0	1	zach.1 rov.1 ct. 2	aut.1 ct.4
OSVČ - paní Modrochová	4	4	0	0	0	0
ŠpVVP p. Dvořák	15	11	0	1	0	0
OSVČ - paní Viktorová	2	2	0	0	0	0
Pes pomůže	0	0	6	9	0	ct.1
Pomocné tlapy	0	0	8	11	šik 6	šik 4
SVVP	27	23	0	0	0	0
Pes pro tebe	3	7	0	0	rov.1	ct.1
INTEGRACE	16	12	0	0	0	0
HEPA	9	7	0	0	ct.1	ct.1
HELPPES	2	4	7	8	sig.3 zách.2 ost.2 ct.5	zách.3 ct.5 ost.3
celkem	81	73	21	30	-	-

Zdroj: VÚPSV

Seznam zkratk:

Sig. - signální pes na pomoc osobám se sluchovým postiženým

Zách. - speciálně vycvičený pes, na pomoc osobám se záchvatovitým onemocněním (např. Epilepsie, narkolepsie, atd.)

Rov. - pes, který pomáhá osobám s poruchou rovnováhy

Ct. - pes, který se využívá ke canisterapii (složil canisterapeutickou zkoušku)

Šik. - (handy companions) šikovní společníci

Aut. - pes, který pomáhá osobě s autistickými projevy

Ost. - výcvikový subjekt psy nespécifikoval do žádné z uvedených kategorií nebo zde zařadil psy s kombinovaným výcvikem.

2.3 Shrnutí

V předchozím textu nalezneme shrnutí, jak je možné pohlížet na pojem asistenční pes. Pro potřeby výzkumného šetření je do obecného pojmu asistenční pes zařazena terminologie A–I.

Při tvorbě definice asistenčního psa navrhuje autorka vycházet z uvedené terminologie ADI, která se upraví dle specifických potřeb České republiky. V rámci deskripce předkládaných návrhů řešení jednotlivých problémů souvisejících s asistenčními psy autorka nahlíží na obecný pojem asistenční pes **odlišně**. Na základě výsledků dotazníkového šetření se přiklání k zachování označení vodící pes a k připojení obecného termínu asistenční pes, který zahrnuje pouze kategorie B–D včetně speciálního výcviku psů pro klienty s kombinovanými vadami, u nichž se vyskytuje alespoň jedna z výše uvedených kategorií. Ostatní kategorie jsou z návrhů vyjmuty z důvodu nízkého zastoupení na území ČR. Tímto ovšem autorka nevyklučuje možnost v budoucnu rozšířit uvedený pojem i o další kategorie.

V následujícím textu autorka předkládá informace, které vedly k vyřazení pojmu „signální pes pro osoby se záchvatovitým onemocněním“.

Zkušenosti ze zahraničí prokazují trénování tzv. „seizure-assist dog nebo seizure-alert dog“, kteří varují své držitele několik sekund až několik hodin před blížícím se záchvatem. Pes, který toto vycítí, změní své chování a určitým způsobem (olizování ruky, kontakt tlapou atd.) na sebe upoutá pozornost majitele nebo rodinného příslušníka, který poskytne pomoc. Tito psi také v případě potřeby umí zmáčknout určité tlačítko, a tím přivolat pomoc. Podle výzkumu na University of Florida Veterinary Medicine tito psy nemohou být vycvičeni na to, aby upozorňovali na blížící se záchvat. Bohužel, dosud neexistují kvalitní vědecké studie, které by podpořily názor, že psi či jiná zvířata mohou lidi upozornit na budoucí záchvat.⁴⁴ V roce 1998 byl proveden kvalitativní výzkum, kde pouze 9 psů z 29 dle tvrzení jejich majitelů reagovalo na záchvat. Pouze tři psi z těchto devíti dokázali své majitele upozornit na blížící se záchvat. Tito psi byli každodenně v těsné blízkosti svých majitelů. Další studie naznačují, že nelze určit plemeno, pohlaví ani věk psa vhodného pro tuto pomoc. S predispozicí vycítit záchvat se pes musí již narodit, nelze to naučit ani vycvičit. Dále upozorňují, že tato schopnost se u psa může, ale i nemusí, rozvinout až po určité době společného soužití s postiženou osobou. Za důležité trenéři považují umět rozpoznat a adekvátně reagovat na změněné - alarmující chování psa. Tito psi pomocníci dle výzkumu reagují pouze na určitý druh záchvatu a osobu.⁴⁵ A proto, je-li pes předán jiné osobě se záchvaty, pes nereaguje adekvátně. Někteří trenéři a výzkumníci jsou přesvědčeni, že pes je schopen rozpoznat varovné změny v lidském chování, zatímco jiní tvrdí, že pes blížící se záchvat odhalí čichem. Bohužel, tato tvrzení nejsou vědecky podložena.

⁴⁴ *Seizure Alert Dog Study*. Epilepsy Institute.

⁴⁵ MOTT, M. Seizure-Alert Dogs Save Humans With Early Warnings.

3. Okruh oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa

Novosad⁴⁶ upozorňuje na nutnost změnit přístup v České republice k lidem s postižením. „Každý člověk je individualita, pro niž je charakteristická určitá škála schopností, možností a potřeb.“ Cílená podpora zdravotně postižených lidí přijde v dlouhodobém efektu stát - tedy společnost - levněji než jejich izolace a nevyužívání jejich pracovního a intelektového potenciálu. Přístup státu k pomoci občanům s handicapem je stále do značné míry orientován na plošné posuzování celé skupiny, namísto cíleného zcela individuálního řešení skutečných potřeb, které vyplývají nejen z věku a sociálního postavení, ale zejména z typu a míry postižení. Proto musí jednotlivá sdružení zdravotně postižených nadále vyvíjet iniciativu a zjišťovat potřeby svých členů, prognózovat jejich vývoj, kvantifikovat je a svá laická i odborná šetření ve výsledcích poskytovat nejen státní správě, ale i široké veřejnosti.

V roce 2003 Votava⁴⁷ odhadoval v celé populaci asi 10 % zdravotně postižených. Podle posouzení Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) žije v současné době v České republice 1 015 548 osob se zdravotním postižením, které tvoří 9,87 % celé populace. Mezi nejčastější typy zdravotního postižení patří choroby vnitřních orgánů, následovány nemocemi pohybového ústrojí. Oba uvedené typy handicapu se vyskytují u nadpoloviční většiny osob se zdravotním postižením. Kompenzační pomůcky potřebují zejména lidé se zrakovým, sluchovým, tělesným a kombinovaným postižením.⁴⁸

Obecně lze konstatovat, že pouze osoba se zdravotním postižením, tedy držitel průkazu ZTP/P, popř. ZTP je oprávněn žádat poskytnutí kompenzační pomůcky – vodícího nebo asistenčního psa a tuto skutečnost doloží lékařskou zprávou s doporučením této kompenzační pomůcky.

3.1 Zrakové postižení

V roce 2007 žilo v ČR odhadem 87 439 osob se zrakovým postižením. Květoňová-Švecová⁴⁹ označuje zrakové vady jako nedostatky zrakové percepce různé etiologie a rozsahu. Spadají sem onemocnění oka s následným oslabením zrakového vnímání, stavy po úrazech, vrozené či získané anatomicko fyziologické poruchy.⁵⁰

Definování stupně zrakového postižení pro přidělení kompenzační pomůcky - vodícího psa nalezneme v příloze č. 2 k vyhlášce č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (dále jen příloha č. 2 k vyhlášce 182/1991 Sb.), viz příloha č. 13.

Do této kategorie bylo zařazeno také kombinované postižení hluchoslepota, poněvadž osoby s tímto handicapem mohou také žádat o poskytnutí příspěvku na pořízení vodícího psa. Krahulcová v roce 1995 odhadla počet hluchoslepých v české

⁴⁶ NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství. Struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.*

⁴⁷ VOTAVA, J. et al. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením.*

⁴⁸ *Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007.* ČSÚ.

⁴⁹ KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ L. *Oftalmopedie.*

⁵⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION: *Prevention of childhood blindness.*

populaci na 1 500 osob, v minulosti také označovaných jako slepohluchých.⁵¹

3.2 Tělesné postižení

Dle výsledků výběrového šetření ČSÚ v roce 2007 žilo v ČR celkem 550 407 osob s tělesným postižením. Jako tělesně postižený je označován člověk, který je dlouhodobě, nebo trvale omezen v pohybových schopnostech v důsledku vrozeného nebo získaného poškození podpůrného nebo pohybového aparátu.⁵² Podle rozsahu postižení rozeznáváme obrny centrální, periferní, deformace, malformace a amputace.

Při hodnocení zdravotního stavu a stupně postižení pro přidělení asistenčního psa lze v omezeném rozsahu použít přílohu č. 2 k vyhlášce č. 182/1991 Sb. V této problematice je ovšem nutná konzultace s posudkovými lékaři a vytvoření komplexního přístupu ke klientovi. Svě opodstatnění má odborné posouzení žadatele od fyzioterapeuta, psychologa, sociálního pracovníka atd. Přínosná je také akceptování doporučených požadavků ADI, ADEu a IGDF.

3.3 Sluchové postižení

V roce 2007 žilo v ČR dle ČSÚ odhadem 74 700 osob se sluchovým postižením. Sluchové postižení všech stupňů a typů znamená v životě člověka závažnou změnu sociability z mnoha hledisek. Sluchové postižení nebo značné omezení sluchového vnímání znamená bariéru v rozvoji a kvalitě sdělování, v akceptaci informací a dalšího rozvoje osobnosti, což má za následek bariéru v socializaci.

K posouzení vhodnosti přidělení asistenčního - signálního psa je nutná konzultace s posudkovými lékaři a s organizacemi zastupujícími tuto skupinu osob. Dále je nutné zohlednit případný **vzájemný souběh příspěvků uspokojujících tytéž potřeby**, jejichž funkci je schopen zastoupit speciálně vycvičený pes. Přínosné jsou také názory oslovených organizací sdružující osoby se sluchovým postižením uvedené v další kapitole.

3.4 Kombinované vady

V uspokojivé integraci postižených lidí do majoritní společnosti často brání negativní a odmítavé postoje k některým druhům postižení.⁵³ Typickými předsudky k postiženým jsou tendence ke zobecnění, vidět všechny stejně bez ohledu na jejich individuální odlišnosti. V důsledku této generalizace se v minulosti vytvořil negativní pohled na kategorii osob s kombinovanými vadami.⁵⁴ Do procesu rozvoje osobnosti a socializace osob s kombinovanými vadami bohužel zasahuje také nejednotná kategorizace a definování stupňů postižení. Ludíková dělí kombinované vady do skupin tzv. lehce vícenásobně postižených, kteří: „...na základě výchovy a vzdělání v běžných či speciálních školách jsou schopni relativně samostatně zvládat běžný život, integrovat se do společnosti, do daných životních podmínek i prostředí a dosáhnout průměrnou kvalitu života.“ Kategorie těžce vícenásobně postižených osob se týká těch, kteří jsou

⁵¹ KRAHULCOVÁ, B. Otázky integrace v péči o sluchově postižené osoby.

⁵² POPELKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*.

⁵³ VÁGNEROVÁ, M., HADI-MOUSSOVÁ Z., ŠTECH, S. *Psychologie handicapu*.

⁵⁴ LUDÍKOVÁ, L et al. *Kombinované vady*.

schopni na základě speciální výchovy a vzdělávání samostatně zvládat pouze základní praktické životní situace a neobejdou se bez výrazné pomoci. Komunikace je z důvodu těžkého postižení narušena a je nutné ji budovat na principech alternativní komunikace. Použití jakýchkoliv speciálních pomůcek se u této skupiny jeví jako nevyhnutelné. Celý tým pracovníků, kteří jsou s postiženým v kontaktu, se snaží především individuálním přístupem dosáhnout maximální míry socializace i přesto, že tito jedinci vyžadují různé modely speciální péče a podpory po celý život.

Poskytnutí asistenčního psa je v případě kombinovaných vad velmi opodstatněné, ale zároveň musí být brány na zřetel obecné požadavky na držitele uváděné v následujících kapitolách.

3.5 Obecné požadavky na žadatele

Vzhledem k omezeným možnostem potřebují osoby se zdravotním postižením v některých oblastech výpomoc a asistenci. Obecnou snahou je umožnit osobám se zdravotním postižením setrvat, pokud je to jen trochu možné, v jejich domácím prostředí. Celoroční péče o handicapovaného člena rodiny je však fyzicky i psychicky velmi náročná.⁵⁵ Vodicího a asistenčního psa lze považovat za jednu z možných forem pomoci rodině pečující o zdravotně postiženého člena rodiny. Vodicí a asistenční pes poskytovaný výcvikovými subjekty v určitých činnostech dokáže zastoupit osobního asistenta, přesto není vhodný pomocník pro všechny osoby se zdravotním postižením. Z těchto důvodů v následujícím textu nalezneme návrh minimálních požadavků na žadatele.

Vodicí pes pro osoby se zrakovým postižením

V dříve platném Metodickém návodu OP 20/93⁵⁶ (dále jen OP 20/93) se uvádí, že nelze připustit, aby byl pes určený k vodění nevidomých vybrán nebo vycvičen neodborně nebo byl předán občanovi, který k jeho užívání není způsobilý. Potenciální uživatel vodicího psa dle OP 20/93 musel splňovat tyto podmínky:

- musí být úplně nebo prakticky nevidomý,
- musí být duševně zcela zdravý,
- žadatel s další tělesnou vadou může dostat vodicího psa pouze na doporučení komise odborníků na rehabilitaci a orientaci,
- má mít alespoň průměrné orientační schopnosti,
- musí být způsobilý všestranně o psa pečovat,
- musí být starší 18 let.

Oprávněnou osobou podle komentáře je prakticky nebo úplně nevidomý občan. Jde zpravidla o držitele mimořádných výhod III. stupně, popř. občany, jejichž zdravotní stav odůvodňuje přiznání mimořádných výhod III. stupně z důvodu zrakového postižení.

⁵⁵ Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007. ČSU

⁵⁶ OP 20/93 Metodický návod pro činnost úřadů v České republice o regulaci a ověřování výcviku vodicích psů pro nevidomé občany. Dostupné z ASPI.

V komentáři se v souvislosti s budoucí péčí o psa uvádí, že je nezbytné, aby občan byl dostatečně způsobilý zajistit všestrannou a potřebnou péči a vhodné prostředí pro vodícího psa a byl způsobilý užívat ho k účelu, ke kterému byl vycvičen. Správní orgán může při svém rozhodování o příspěvku konzultovat tyto způsobilosti občana s cvičitelem, který vodícího psa předává a který s ohledem na své zkušenosti může zpravidla objektivně označit i občana, pro kterého vodící pes není vhodnou pomůckou. Více informací také v kapitole „Předávání a závěrečná zkouška“.

Poskytnutí příspěvku podle § 33 odst. 9 vyhlášky MPSV nezletilému dítěti (zastoupenému zákonným zástupcem) není vyloučeno, doporučuje se však zvážit schopnost užívání psa k účelu, ke kterému byl vycvičen. Přidělení vodícího psa dítěti dle názoru autorky musí být podmíněno schopností samostatného pohybu a ovládání techniky „dlouhé hole“. Wiener⁵⁷ techniku dlouhé hole charakterizuje: „...takové užívání hole, které poskytuje zrakově postiženému plnou bezpečnost i subjektivní jistotu při dodržování základních fyziologických i estetických pravidel pohybu.“ Techniku dlouhé hole se učí děti až ve školním věku, ale důkladná příprava má probíhat co nejdříve a nejintenzivněji. Dítě se nejdříve musí naučit správné držení těla a udržení rovnováhy, sluchová orientace, samostatný pohyb, odhad vzdálenosti, udržení přímého směru chůze a rozvíjení „smyslu pro překážky“.⁵⁸

Držitelé vodících psů v 2. kole dotazníkového šetření sdělovali, zda souhlasí se stanovením nejnižší věkové hranice pro přidělení vodícího psa. Nesouhlas s jakýmkoliv věkovým omezením projevilo 9 % respondentů, kteří jej zdůvodňovali především individuálními schopnostmi jedince a kvalitním posouzením rodiny, trenéra a případně psychologa. V 6 % se respondenti k otázce nevyjádřili. V případě souhlasné odpovědi (85 %), byli respondenti požádáni o definování nejnižší věkové hranice. Ze 103 souhlasných odpovědí sedm respondentů blíže nespécifikovalo věkovou hranici pro přidělení vodícího psa. Celkem 32 respondentů se domnívá, že vodícího psa je vhodná kompenzační pomůcka již pro děti ve věku 1,5 až 14 let. Věkovou hranici nad 15 let pro přidělení prvního vodícího psa uvedlo celkem 64 respondentů. Z výsledků zjistíme, že většina respondentů si uvědomuje nezbytnost psychické i fyzické vyzrálosti osobnosti držitele vodícího psa.

Ve standardech mezinárodních organizací jako IGDF⁵⁹ nalezneme různá doporučení, která kladou důraz také na fyzickou schopnost zvládat vodícího psa, schopnost dosáhnout a udržet si vůdčí pozici ve vztahu člověk/vodící pes. Ve standardech ADEu nalezneme doporučení, aby asistenční pes byl umístěn pouze klientovi, který je s ním schopen komunikovat. Z těchto důvodů je někdy obtížné vytvořit kvalitní vztah se psím pomocníkem především u dětí a osob s mentálním postižením.⁶⁰

⁵⁷ WIENER, P. *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených*. s. 20.

⁵⁸ BALUNDOVÁ, K.; HEŘMÁNKOVÁ, D.; LUDÍKOVÁ L. *Kapitoly z rané výchovy dítěte se zrakovým postižením*.

⁵⁹ *Standards IGDF*. Interní překlad společnosti Výcvikové středisko vodících psů.

⁶⁰ NORDHEIM VON D. *Behindertenbegleithunde als Unterstützung für körperbehinderte Menschen*.

Asistenční pes jako pomoc osobám s jiným zdravotním postižením

Asistenční pes pomáhá zvyšovat kvalitu života osoby se zdravotním postižením, a to nejen jako kompenzační pomůcka, ale také jako společník a psychická podpora. Určení, komu bude asistenční pes ku prospěchu více a komu méně, musí být pojato komplexně, a to z pohledu rodiny, zdravotnických a sociálních pracovníků, obecní i státní správy a v neposlední řadě z pohledu institucí a organizací.

I přes výše uvedené, lze stanovit obecné požadavky žadatele o přidělení asistenčního psa na základě poskytnutých materiálů a zkušeností výcvikových subjektů Pomocné tlapky, o.p.s., Helpes, o.s. a Elva Help, o.s. takto:

- žadatel prokáže schopnost bezpečného ovládní psa,
- žadatel absolvuje požadované testy,
- žadatel prokáže schopnost o psa řádně pečovat (v případě kombinovaných vad je možné po konzultacích převést část péče na členy domácnosti),
- žadatel neprojevuje sklony k agresivitě vůči zvířatům,
- žadatel nemá zásadní problémy s chováním, nebo není závislý na návykových látkách včetně alkoholu,
- žadatel se písemně zaváže, že bude dodržovat standardy výcvikové organizace (nosit správnou identifikaci psa, podávat průběžné zprávy atd.).

3.6 Výzkumné šetření u organizací sdružujících osoby s různými zdravotními handicapy

Součástí kapitoly věnované problematice příjemců asistenčních psů budou výsledky výběrového šetření u organizací sdružujících různé skupiny zdravotně handicapovaných. Cílem šetření bylo zjistit míru informovanosti o problematice mezi oslovenými organizacemi a také zmapovat zájem o asistenční psy mezi jejich klienty. Bližší informace o výzkumném souboru nalezneme v kapitole „Metodika“.

Výsledky výběrového šetření v organizacích sdružujících různě zdravotně handicapované osoby

1) Organizace sdružující sluchově postižené osoby

Průzkum se zaměřil především na organizace sdružující osoby neslyšící a nedoslýchavé. Pojem prelingválně neslyšící znamená, že dítě se již hluché narodilo nebo přišlo o sluch dříve, než se naučilo odposlechem a přirozenou nápodobou mluvenou řeč. Osoby, které ztratily sluch v době, kdy si již osvojily mluvenou řeč, jsou označovány jako ohluchlé neboli postlingválně neslyšící.⁶¹ Osvojení řeči umožňuje ovládní psa pomocí povelů.

Své poznatky v rámci výběrového šetření sdělilo pět oslovených občanských sdružení (viz příloha č. 6). Problematika sluchově postižených osob a asistenčních psů je specifická a odlišná od ostatních zdravotních handicapů. Většina pouze sluchově postižených jedinců je zcela samostatná a asistenční pes tedy plní funkci upozorňování na různé zvuky jako například zvonek u dveří, hlásič požáru, příjezd sanitky či vloupání

⁶¹ STRNADOVÁ, V. *Jak se úspěšně vyrovnávat se ztrátou sluchu I. Díl Náhlá ztráta sluchu.* s. 5.

do bytu. Oslovené organizace o problematice asistenčních psů byly dostatečně informovány, a proto se shodly, že asistenčního psa lze nahradit dostupnými kompenzačními pomůckami, které jsou výhodnější než finančně náročný speciální výcvik. Místo asistenčního psa jejich klienti upřednostňují tlumočnicka, který jim zprostředkovává komunikaci. Asistenční pes je organizacemi doporučován především osamělým seniorům a dětem s kombinovanými vadami. Mezi neslyšícími klienty je jen několik speciálně vycvičených psů. Sdružení připouští, že můžeme očekávat nárůst poptávky změnil-li se současný stav, na který upozorňuje občanské sdružení CESPO: „Bohužel, neexistuje pro naše klienty státní dotace, která by umožňovala pořízení asistenčního psa.“

2) Organizace sdružující tělesně handicapované osoby používající invalidní vozík

Většina ze sedmi dotázaných občanských sdružení zastupující osoby používající invalidní vozík (viz příloha č. 6) měla dostatek informací o asistenčních psech a výcvikových subjektech. Výcvikové subjekty se totiž prezentují na výstavách orientovaných na zdravotně sociální problematiku. Asistenční pes je pro osoby používající invalidní vozík vhodná pomůcka, ale velmi záleží na individuálním posouzení zdravotního stavu daného klienta. Polovina dotázaných sdružení by uvítala nejlépe kombinaci obou asistencí, a to několik hodin osobní a po zbytek dne asistenční pes. Přítomnost psího pomocníka při každodenních aktivitách dle názorů sdružení ocení především osoby v produktivním věku a senioři. Pro děti je pes spíše dobrý motivační prvek a také element usnadňující komunikaci. Klienti se s žádostmi o informace obrací přímo na výcvikové subjekty, jen malé procento klientů žádá informace od občanských sdružení. Počet držitelů asistenčních psů mezi tělesně postiženými osobami používající invalidní vozík je záležitostí jednotlivců, a proto je organizace ani nevidují. Organizace se domnívají, že mezi klienty je v této oblasti malá informovanost, a tím se vysvětluje i nízký zájem. Pražská organizace vozíčkářů navrhla provést celorepublikový výzkum postojů zdravotně postižených osob k problematice asistenčních psů.

3) Organizace sdružující zdravotně postižené s poruchou rovnováhy

V této oblasti byly osloveny organizace Unie Roska - Česká MS společnost a Domov Sv. Josefa při oblastní charitě Červený Kostelec, které poskytují sociální služby osobám s onemocněním roztroušená skleróza. Společnost C-M-T svou činností pomáhá osobám s chorobou Charcot-Marie-Tooth, která postupně zhoršuje hybnost dolních a posléze i horních končetin v důsledku poškození periferních nervů.

Uvedené organizace uvádí, že asistenční pes je pro jejich klienty přínosný především v pokročilé fázi onemocnění, kdy je klient v produktivním věku upoután na invalidní vozík. Jedna organizace se domnívá, že pro děti a seniory je asistenční pes přínosnější než pro dospělé. Při srovnání asistenčního psa s osobním asistentem se organizace přiklání k lidskému pomocníkovi, v mimořádných případech v kombinaci s asistenčním psem. Klienti s poruchami rovnováhy dosud neprojeví zájem o asistenční psy především z důvodu nedostatku informací.

4) Organizace sdružující osoby se záchvatovitým onemocněním - epilepsie.

Na území České republiky působí dvě občanská sdružení věnující se problematice záchvatovitého onemocnění - epilepsie. Dle telefonického dotazování bylo zjištěno, že klienti upřednostňují spíše osobního asistenta před asistenčním psem, především

z důvodu adekvátního zajištění potřebné pomoci v případě záchvatu. Vedoucí představitelé organizací proto navrhují uplatňovat asistenčního psa jako pomůcku jen u dětí s kombinovaným postižením jako vhodnou podporu duševního vývoje. U tohoto onemocnění je v průběhu speciálního výcviku problematická otázka prokazatelnosti schopnosti psa upozorňovat na blížící se záchvat. Vzhledem k nízkému zájmu ze strany klientů (ve sdružení registrují pouze jednoho klienta se speciálně vycvičeným asistenčním psem) se občanské sdružení EPI - Rodina přiklání k názoru: „Není nutné nějak podporovat tento výcvik více, než je tomu dosud.“

5) Stanovisko dvou vybraných celorepublikových organizací sdružujících osoby se zdravotním handicapem.

V rámci zadaného úkolu byli osloveni také představitelé dvou největších organizací ČR sdružujících různě zdravotně handicapované osoby. Písemná odpověď (viz příloha č. 8) na dotazy o problematice asistenčních psů ve formě e-mailu byla doručena od předsedy Národní rady zdravotně postižených ČR pana Krásy a od předsedkyně Svazu tělesně postižených v ČR paní Klasnové.

Návrh: Při definování cílové skupiny uživatelů asistenčních psů, je vhodné dosáhnout konsenzus mezi zúčastněnými stranami - MPSV, posudkovými lékaři, NRZP a sdruženími zastupujícími osoby s různými zdravotními handicapem. V souvislosti s přidělením vodícího a asistenčního psa žákům povinné školní docházky, či ubytovaným na internátě, je vhodné uvedenou problematiku začlenit do předpisů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

3.7 Přínos asistenčního psa pro klienta a jeho rodinu

Pomoc asistenčního psa se odvíjí od zdravotního handicapu klienta. Jisté rozdíly ve výcviku nalezneme u asistenčního psa pro osobu na invalidním vozíku či pro osobu neslyšící. Přesto lze definovat společná obecná kritéria, která musí splňovat každý asistenční pes (viz kapitola předávání a závěrečná zkouška). Specifická kritéria výcviku obsahují konkrétní prvky a povely přizpůsobené individuálním potřebám jedince.

S opatřením zvířete do domácnosti přichází nejen radost, ale také odpovědnost. Asistenční pes pomáhá především dětem při navazování kontaktů s okolím, zvyšuje se samostatnost a také sebevědomí postižených. Zvířata nejsou náladová jako lidé, a proto kladně ovlivňují psychický a fyzický stav člověka. Partnerství se psem pomáhá vytrhnout ze samoty a je skutečným impulsem ke změně životního stylu. Především proto, že zvíře vyžaduje dodržování pravidelného denního rytmu (krmení, čas aktivity a odpočinku), nutí osoby s handicapem k cílenému a soustředěnému chování, a to bez ohledu na věk a dlouhodobé zdravotní potíže. Asistenční pes představuje také úlevu pro osoby pečující o postižené. Tyto pozitivní zkušenosti společnosti Pomocné tlapky, o.p.s. potvrzuje také Votava, který doporučuje: „U těžce postižených dětí, které nemohou být bez cizí pomoci nezávislé, ale mají dobré dorozumívací schopnosti, by se měl zavádět systém osobního asistenta již od 15 let a dle možnosti dříve. Naučí se tak samostatnosti a odpoutají se z přílišné závislosti na svých rodičích.“⁶² Má-li pes také canisterapeutický výcvik,

⁶² VOTAVA, J. et al. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením.*

V rámci III. kola dotazníkového šetření držitelé asistenčních psů sdělovali, k jakým různým činnostem nejčastěji držitelé asistenčních psů využívají svého pomocníka. Odpovědi všech devadesáti respondentů byly rozděleny do několika oblastí. Nejčastěji, a to ve více než padesáti odpovědích, respondenti využívají u asistenčního psa apert upadlých předmětů jako klíče, francouzské hole, části oblečení apod. Ve čtyřiceti pěti odpovědích respondenti oceňují pomoc psa při otevírání dveří. Velmi ceněná především u osob s kombinovaným pohybovým onemocněním je také pomoc s podáváním různých předmětů jako mobil, brýle, části oblečení nebo dopomoc s vysvlékáním, například ponožek. Dospívající respondenti a také rodiče pozitivně hodnotí asistenčního psa jako doprovod či společníka, který dítěti poskytuje psychickou podporu. Stane-li se nepředvídatelná událost, například záchvat, pes je vycvičen, jak má upoutat pozornost a tím zajistit pomoc. Tento pocit příznivě působí nejen na děti a dospívající, ale také na rodiče, kteří se dříve obávali nechat svěřené dítě o samotě. Asistenční pes po dohodě s trenérem výcvikové organizace, fyzioterapeutem, psychologem a lékařem může, pokud to vyžaduje zdravotní stav dítěte, absolvovat také canisterapeutický výcvik, jenž se využívá k zlepšení krevního oběhu a uvolnění křečí.⁶³ Především rodiče dětí s kombinovanými vadami tento nadstandardní výcvik oceňují při polohování.⁶⁴ Tento či další rozšířený výcvik, například v případě sluchového a pohybovaného postižení klienta samozřejmě zvyšuje náklady a délku potřebného výcviku.

⁶³ *Asistenční psi*. Společnost Pomocné tlapy, o.p.s.

⁶⁴ Polohování - jedna z metod canisterapie, je podpůrnou terapií založenou na přímém fyzickém kontaktu klienta a psa. Velemínský M. et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. s. 177

4. Financování výcviku vodicích a asistenčních psů

Mezi nejdůležitější téma problematiky speciálně vycvičených psů na pomoc osobám se zdravotním handicapem patří cena a způsob financování výcviku psa. Počet vycvičených vodicích a asistenčních psů je ovlivněn legislativními podmínkami v ČR, finančními možnostmi organizace a poptávkou stávajících i potencionálních klientů.

4.1 Cena

Cenu vodicího a asistenčního psa tvoří objektivní náklady výcvikových subjektů vynaložených na nákup, veterinární péči, výcvik a předání speciálně vycvičeného psa do užívání klienta. Platná legislativa ve svých předpisech uvádí, které položky je možno započítat do konečné ceny vodicího psa uvedené na kupní smlouvě či předávacím protokolu. Současná výše obvyklých nákladů spojených s výcvikem a odevzdáním vodicího psa se pohybuje až do výše 210 000 Kč.⁶⁵ Pokud je takový pes předčasně usmrcen, ukraden nebo nějak poškozen, nemá klient na nového psa právo, dokud neuplyne příslušná doba pro „opotřebení pomůcky“ (5 let).

Výcvik asistenčního psa dle Neranžiče⁶⁶ stojí 150 000 až 200 000 Kč. Pes je vybírán pro konkrétního zdravotně postiženého člověka a náročný výcvik se přizpůsobuje jeho individuálním potřebám. Dle ústního sdělení výcvikového subjektu zaměřeného především na výcvik asistenčních psů se do ceny asistenčního psa musí zákonitě promítnout pomůcky - prokousnutý mobil, poškrábaný nábytek, dveře či zničená lednička. Výcvikový subjekt musí mít pro trénink k dispozici invalidní vozík, berle či jiné speciální pomůcky.

Oslovené výcvikové subjekty v dotazníkovém šetření specifikovaly výši svých objektivních nákladů na speciální výcvik jednoho psa pro jednotlivé skupiny handicapovaných.

Souhrnný přehled nákladů na výcvik jednoho psa od různých výcvikových organizací nalezneme v tabulce č. 2.

⁶⁵ NIEDERLE, P.; HACAPERKOVÁ, D. *Komentář č. 4/2001*.

⁶⁶ NERANŽIČ, Z. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit. Praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*.

Tabulka č. 2 **Objektivní náklady na výcvik jednoho psa v Kč v roce 2007**

výcvikový subjekt	vodící pes	asistenční pes pro těl. postižené používající invalid. vozík	ostatní postižení
Ršvpnp - Tomášů	170 000	-	-
ELVA HELP	160 000	145 000	145 000
OSVČ - paní Modrochová	185 000	-	-
ŠpVVP - p. Dvořák	190 000	190 000	-
OSVČ - paní Viktorová	210 000	-	-
Pes pomůžce	200 000	220 000	-
Pomocné tlapky	-	210 000	-
SVVP	215 000	-	-
Pes pro tebe	185 000	185 000	-
INTEGRACE	173 000	-	-
HEPA	201 000	-	-
HELPPES	195 000	195 000	195 000
průměrná cena	189 455	190833	167 500

Zdroj: VÚPSV

(Uvedl-li výcvikový subjekt rozpětí finanční částky, byl vypočítán aritmetický průměr.)

Poznátky ze zahraničí

Slovenská republika poskytuje finanční příspěvek na pořízení pomůcky (za níž se považuje i pes se speciálním výcvikem) maximálně do výše 260 000 Sk. Výše peněžního příspěvku na pořízení psa se speciálním výcvikem se stanoví procentní sazbou v závislosti na ceně a příjmech občana s těžkým zdravotním postižením.⁶⁷

V Rakousku, stojí vzdělání vodícího psa přes 30 000 Euro. Uhrazení částky za výcvik vodícího psa od příslušného sociálního úřadu je úspěšné jen v případě, že žadatel je zaměstnán.⁶⁸

V Německu jsou nezbytné náklady na výcvik a předání vodícího psa (včetně dávky na úhradu krmiva a očkování) j hrazeny z nemocenského pojištění.⁶⁹ Odborná příprava trvá půl až tři čtvrtě roku a náklady se pohybují mezi 17 000 až 25 000 Euro.⁷⁰ Bohužel ani v Německu neexistují jednotné normy a předpisy kontrolující kvalitu vzdělávání psů. Kvalita výcviku záleží především na znalostech a zkušenostech trenéra a jeho tréninkových metodách. Většina trenérů spolupracujících s různými asociacemi se přiklání k zavedení jednotné normy. Na rozdíl od vodících psů, asistenční psi na pomoc tělesně postiženým nejsou hrazeni z veřejných zdrojů. Výcvikové kluby se snaží tyto psy zaplatit především díky podpoře sponzorů. Výcvik stojí od 7 000 až do 15 000 Euro.⁷¹ Záleží ovšem na provozních nákladech dané organizace, proto mohou pořizovací náklady dosáhnout i částky 26 644 Euro, jak je uvedeno v příloze č. 15.

⁶⁷ Zákon č. 195/1998 Zz., §59.

⁶⁸ Finanzierung ist ein Riesenproblem. Infoplattform Wissenswertes.

⁶⁹ Die "Qualitätskriterien zur Auswahl, Ausbildung und Kostenübernahme für Blindenführhunde".

⁷⁰ Blindenführhunde helfen Sehbehinderten im Alltag. BSVSH.

⁷¹ NORDHEIM VON D. Behindertenbegleithunde als Unterstützung für körperbehinderte Menschen.

V USA se například signální pes pro osoby se záchvatovitým onemocněním, tzv. „seizure-assist dog nebo seizure-alert dog“, trénuje jako tzv. společník, to znamená, že umí podat léky, telefon a především působí jako psychická podpora jedince. Výcvik těchto psů není hrazen zdravotní pojišťovnou, trvá 6 měsíců až 2 roky a stojí od 10 000 do 25 000 \$.⁷² V současné době není v Americe výcvik těchto psů nijak upraven a kritéria si stanovují jednotlivé výcvikové subjekty. Žadatel musí splňovat podmínky jako: 10 záchvatů za měsíc, stabilní léková terapie atd. (Více na stránkách Support dogs.⁷³)

4.2 Financování výcviku vodících psů

Jedinci s poruchou hybnosti, se sluchovým a zrakovým postižením mají dle Bendové⁷⁴ tři možnosti, jak získat finanční prostředky na obstarávání různých kompenzačních pomůcek. Jedna z možností je přes zdravotní pojišťovnu, dále jednorázový příspěvek ze sociálního odboru obce s rozšířenou působností nebo také od různých nadací a sponzorů. Obce s rozšířenou působností poskytují peněžité příspěvky na pomůcky, které pomáhají odstranit, zmírnit nebo překonat následky postižení.

Poskytování příspěvků osobám se zdravotním postižením nalezneme ve vyhlášce č. 182/1991 Sb.,⁷⁵ § 33 - Jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek. Podmínky poskytnutí fakultativního příspěvku na úhradu výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa a příspěvku úplně nebo prakticky nevidomým občanům specifikuje komentář č. 4/2001⁷⁶ (dále jen komentář). Niederle a Hacaperková upozorňují, že pověřené úřady v souladu s platnou právní úpravou (vyhláška č. 182/1991 Sb.) **mohou hradit výdaje** spojené s výcvikem a odevzdáním vodícího psa úplně nebo prakticky nevidomým občanům až do výše objektivních nákladů, tedy 210 000 Kč.

Během telefonického dotazování na vybraných obecních úřadech s rozšířenou působností nejmenovaná pracovnice navrhla, aby uvedená problematika úhrady výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa úplně nebo prakticky nevidomým občanům byla samostatně zpracována. Srovnání živého zvířete s jinou hmotnou kompenzační pomůckou považují pracovnice vybraných úřadů za nevhodné a nedostatečné. Tato problematika si dle sdělení pracovníků rozhodně zaslouží „samostatný paragraf“, ve kterém budou ošetřeny různé situace jako ztráta či zcizení psa, úmrtí majitele atd. Dále dotazované pracovnice upozornily na možnost řetězení dávek a na nutnost brát na zřetel u jednotlivých žadatelů také finanční náročnost pořízení vodícího psa a dalších kompenzačních pomůcek.

V následující tabulce vidíme počet poskytnutých jednorázových peněžitých příspěvků nevidomým občanům na opatření vodícího psa v letech 2004-2007. Rozdíly v počtu předaných vodících psů v tabulce č. 3 a v počtu poskytnutých jednorázových příspěvků nevidomým osobám na pořízení vodícího psa v tabulce č. 4 jsou způsobené kalkulací všech předaných vodících psů od výcvikových subjektů, mezi něž výcvikové subjekty započítaly předané vodící psy do zahraničí, předání klientům, kteří si psa uhradili sami či se na jejich úhradě podílel sponzor nebo veřejné sbírky a nadace.

⁷² MARTIN, J. *Seizure-Alert Dogs - Just the Facts, Hold the Media Hype.*

⁷³ *Seizure Alert Dogs.* In Support Dogs.

⁷⁴ BENDOVÁ P.; JEŘÁBKOVÁ, K.; RŮŽIČKOVÁ, V. *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami.*

⁷⁵ Vyhláška č. 182/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ NIEDERLE, P.; HACAPERKOVÁ, D. *Komentář č. 4/2001.*

Tabulka č. 3 **Peněžité příspěvky podmíněné zdravotním stavem**

jednorázový peněžítý příspěvek podmíněný zdravotním stavem nevidomým na opatření vodícího psa	2004		2005		2006		2007	
	počet poskyt. dávek za rok	neinvest. výdaje v tis. Kč	počet poskyt. dávek za rok	neinvest. výdaje v tis. Kč	počet poskyt. dávek za rok	neinvest. výdaje v tis. Kč	počet poskyt. dávek za rok	neinvest. výdaje v tis. Kč
	57	6 725	44	6 870	48	8 416	62	9 649

Zdroj MPSV: *Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení ve vývojových řadách a grafech 2007*⁷⁷

Spolupodílení se žadatele na nezbytných nákladech výcviku vodících psů

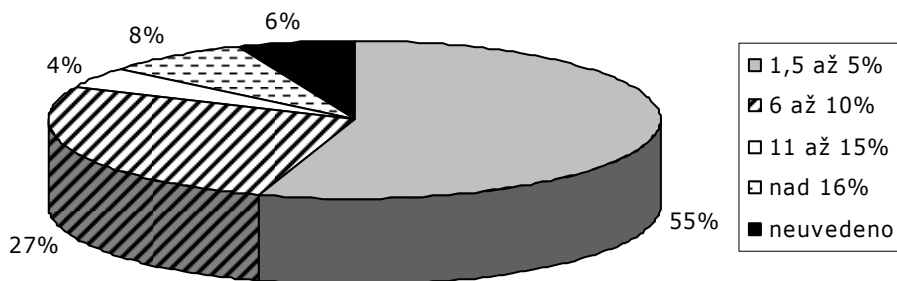
Z telefonického šetření u pracovníků na vybraných obecních úřadech s rozšířenou působností spravujících tyto dávky bylo zjištěno, že nelze obecně stanovit jakoukoliv minimální či maximální výši spolupodílení se klienta na pořizovacích nákladech vodícího psa. Pracovnice provádí v rámci svých kompetencí sociální šetření u konkrétního žadatele. V zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,⁷⁸ v § 25 je popsáno sociální šetření, které provádí pracovník obecního úřadu s rozšířenou působností pro účely rozhodování o příspěvku. Výsledek šetření určí, v jaké výši se žadatel bude podílet na nákladech vodícího psa. Oslovené pracovnice se snaží rozhodnout ve prospěch klienta, ale v případech, kdy má klient dostatek finančních prostředků, není možné úplné uhrazení vodícího psa ze státního příspěvku. Výše spolupodílení je různá a není nijak stanoveno, do jaké maximální výše se bude klient spolupodílet. Žadatel je vystaven nejistotě a stresu, zda si bude moci vodícího psa z finančních důvodů dovolit.

Dotazníkové šetření u držitelů vodících psů zmapovalo názor respondentů na problematiku spolupodílení se na pořizovacích nákladech vodícího psa. Souhlasil-li respondent se stanovením maximální procentuální částky spolupodílení se na pořizovacích nákladech, byl požádán, aby doplnil dle svého názoru výši únosné částky v procentech. Předpokládaná průměrná pořizovací cena vodícího psa činí 200 000 Kč. Ze 121 respondentů 6 % neodpovědělo na otázku a 54 % nesouhlasí s jakýmkoliv spolupodílením se na pořizovací ceně psa. Dle doplňujících komentářů, tato pomůcka má být pro žadatele zdarma, teda plně hrazena příspěvkem. Zbývajících 40 % (48) respondentů (graf č. 6) souhlasí se stanovením maximální procentuální částky spolupodílení se klienta. Respondenti se souhlasnou odpovědí navrhovali procentní rozpětí od 1,5 % do 50 %.

⁷⁷ *Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení ve vývojových řadách a grafech 2007.*

⁷⁸ Zákon č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Graf č. 6 **Návrhy finančního spolupodílení se respondentů na pořizovací ceně vodicího psa vyjádřeno v procentech pouze ze 48 souhlasných odpovědí**

Zdroj: VÚPSV

V poznámkách respondenti nejčastěji upozorňovali na vysokou nezaměstnanost osob se zrakovým handicapem a také na nízké invalidní důchody, které neumožňují naspořit potřebnou částku. Někteří respondenti souhlasí s finančním spolupodílením se v případě, že žadatel je zaměstnán a dostatečně finančně zajištěn, u ostatních žadatelů by měl pes být hrazen v plné výši ze státního příspěvku. Jiní respondenti se dotazovali, proč si má více přispívat osoba, která se snaží i se svým zdravotním handicapem uplatnit na pracovním trhu a každodenně potřebuje vodicího psa na cestě do zaměstnání. Na ukázkou uvádím citaci z jednoho dotazníku: „Velmi nespravedlivá je současná praxe, kdy je výška příspěvku závislá na možnostech, až benevolenci či sympatiích dané úřednice příslušného úřadu, kde mají různý počet žadatelů o různě velké příspěvky.“ V ojedinělých případech respondenti navrhuji důkladnější prověřování žadatelů, zda vodicí pes bude využíván k tomu, k čemu byl vycvičen.

4.3 Financování výcviku asistenčních psů

Asistenční psi na rozdíl od vodicích, jsou v současné době **hrazení pouze sponzorskými dary, výcvikovou organizací, veřejnými sbírkami či se na této částce podílejí potencionální držitelé.**

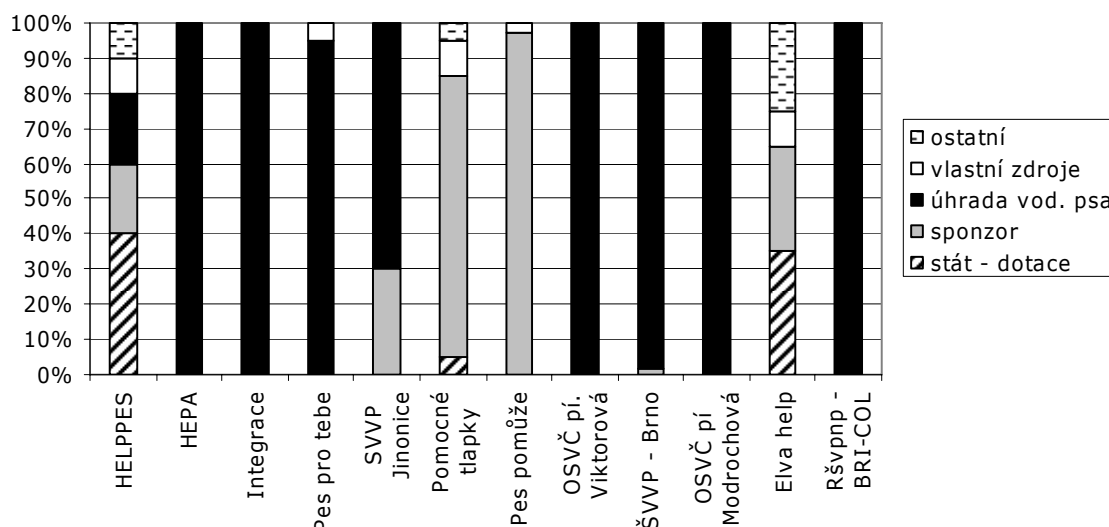
Sponzoring nebo-li získávání prostředků je další možný zdroj financí, zboží či služeb pro fyzické či právnické osoby od firem, peněžních ústavů či soukromých osob. Bohužel, jak uvádí Novosad⁷⁹ „případný dárcce-sponzor - není nijak významně daňově zvýhodněn, je tedy nutné stavět na etických, humánních hodnotách daru a jeho kladném odrazu v image firmy či jiného dárce.“ Jedním z variabilních zdrojů financování nestátních organizací věnujících se zdravotně znevýhodněné populaci je grantové řízení. Přiznání „grantu“ na řešení či realizaci různých úkolů či projektů mají ve své kompetenci ministerstvo školství (MŠMT), kultury (MK), zdravotnictví (MZd) a ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)¹. Dle sdělení výcvikový subjektů, v získání finančních prostředků z „grantů“ zatím nebyli úspěšní.

Souhrnný přehled procentuálně vyjádřených finančních zdrojů, z nichž hradí výcvikové subjekty výcvik vodicího či asistenčního psa, nalezneme v následujícím grafu č. 7. Subjekty věnující se pouze výcviku vodicích psů vykazují menší, v některých případech téměř žádný podíl vícezdrojového financování.

⁷⁹ Novosad, L. *Základy speciálního poradenství. Struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.* s. 138.

Peněžní prostředky na výcvik asistenčních psů obecně jsou organizace nuceny získat především od sponzorů či z různých příspěvkových akcí nebo například umístěním reklamy na pomůcky.

Graf č. 7 **Přehled finančních zdrojů výcvikových subjektů, ze kterých je hrazen výcvik vodících a asistenčních psů**

Zdroj: VÚPSV

V minulosti byl výcvik vodících i asistenčních psů podporován nejen z prostředků dávky sociální péče, ale i dotacemi ze strany ministerstva práce a sociálních věcí. Dotace poskytovaná některým výcvikovým subjektům od ministerstva práce a sociálních věcí je určena pouze na přípravu a péči o klienta, zatímco veškeré náklady spojené se speciálním výcvikem psa - jeho nákup, výchova, výcvik, výživa, zdravotní péče, veterinární vyšetření a zákroky - z této dotace hradit nelze.⁸⁰ Do 31. prosince 2006 byly dotace MPSV výcvikovým subjektům poskytnuté převážně na osobní asistenci či komplex sociálních služeb.

Od účinnosti zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách se změnila podmínky pro poskytování dotací, které jsou podmíněny evidencí v registru poskytovatelů sociálních služeb. Pouze dva výcvikové subjekty poskytují služby dle §37 a §70 výše uvedeného zákona (viz tabulka č. 4). Jeden subjekt úzce spolupracuje s občanským sdružením, které v letošním roce čerpalo dotaci MPSV dle §70. Ostatní subjekty zatím nesplnily přísné podmínky registrace poskytovatelů sociálních služeb.

⁸⁰ Jak nám můžete pomoci? HELPPES – CENTRUM VÝCVIKU PSŮ PRO POSTIŽENÉ.

4. Financování výcviku vodících a asistenčních psů

Tabulka č. 4 **Poskytnuté dotace MPSV v letech 2005-2008**

	2005	2006	2007		2008	
			§37	§70	§37	§70
1) HELPPES Centrum výcviku psů pro postižené	595 000	1 344 800	820 000	0	0	902 000
2) HEPA	0	0	0	0	0	0
3) Integrace	0	0	0	0	0	0
4) Pes pro tebe -pí. Lebedová	73 800	0	0	0	0	0
5) SVVP Jinonice	0	0	0	0	0	0
6) Pomocné tlapky	532 000	737 600	0	0	0	0
7) Pes pomůžte	354 700	82 300	0	0	0	0
8) OSVČ pí. Viktorová	0	0	0	0	0	0
9) ŠpVVP - Brno Občanské sdružení Vodící pes	0	0	(30 000)* 39 000	70 000	0	72 000
10) OSVČ pí. Modrochová	0	0	0	0	0	0
11) ELVA HELP	0	0	0	110 000	110 000	110 000
12) RŠVPPNaP - BRI-COL manželé Tomášů,	0	0	0	0	0	0

* Průvodcovské a čitatelské služby

Zdroj: MPSV pí Pourová

Spolupodílení se žadatele na nezbytných nákladech výcviku asistenčních psů

Výcvikové organizace vyjadřovaly svůj subjektivní názor, zda se má klient obecně finančně podílet na pořizovacích nákladech speciálně vycvičeného psa.

Jedna třetina (33 %) výcvikových subjektů souhlasí s finančním podílem klienta na pořizovací ceně speciálně vycvičeného psa. I minimální finanční zainteresovanost dle ústního sdělení nejmenovaného výcvikového subjektu vede k objektivnímu zhodnocení, zda klient tuto „živou kompenzační pomůcku“ potřebuje, bude ji náležitě využívat a také o ni pečovat. Návrhy na výši částky se pohybují v rozmezí 2 % - 5 %. Při stanovení běžné ceny vodícího psa 200 000 Kč se jedná o částku 4 000 až 10 000 Kč. Zbytek částky do výše objektivních nákladů by se měl dle subjektivních názorů výcvikových subjektů zcela hradit ze státního příspěvku. Ostatní subjekty (67 %) nesouhlasí s jakýmkoliv spolupodílením nevidomých klientů na pořizovacích nákladech psa. Dle jejich názoru má být pomůcka hrazena zcela ze státního rozpočtu.

V případě, že by bylo možné čerpat příspěvek na pořízení asistenčního psa, přiklání se 33 % výcvikových subjektů ke sjednocení případné částky spolupodílení klientů ve výše uvedeném rozsahu.

Asistenční psi jsou hrazeni pouze sponzorskými dary, veřejnými sbírkami, či na výcvik přispívají potencionální držitelé. Dotazníkové šetření u držitelů asistenčních psů zjišťovalo, v jaké míře se v současné době podílejí klienti na úhradě finančních nákladů za asistenčního psa. Výcvikové organizace předávající vycvičeného asistenčního psa u 88 % respondentů zajistila svým fundraisingem plné uhrazení pořizovací ceny psa. Na úhradě asistenčního psa se nejvíce podíleli sponzoři, různá občanská sdružení či nadace, dále dotace od MPSV či obecního úřadu a v neposlední řadě také výcvikový subjekt. Pouze v 10 % se respondenti podíleli na pořizovací ceně asistenčního psa a to v rozmezí od 2 500 do 16 000 Kč. Pouze 2 % respondentů tuto otázku nevyplnila.

Návrh: Umožnit poskytnutí fakultativního příspěvku na úhradu výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa také na asistenčního psa. Pokud budou splněny výše uvedené obecné podmínky vycházející z ADI, lze úhradu nákladů na výcvik asistenčního psa poskytnout i dítěti. Nebudou-li splněny podmínky pro přidělení (např. diagnóza,..) nebrání řešení uhrazení asistenčního psa formou sponzorského daru bez příspěví státu.

5. Zdravotní stav vodících a asistenčních psů

Pro zmapování problematiky zdravotního stavu vodících i asistenčních psů bylo nutné do dotazníku u výcvikových subjektů zapracovat otázky týkající se posouzení zdravotního stavu před zařazením do výcviku, vakcinace, kastrace a identifikace psů. Držitelé vodících a asistenčních psů hodnotili zdravotní stav svých psů a také výši průměrných veterinárních výdajů. K uvedeným tématům jsou připojeny zkušenosti vybraných veterinárních lékařů.

5.1 Posouzení zdravotního stavu vodících i asistenčních psů před zařazením do výcviku

Zařazení psa do výcviku se liší dle plemene, psychické a fyzické vyspělosti psa. O zařazení psa do intenzivního speciálního výcviku rozhoduje trenér či organizace. Dle dotazníkového šetření všechny výcvikové organizace před zařazením do intenzivního výcviku provádí dobrovolně různé testování zdravotního stavu a povahových vlastností, přestože tato oblast není legislativně ošetřena. Společnost ADEu⁸¹ ve svých standardech doporučuje, aby asistenční pes byl zdravotně důkladně posouzen. Dle Metodiky praktického využívání asistenčních a canisterapeutických psů společnosti Helpes, o.s. ze zdravotního hlediska hodnotí především, zda pes není zatížen onemocněním kyčelních kloubů, loktů, ramen, příp. páteře. Pes musí být klinicky zdravý a musí mít negativní výsledek vyšetření očního pozadí.⁸² Standardy IGDF před formálním posouzením a výcvikem doporučují veterinárně posoudit kromě výše uvedeného také stav kůže. Psi musí být komplexně očkováni a pravidelně přeléčeni proti parazitům v zažívacím traktu. Oslovené výcvikové organizace uvedly shodné období pro zahájení intenzivního výcviku vodícího psa mezi 10-12 měsícem věku štěněte. Ve výcviku asistenčních psů se zařazení do intenzivního výcviku přizpůsobuje psychické a fyzické vyspělosti psa. Intenzivní výcvik trvá průměrně šest měsíců, při přípravě asistenčního psa pro klienta s kombinovanou vadou se výcvik prodlouží až na dva roky. Záleží především na potřebách klienta, plemenu a učenlivosti daného psa. V Německu zařazení do speciálního výcviku vodícího psa dle kritérií DVBM doporučují mezi 12 až 24 měsíci věku psa. Důležitá je také tělesná konstituce psa. Doporučená výška ramene by měla být minimálně 50, maximálně 65 cm. Tito psi by měli být socializováni, inteligentní, mírné povahy s vysokou mírou odolnosti proti stresovým situacím.⁸³ Otázce vhodnosti plemen používaných k speciálnímu výcviku se věnuje kapitola č. 10.

Hodnocení zdravotního stavu vodících a asistenčních psů jejich držiteli

Za rozhodující faktor pro plné využívání schopností kompenzační pomůcky - vodícího psa lze považovat výborný zdravotní stav psa, který umožňuje delší využívání než jen pět let, jak doporučuje komentář. Aktuální zdravotní stav vodícího psa při převzetí hodnotilo všech 121 respondentů. Z výsledků je patrné, že v 84 % byl předán

⁸¹ Assistance Dogs International, Inc.

⁸² *Metodika praktického využívání asistenčních (včetně vodících) a canisterapeutických psů*. Interní materiál společnosti Helpes, o.s.

⁸³ *Informationen unter Stichworten von A bis Z zum Nachschlagen*. Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen

zdravý vodící pes. V 6 % byl klient upozorněn na drobné zdravotní obtíže jako například zánět uší či kožní vyrážka. V 10 % klient ihned po převzetí zjistil, že jeho vodící pes byl předán nemocný a na tuto skutečnost jej výcvikový subjekt neupozornil. Držitelé asistenčních psů hodnotili v 87 % kladně zdravotní stav svých pomocníků. V 5 % klient převzal od výcvikové organizace asistenčního psa s drobným zdravotním problémem, na který byl subjektem upozorněn. V 8 % respondent nebyl upozorněn na jakýkoliv zdravotní problém psa, a přesto v krátké době po převzetí musel navštívit veterinárního lékaře.

Výcvikové subjekty, které asistenčního psa klientovi předávají do výpůjčky, se snaží být nápomocny při řešení zdravotních problémů a v některých případech se také podílí na nákladech za veterinární péči.

Posouzení zdravotního stavu psa veterinárními lékaři

Kvalitní posouzení zdravotního stavu závisí na délce praxe a specializaci daného veterinárního lékaře. Oslovení veterinární lékaři se shodují, že každý pes před zařazením do intenzivního výcviku musí být kvalitně vyšetřen, a to především na vrozené vývojové vady, které by zabránily využívání vodícího či asistenčního psa v následujících letech. Mezi nejčastější onemocnění mající vliv na činnost těchto psů lze zařadit dysplazii kyčelních a loketních kloubů a různé oční onemocnění, končící ztrátou zraku psa.

Beránek⁸⁴ spojuje celou řadu onemocnění s genetickou predispozicí, a tak znalost zatížení jednotlivých plemen nejen oftalmologickou problematikou je nezbytně nutný předpoklad pro stanovení správné diagnózy a především prognózy. Tzv. plemennou predispozici k očním onemocněním Beránek⁸⁵ definuje takto: „...každé plemeno je postiženo jiným dědičným očním onemocněním jak po stránce lokalizace, tak po stránce věku.“ Hron⁸⁶ uvádí, že v zahraničí existují seznamy dědičných očních poruch vyskytující se u každého plemene. V těchto seznamech je také uvedeno, v jakém věku se má pes dostavit na vyšetření. V ČR je metodicky rozpracován a u řady plemen aplikován diagnostický a zároveň ozdravný program dědičných očních vad. Veterinární lékař specializující se na posuzování dědičných očních vad provede hodnocení očních vad u většiny plemen na základě klinického nálezu a také genetického vyšetření. Klinické vyšetření hodnotí momentální stav psa. Genetické vyšetření naopak jednoznačně odhalí nemocného psa a z těchto důvodů má toto vyšetření z hlediska využití psa větší význam. Mezi plemena, u kterých se v současnosti provádí různý stupeň selekčního programu na geneticky fixovaná oční onemocnění, lze mimo jiné zařadit také labrador retriever, belgický ovčák, border kolie či pudl.⁸⁷

Dysplazie kyčelního kloubu (DKK) je v současné době jedno z nejrozšířenějších vývojových ortopedických onemocnění u samců i samic psů. Snášil⁸⁸ definuje dysplazii kyčelního kloubu jako abnormální utváření acetabula a hlavice femuru u geneticky predisponovaných jedinců, které se projevuje jeho instabilitou s následným vývojem patologických změn na všech strukturách kloubu. Na rozvoji DKK se podílí kromě vrozené predispozice také faktory vnějšího prostředí: nedostatečný rozvoj svalové hmoty pánevních končetin v období růstu, rychlost růstu a hmotnost psa. Prevencí dle

⁸⁴ BERÁNEK, J. *Praktická oftalmologie psa - dědičné choroby*.

⁸⁵ BERÁNEK J. *Dědičné oční vady*.

⁸⁶ HRON, P. *Jak vyšetřovat oční pozadí u psa*.

⁸⁷ BERÁNEK, J. *Dědičné oční vady - jejich výskyt na rohovce a v přední komoře oční*.

⁸⁸ SNÁŠIL, M. *Dysplazie kyčelního kloubu u psů - etiologie, patogeneze, klinické projevy a diagnostika*. s. 90

Snášila je provedení důkladného vyšetření kyčelních kloubů, které sestává z ortopedického vyšetření a pořízení několika rentgenových snímků v různých projekcích u hluboce sledovaného psa. Činnost členů Klubu posuzovatelů dědičných ortopedických vad Komory veterinárních lékařů ČR (KVL ČR) a lékařů-zhotovitelů rentgenových snímků pro hodnocení DKK a DKL se v současné době řídí vnitřním předpisem KVL ČR o postupu při posuzování dysplázie kyčelních (loketních) kloubů. Posuzovatel ortopedických vad archivuje každý RTG snímek pro posouzení na DKK jako součást své zdravotní dokumentace zvířete po dobu deseti let. Tento snímek není možné vydat ani zapůjčit majiteli psa, chovatelskému klubu, zhotoviteli nebo ošetřujícímu veterinárnímu lékaři psa. Tímto postupem se zabrání jakékoliv záměně či opakovanému posuzování téhož snímku. Vysoká odborná a technická úroveň posuzovatelů - veterinárních lékařů zabezpečuje posuzování všech plemen zařazených do seznamu FCI. Šterc⁸⁹ uvádí, že minimální věk pro oficiální vyšetření na DKK je v ČR stanoven, stejně jako v Fédération Cynologique Internationale (FCI) na 12 měsíců, u velkých a těžkých plemen činí minimální věková hranice 18 měsíců. Jak uvádí Snášil,⁹⁰ jednotlivé chovatelské kluby si sami stanovují stupeň postižení DKK, který ještě splňuje podmínky uznání „chovnosti“ daného plemene.

Většina oslovených veterinárních lékařů navrhuje před zařazením psa do intenzivního výcviku provést podrobné klinické vyšetření, vyšetření krve i stolice a cílený screening zaměřený na genetické vady mající vliv na výkon činnosti vodícího a asistenčního psa. Kontrolu zdraví vodících a asistenčních psů po předání klientům veterinární lékař provádí jako součást pravidelné vakcinace. Ve standardech IGDF nalezneme doporučení pravidelných ročních lékařských kontrol, jejichž záznamy o očkování, nemocech a podstoupené léčbě mají být přesně evidované.

Návrh: Ve spolupráci s výcvikovými subjekty, MPSV a Komorou veterinárních lékařů ČR, konkrétně s Klubem posuzovatelů dědičných ortopedických vad KVL ČR a s Klubem posuzovatelů dědičných očních vad KVL ČR stanovit jednotná kritéria pro posuzování zdravotního stavu vodících a asistenčních psů před zařazením do specializovaného výcviku.

5.2 Očkování

Zdravotní stav vodícího a asistenčního psa závisí také na pravidelném očkování, které chrání nejen psího pomocníka, ale také nejbližší okolí psa. Kvalitní vakcinace těchto psů nabývá na významu za situace, kdy se v připravované legislativě navrhuje umožnit pobyt těchto psů ve zdravotnických zařízeních. V zákoně č. 166/1999 Sb.,⁹¹ o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů nalezneme povinnost chovatele zajistit, aby psi ve stáří od 3 do 6 měsíců byli plně očkovaní proti vzteklině a poté během doby účinnosti předchozí očkovací látky přeočkovaní. V metodice kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2008⁹² je ze státního rozpočtu garantována úhrada výdajů na vakcinaci vztekliny vodících psů ve výši 200 Kč. Majitel psa má povinnost uchovávat doklad o očkování po dobu platnosti očkování a na požádání jej předložit orgánům vykonávajícím státní veterinární dozor.

⁸⁹ ŠTERC, J. Několik slov o dysplazii kyčelních kloubů psa.

⁹⁰ SNÁŠIL, M. Systém posuzování dysplázie kyčelních kloubů u psů v České republice.

⁹¹ Zákon č. 166/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů

⁹² Úprava metodiky - Kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2008 č. 13212/2008-10000

Většina oslovených veterinárních lékařů majících zkušenosti s péčí o vodící či asistenční psy postrádá úplné informace o možnosti úhrady vakcinace proti vzteklině u vodících psů. Stávající systém považují za složitý a zdlouhavý. Výdaje na toto očkování musí veterinární lékař vykázat v příslušném formuláři Krajské veterinární správě. Někteří veterináři navrhují přenést zodpovědnost na držitele vodících psů, kteří by výdaje na očkování dostali zpětně uhrazeny na určeném úřadě.

Bohužel, na asistenční psy se výše uvedená úhrada na vakcinaci proti vzteklině nevztahuje a majitel ji hradí z vlastních příjmů. Souhlas s plně hrazeným očkováním asistenčních psů proti vzteklině jako u vodících psů projevilo devět (75 %) dotázaných výcvikových organizací. Zbývající tři organizace (25 %) svůj nesouhlas zdůvodňují náročnou administrativou nebo obavou ze snížení finančních prostředků pro vodící psy.

Část oslovených veterinárních lékařů doporučuje zrovnoprávnění vodících a asistenčních psů v této oblasti. Během rozhovorů polovina dotázaných veterinárních lékařů doporučují zvýšení úhrady výdajů vakcinace slepeckých psů hrazených ze státního rozpočtu na částku 400 až 500 Kč. Touto částkou by bylo možné pokrýt celkové roční očkování: vzteklinu, psinka, parainfluenza, parvoviroza, infekční hepatitida, leptospiróza. V některých případech veterinární lékaři doporučují doplnit seznam vakcinace o očkování proti lymfické borelióze, tetanusu či infekční laryngotracheitidě psů, ovšem již na náklady klienta. Oslovení veterináři upozorňují, že k základním výdajům za očkování psa je nutné započítat také preventivní ošetření proti zevním i vnitřním parazitům. V této oblasti lze také doporučit preventivní - koprologické- vyšetření trusu, protože běžné „odčervení“ nepostihuje např. *Giardie*, což je parazit, který je řazen mezi možné zoonózy.⁹³ Z rozhovorů s veterinárními lékaři vzešel návrh na vydání speciálního certifikátu, který by držitele vodících a asistenčních psů opravňoval k bezplatnému očkování. Ten by byl po předložení veterinárním lékařem na určitém úřadě proplacen. Certifikát by měl vyznačenou platnost a možnost kontroly v registru nebo na uvedeném úřadě. S tímto certifikátem by byli seznámeni veterinární lékaři například prostřednictvím Časopisu komory veterinárních lékařů.

Návrh: Zrovnoprávnění asistenčních psů s vodícími umožní bezplatnou vakcinaci proti vzteklině také asistenčním psům. Ve spolupráci s Komorou veterinárních lékařů, MPSV a firmami dodávajícími očkovací látky dosáhnout konsensus o povinném ročním očkování, jeho ceně a možnosti úhrady ze státního rozpočtu.

5.3 Identifikace psů

S problematikou bezplatného očkování proti vzteklině souvisí také prokazování, že se jedná o vodícího psa. Bohužel, neexistuje speciální evidence, ve které by si veterinární lékař ověřil daného psa dle tetování nebo čipového čísla v případě, že pes je přiveden například rodinný příslušník nevidomé osoby. S problematikou identifikace úzce souvisí označování těchto psů. Více v kapitole „9.1 Označení vodících a asistenčních psů“.

Jednotlivé výcvikové subjekty vydávají průkazy, kterými se mohou držitelé prokázat, bohužel, nejsou evidované, jednotné a nemají celostátní účinnost. Označení vodícího a asistenčního psa tetováním či čipem vede k nezaměnitelné identifikaci.

⁹³ Zoonóza je onemocnění nebo infekce, které je přirozeně přenosné přímo nebo nepřímo mezi zvířaty a lidmi. Původcem zoonózy může být virus, bakterie, houba, parazit nebo jiná biologická entita, která může způsobit zoonózu. www.wikipedia.cz

Tento systém umožní, aby označený jedinec mohl být identifikován a aby informace o něm byla v případě potřeby (ztráta či naopak nález opuštěného zvířete, ověření totožnosti na hranicích, výstavách, soutěžích, vystavení veterinárního osvědčení, plnění v pojišťovacím řízení pod.) pohotově k dispozici.⁹⁴ Tichá⁹⁵ uvádí, že celý problém zjednodušil a takřka odstranil předpis EU, který požaduje, aby použité čipy odpovídaly takzvaným ISO normám. V praxi to znamená rozumné sjednocení a z něj vyplývající možnost jednou „čtečkou“ číst všechny čipy odpovídající uvedeným normám. Tato čtecí zařízení vlastní policie, veterinární lékaři a některá zařízení pro opuštěná zvířata.

V České republice lze zvíře označené čipem registrovat buď v Centrální evidenci zvířat a věcí v ČR⁹⁶ nebo v Národním registru majitelů zvířat.⁹⁷ Výše uvedené instituce mají celorepublikové pokrytí a dle poskytnutých informací lze v případě zájmu pověřených institucí zaznamenat do již existující evidence také označení vodící nebo asistenční pes. Používá-li držitel vodícího či asistenčního psa pas zvířete v zájmovém chovu⁹⁸ (tzv. europas, petpassport), lze navrhnout konzultaci se Státní veterinární správou ČR, zda je možné zaznamenat informaci, že se jedná o vodícího či asistenčního psa i do tohoto dokladu. Tento pas prokazuje totožnost psa především v zahraničí a některé výcvikové subjekty jej předávají společně s ostatními doklady novým držitelům. Z výše uvedeného vyplývá, že jakákoliv centrální evidence držitelů vodících a asistenčních psů usnadní všem zúčastněným stranám orientaci v množství aktivně pomáhajících psích pomocníků na území ČR.

Návrh: Provést konzultaci s Ministerstvem zemědělství o možnosti zaznamenání označení vodící či asistenční pes do Pasu zvířete v zájmovém chovu v položce XI. Jiné záznamy. Po dohodě s výše uvedenými registry zavést na základě čipového označení evidenci vodících a asistenčních psů, která by umožňovala získat přesný počet vodících a asistenčních psů na území ČR

5.4 Kastrace vodících a asistenčních psů

Otázka nutnosti kastrace všech psů, kteří pomáhají osobám se zdravotním handicapem byla směřována na výcvikové subjekty a veterinární lékaře. V současné době lze vypočítat dva odlišné trendy, a to ranou kastraci, propagovanou hlavně v USA a na druhé straně kastraci po dosažení pohlavní dospělosti, tradičně prováděnou v Evropě. Raná kastrace je chirurgické odstranění pohlavních žláz u pohlavně nezralých jedinců již od stáří 6 týdnů. Výhody ranné kastrace lze shrnout takto: méně stresující pro zvíře, tudíž rychlejší zotavení, kratší trvání chirurgického zákroku, větší orientace na lidi, klidnější povaha, snížená agresivita a snížení rizika výskytu nádorů mléčné žlázy. V Evropě se kastrace fen provádí obvykle po první proběhlé říji, v závislosti na plemeni tedy v 7. až 15. měsíci věku.⁹⁹ Náklady na provedenou kastraci se promítají od celkové ceny psa. Všechny zúčastněné výcvikové organizace souhlasí s nutností kastrace vodících psů bez rozdílu pohlaví. S kastrací u asistenčních psů nemají

⁹⁴ GOJDA, M. Mikročipy - cesta k identitě.

⁹⁵ TICHÁ, V. Identifikační značení psů.

⁹⁶ Centrální evidence zvířat a věcí ČR - registrace zvířat a věcí

⁹⁷ ČÁP, M. *Národní registr Komory veterinárních lékařů ČR a centrální evidence čipovaných zvířat.*

⁹⁸ *Vzor Pasu zvířete v zájmové chovu.* Státní veterinární správa ČR.

⁹⁹ SLABÝ, J. et al. *Kastrace psů a koček.*

zkušenost dvě školy, věnující se pouze výcviku vodících psů. Ostatní subjekty vyjma jednoho ji pokládají za vhodné řešení případných problémů souvisejících s onemocněním reprodukčních orgánů fen. Některé organizace považují kastraci jako jednu ze základních podmínek výcviku vodících psů, především z důvodu charakterových změn - „snadnější ovladatelnosti“ při výcviku. Dle organizace Pomocné tlapy, o.p.s.¹⁰⁰: „Kastrace je nutná, aby nemohlo být využití pomocníků narušováno nechtěnou nebo cílenou plemenitbou a nežádoucím pohlavním chováním asistenčních psů.“ I další výcvikové subjekty souhlasí, že by státem hrazená kompenzační pomůcka neměla sloužit k výdělečné činnosti - chovu či krytí fen.

Oslovení veterinární lékaři souhlasí s kastrací fen i psů užívaných jako psích pomocníků pro osoby se zdravotním postižením. S ohledem na obtíže související s reprodukčními cykly fen, je kastrace zcela opodstatnělá především z důvodu bezpečnosti držitelů. Fena v období říje částečně ztrácí poslušnost, je méně ochotná k práci, sama vyhledává psy, je neklidná, trvale sleduje možnost úniku.¹⁰¹ Včasná kastrace u samců snižuje přirozenou potřebu značení svého teritoria, což je v případě vodících a asistenčních psů žádoucí. Zlepšuje se ovladatelnost psa, protože nebezpečí, že uteče za háravou fenkou je minimální. V některých případech kastrace pomáhá řešit poruchy chování psa a sníží projevy sexuální dominance.¹⁰²

Návrh: Kastrace vodících i asistenčních psů před předáním klientovi.

5.5 Výdaje za veterinární péči u vodících a asistenčních psů

Pravidelná veterinární kontrola a péče poskytuje držitelům vodících a asistenčních psů zpětnou vazbu o výživě a kondici psa.

Otázku dotazující se na výši měsíčních výdajů u držitelů vodících psů vyplnilo pouze 83 respondentů, kteří specifikovali své měsíční výdaje v rozmezí 35-2 000 Kč. Z grafického znázornění č. 8 byly vyloučeny čtyři extrémní měsíční výdaje v rozmezí 1 000 až 2 000 Kč. *Jak vyplývá z grafu, z celkové sumy za očkování, podání antiparazitních léků a preventivní prohlídky, nejčastěji držitelé vodících psů uvádějí částku mezi 100 až 200 Kč měsíčně.*

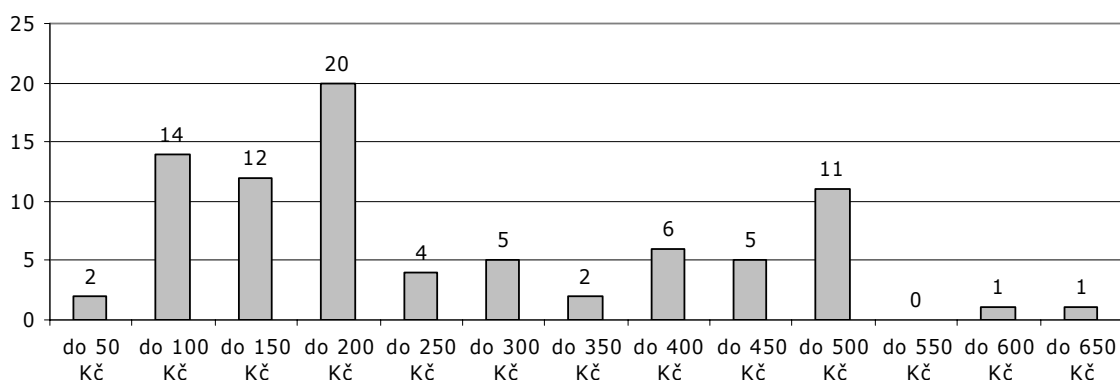
¹⁰⁰ Veterinární péče o asistenční psy. Pomocné tlapy, o.p.s.

¹⁰¹ MAUER, V. *Základy fyziologie psa.*

¹⁰² *Dog Neutering, Sterilization, Castration - Guide of dogs.*

5. Zdravotní stav vodících a asistenčních psů

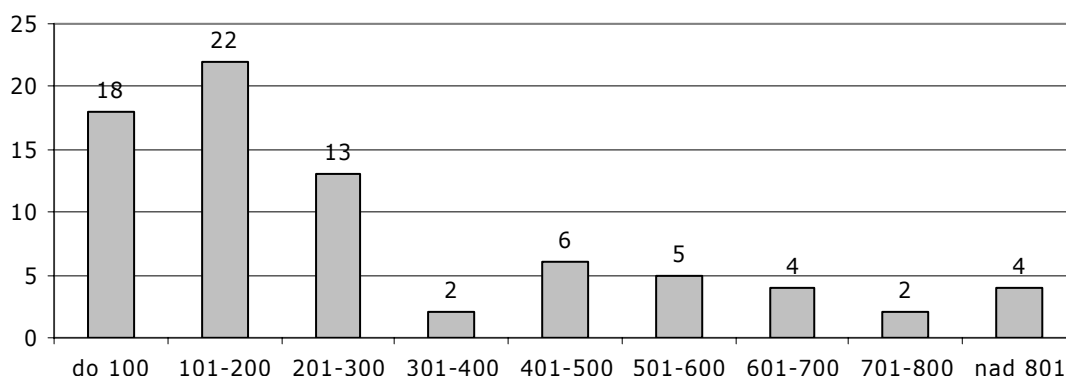
Graf č. 8 Měsíční výdaje držitelů vodících psů za veterinární péči

Zdroj: VÚPSV

Veterinární péči a očkování asistenčních psů si hradí jejich držitelé. Součástí těchto pravidelných veterinárních kontrol je také vystavení potvrzení o zdravotním stavu pro výcvikový subjekt. Financovala-li předávající škola výcvik ze sponzorského daru, bývá pes předán pouze do pronájmu, čili „držitelství“. S tímto pronájmem souvisí i specifické podmínky výcvikových škol ke klientům. Klient má povinnost podávat informace o společném soužití a zdravotním stavu psa. Tento systém výcvikového subjektu umožňuje prokázat svým sponzorům náležité využití finančních darů. Klient v případě vážného onemocnění či úrazu asistenčního psa, má právo žádat výcvikový subjekt o podíl na výdajích za mimořádnou veterinární péči. Výši svých měsíčních výdajů na veterinární péči sdělilo 80 % držitelů asistenčních psů v rozmezí 33 až 1 000 Kč. Jak uvádí graf č. 9, nejčastěji za běžnou veterinární péči jako očkování, podání antiparazitálních léků a prohlídku respondenti měsíčně zaplatí do 200 Kč. Pouze 20 % respondentů nespecifikovalo své měsíční výdaje na veterinární péči.

Graf č. 9 Výdaje držitelů asistenčních psů za veterinární péči v Kč za měsíc

Zdroj: VÚPSV

Slovenská republika dle zákona o sociální pomoci¹⁰³ poskytuje peněžní příspěvek ve výši 1 200 Sk měsíčně na kompenzaci zvýšených výdajů souvisejících s péčí o psa se speciálním výcvikem na pomoc občanům s těžkým zdravotním postižením. Do této péče jsou započítané výdaje na krmivo a na veterinární péči. K tomu dle § 60 výše uvedeného zákona lze poskytnout finanční příspěvek na chirurgický zákrok u těchto psů. Výše finančního příspěvku se určí procentní sazbou v závislosti na ceně chirurgického zákroku a příjmu občana s těžkým zdravotním postižením a zpravidla nepřesáhne 50 % ceny nové pomůcky.

V Německu se můžeme setkat s doporučením držitelům asistenčních psů uzavřít si soukromé zdravotní pojištění veterinární péče psa.¹⁰⁴ I v ČR existuje podobné pojištění domácích zvířat, které nabízí různé instituce. Zdravotní pojištění veterinární péče o psa by mělo minimalizovat případné finanční výdaje za veterinární péči. Rozsah pojištění vyplývá ze smlouvy uzavřené mezi provozovatelem a pojištěncem a může obsahovat základní i kompletní zdravotní úkony od očkování až po nákladné operace zvířat včetně hrazení všech léků, vitamínů, rehabilitací a nadstandardní péče.¹⁰⁵ V souvislosti s touto otázkou je nutné podotknout, že každý držitel vodícího nebo asistenčního psa u nás by měl **mít zřízené „pojištění odpovědnosti za škodu“ způsobenou psem třetím osobám**, za kterou odpovídá vlastník nebo opatrovatel zvířete, především v okamžiku, kdy bude umožněn těmto psům volný pohyb bez náhubku.

Návrh: Viz předchozí kapitola 5.2 Očkování.

¹⁰³ Zákon č. 195/1998 Zz. o sociálnom pomoci § 64 Peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov.

¹⁰⁴ Blindenführhunde helfen Sehbehinderten im Alltag. BSVSH.

¹⁰⁵ *Zdravotní pojištění zvířat.*

6. Předávání a závěrečná zkouška

Následující kapitola zjišťovala, jak a kde probíhá navázání vzájemného kontaktu psa s klientem nutného ke spolupráci. Toto vzájemné sžívání klienta se psem bude autorka v následujícím textu nazývat „předávání“. Součástí předávání je zkouška, čili prověření kvality výcviku, a to jak vodícího, tak asistenčního psa. Zkoušku je možné provést ještě před předáním klientovi, kdy ji provádí trenér psa nebo zkoušku provede klient po určité době soužití. Záleží zcela na zvyklostech daného výcvikového střediska, protože ani u vodících psů není právně ošetřeno, kdo má zkoušku provést. Součástí této kapitoly je také vymezení majetkově právního vztahu k vodícím a asistenčním psům.

Své zkušenosti z předávání sdělili jak výcvikové subjekty, tak držitelé. Přínosné jsou také zkušenosti a subjektivní názory oslovených pracovníků pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností.

6.1 Předávání

Součástí předávání je také **zaškolení** nového potenciálního majitele či držitele. To by měl provádět odborně zaškolený pracovník výcvikového subjektu ve spolupráci s odborníky na výcvik asistenčních či vodících psů. Pracovník musí mít vzdělání v oblasti komunikace s klientem s různým postižením, aby dokázal klienta srozumitelně seznámit s podmínkami soužití se psem.

Klient si musí osvojit kromě péče o psa, také jak správně dávat povely, jak jej chválit, trestat atd. Secvičení, čili tvorba kvalitního vzájemného vztahu klienta se psem, má za cíl vytvoření fungujícího, schopného a spolehlivého týmu. Secvičení probíhá dle sdělení všech dotázaných subjektů vždy v místě bydliště, a to nejméně jeden týden. Je-li potřeba, organizace se z různých důvodů přizpůsobuje individuálně dané situaci a potřebám klienta. Sedm výcvikových subjektů má vytvořené zázemí pro předávání ve vlastních či pronajatých prostorech. Při předávání, čili teoretickém i praktickém zaškolení o správném používání (udávání povelů) a soužití, je klient seznámen také s povinnostmi a právy držitele vodícího psa. Povinnosti držitelů vodících i asistenčních psů si jednotlivé výcvikové subjekty upravují dle uzavřených smluv. V dřívějším předpisu OP 20/93 nalezneme v příloze č. II. Povinnosti držitele vodícího psa (viz příloha č. 16). Zde bylo uvedeno, za jakých podmínek je možné psa odebrat a také možnost reklamovat vodícího psa, vyskytnou-li se závažné nedostatky ve výcviku, a to do dvou měsíců po předání.

Předávání držitelům vodících psů

Respondenti v dotazníkovém šetření měli popsat, kolik dní celkem se konalo tzv. předávání vycvičeného vodícího psa novému držiteli v prostorách výcvikového subjektu. Bohužel, 49 % respondentů tuto otázku nezodpovědělo. Zbývajících 51 % respondentů uvedlo od 1 do 240 dnů, přičemž nejčastější časový interval předávání trval 7 dní. Nácvik pravidelných tras (do zaměstnání, na nákup, k lékaři atd.) v místě bydliště klienta patří mezi nejdůležitější fázi předávání. Dle informací od 75 % respondentů, výcvikové subjekty předávají v místě bydliště od 1 do 180 dnů a nejčastější interval byl jeden týden.

V následující otázce měli klienti možnost napsat návrhy či připomínky k předávání. Mezi pozitivními reakcemi na výcvikové subjekty se objevily také výtky na profesionalitu a komunikační problémy předávající osoby či trenéra s nevidomým člověkem. Minimální standardy při jednání s klientem nalezneme na stránkách IGDF, ADI a ADEu.¹⁰⁶ Klienti mimo jiné navrhnou delší proces předávání, přizpůsobený individuálním potřebám jedince, možnost účastnit se konečné fáze výcviku psa a hlavně dlouhodobější spolupráci s výcvikovým subjektem i po předání.

Poznatky ze zahraničí

Potřebná doba školení budoucího držitele vodícího psa v Německu závisí na přípravě psa i držitele. Doba na seznámení a vytvoření vzájemné spolupráce trvá déle, zpravidla nejméně 14 dnů a nejvíce až 28 dní. Část odborné přípravy by měly obsahovat informace o dobrých životních podmínkách zvířete a jeho kvalitní výživě.¹⁰⁷ Po předání je držiteli doporučeno pojistit se proti škodě způsobené psem a také uzavřít soukromé zdravotní pojištění veterinární péče o psa.¹⁰⁸

Předávání držitelům asistenčních psů

Respondenti 3. kola dotazníkového šetření popisovali, kolik dní celkem se konalo tzv. předávání vycvičeného asistenčního psa klientovi v prostorách výcvikového subjektu. Bohužel, 46 % respondentů tuto otázku nevyplnilo. Zbývajících 54 % respondentů uvedlo od jednoho dne do 2 let, přičemž nejčastější časový interval předávání se pohyboval kolem jednoho týdne. Časový interval potřebný pro seznámení asistenčního psa s domovem klienta vyplnilo 86 % respondentů. Výcviková organizace nejčastěji **během tří dnů** při předávání v místě bydliště přizpůsobí vybavení bytu potřebám psa. Mezi tyto úpravy patří například připevnění provazových úchytnů na dveře, které umožní psovi snadné otevírání a zavírání. V ojedinělých případech, dle sdělení respondentů, předávání v místě bydliště klienta probíhalo i 180 dní. Pouze 14 % respondentů otázku nevyplnilo.

6.2 Závěrečná zkouška

Dle dříve platného metodického návodu OP 20/93¹⁰⁹ vydaného MPSV byla k ověřování způsobilosti psa k vodění nevidomých zřízena zkušební komise. V tomto předpise nalezneme, jaké požadavky musel splnit žadatel o vodícího psa (viz příloha č. 16.).

Dle zjištěných poznatků od pracovníků vybraných úřadů, většinou klient přichází na úřad s protokolem o zkoušce svého nového vodícího psa a s výcvikovým subjektem. Oslovené pracovníce žádají o doložení dokladů o výcvikovém subjektu, jak je uvedeno v komentáři. Dle sdělení není potřeba požadovat po klientech nějaké potvrzení zdravotního stavu, protože pracovníce klienty znají z dřívějších jednání o

¹⁰⁶ The International Guide Dog Federation, Assistance Dogs International, [Assistance Dogs Europe](#).

¹⁰⁷ Die "Qualitätskriterien zur Auswahl, Ausbildung und Kostenübernahme für Blindenführhunde". Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen.

¹⁰⁸ *Blindenführhunde helfen Sehbehinderten im Alltag*. BSVSH.

¹⁰⁹ *OP 20/93 Metodický návod pro činnost úřadů v České republice o regulaci a ověřování výcviku vodících psů pro nevidomé občany*.

jiných dávkách. Ověření, zda je pro klienta vodící pes vhodná pomůcka, mají dle sdělení oslovených pracovníků vyžadovat především výcvikové subjekty.

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že ve čtyřech případech výcvikový subjekt (trénující vodící i asistenční psy) nepožaduje po klientovi jakékoliv písemné odborné posouzení jeho stavu a životní situace. Tyto organizace provádí podrobný rozhovor a terénní šetření v místě bydliště zájemce. V případě pochybností či nejasností výcvikový subjekt úzce spolupracuje s pracovníky úřadů. Ostatní organizace hlavně u prvožadatelů konzultují situaci s pracovníky organizace Tyfloservis a žádají klienta o nahlédnutí do lékařské zprávy. Tři výcvikové subjekty zajistí žadateli také konzultaci s psychologem a fyzioterapeutem, hlavně v případě vícečetných vad. Tento postup výcvikové organizaci dává jistotu, že asistenční pes, placený ze sponzorských darů, je umístěn u vhodného, prověřeného klienta. Pro tyto požadavky nemají výcvikové subjekty právní předpis, a proto veškerá posouzení jsou závislá na dobré vůli klienta. Některé subjekty by dle ústního sdělení přivítaly, aby sociální pracovníci obecních úřadů mohli v případě potřeby požadovat od žadatele doložení různých odborných zpráv.

Některé výcvikové školy před zahájením oficiální závěrečné zkoušky zajistí aktuální důkladné posouzení zdravotního stavu psa veterinářem. Předchází tím možným reklamacím a stížnostem ze strany držitelů vodících psů, že již při předávání byl pes nemocen. Bohužel, odborné posouzení zdravotního stavu před předáním či zkouškou není nijak legislativně ošetřeno a záleží pouze na rozhodnutí výcvikového subjektu, zda je provede. Problematiku odborného posuzování zdravotního stavu psů před předáním či závěrečným přezkoušením nalezneme také ve standardech IGDF, ADI a ADEu.

Obsah závěrečné zkoušky

Obsah (náplň) závěrečné zkoušky se vymezuje dle zaměření speciálního výcviku psa. V případě vodících psů lze přesně určit, ze kterých povinných částí se závěrečné přezkoušení skládá. Wechová píše: „Pes se musí naučit 30 různých povelů a úkonů nezbytných k průvodcovské službě.“¹¹⁰ Podrobné zpracování předepsaných cviků a dovedností uvedené v komentáři pomáhá pracovníkům úřadů hodnotit kvalitu výcviku předávaného vodícího psa.¹¹¹ Zkouška je organizována subjektem výcviku. O zkoušce musí být proveden podrobný záznam o průběhu a zvládnutí předepsaných cviků.

Předepsanými cviky a dovednostmi se rozumí zvládnutí:

- přesné poslušnosti na povel - sedni, lehni, zůstaň, vstaň, ke mně, zpomal, zrychli, vpřed, vlevo, vpravo apod.
- vyhýbání se překážkám, překážkám vpravo, vlevo, nad úroveň psa, pohyblivým apod.
- pravidelného kroku, udržování směru chůze
- označení chodníků - zastavování, převádění přes vozovku, chůze po okraji vozovky
- lhostejnosti ke zrakovým a čichovým vjemům

¹¹⁰ WECHOVÁ, K. *Vidí za nevidomé - závěrečná studie.*

¹¹¹ HACAPERKOVÁ, D.; NIEDERLE, P. *Nový přístup k úhradě výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa.*

- lhostejnosti ke sluchovým vjemům
- jízdy na eskalátoru
- aportování
- vyvedení z nepřehledné situace
- nalezení dveří
- nalezení schodů a vedení po nich
- návrat do bydliště - „povel domů“
- nástupu a výstupu do/z dopravních prostředků, zaujmutí místa v dopravním prostředku
- nalezení a označení semaforu s tlačítkem
- nalezení a označení lavičky
- nalezení telefonního automatu
- nalezení a označení poštovní schránky
- nalezení přechodu pro chodce (zebry)
- hledání výtahu, pokladny, stanice apod.
- udržení směru
- ponechání na místě
- chůze a chování v interiéru¹¹²

Poznatky ze zahraničí

V Německu nabízí společnost DVBM bezplatnou zkoušku kvality výcviku vodících psů, před jejímž začátkem pes absolvuje zdravotní prohlídku. První část zkoušky se provádí po dokončení speciálního výcviku psa, tedy před předáním klientovi. Přezkoušení provádí zkušební komise skládající se ze čtyř členů a jednoho nevidomého testera. Výsledkem je zhodnocení zdravotní stránky, pracovního výkonu psa a jeho vlastností.¹¹³ Druhá část testu se provádí po určité době soužití psa s klientem, kdy se prověřuje spolehlivost, rozhodnost a bezpečnost práce psa. Posouzení vodícího psa se skládá přibližně z 80 kritérií. V Německu držitel psa provádí osobně druhou část zkoušky skládající se z bezpečného vedení v silničním provozu, řešení obvyklé dopravní situace se psem, upozornění na překážky, bezpečné vyhnutí se překážce, přestože je bezpečná pro psa, ale držitel může způsobit poranění (např. vysoké překážky).¹¹⁴

Oba, výcvikový subjekt i budoucí držitel psa obdrží osvědčení o všech silných i slabých stránkách psa. Tyto testy nejsou povinné a záleží na rozhodnutí zdravotní pojišťovny, zda je bude před úhradou vodícího psa vyžadovat. Bohužel, školy z důvodu nízké sebedůvěry či odvahy tohoto objektivního posouzení kvality výcviku příliš nevyužívají.

¹¹² NIEDERLE, P.; HACAPERKOVÁ, D. *Komentář č. 4/2001*.

¹¹³ *Prüfung - für Blindenführhunde unerlässlich!* Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen.

¹¹⁴ *Die "Qualitätskriterien zur Auswahl, Ausbildung und Kostenübernahme für Blindenführhunde"*. Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen.

Hodnocení kvality zkoušky

Komentář doporučuje, aby se zkoušky, která prokazuje zvládnutí předepsaných dovedností, účastnil pracovník správního orgánu rozhodujícího o přiznání příspěvku. V případě, že jeho osobní účasti brání např. velká vzdálenost k místu výkonu zkoušky, může tento správní orgán požádat o spolupráci jiné pracovníky obecního úřadu v místě zkoušky.

Komentář bohužel neřeší problematiku kvality předávaných psů a zejména možnost kontroly, zda je předáván a proplácen pes, který odpovídá všem parametrům a požadavkům vodícího psa. Přítomnost úředníka na zkoušce je sice žádoucí, nicméně není žádnou zárukou kvality výcviku psa ani poskytované služby. Důvodem je laický pohled, který neodhalí, zda pes absolvoval kvalitní výcvik či zda je pouze dobře „odveden“ trenérem.

Všechny výcvikové subjekty kromě jednoho provádí předepsanou zkoušku vodícího psa před pracovníky úřadů. Některé výcvikové organizace si zakládají na tom, že zkoušku s vodícím psem musí zvládnout především klient - čili nový držitel psa, aby prokázal schopnost práce se psem přímo v městském provozu. Ale pokud by stres a nervozita klienta vedla k hrubým chybám a neúspěchu při zkoušce, provádí zkoušku se psem jeho trenér se speciálními klapkami na očích pod dohledem pracovníka úřadu. Dotazníkové šetření u výcvikových subjektů dále zjistilo, které osoby se podílí na hodnocení závěrečné zkoušky a zda klient může požádat organizaci o přezkoušení psa během „činné služby“. V současnosti není v ČR žádná komise či nezávislý celorepublikově uznaný kontrolní orgán, který by hodnotil kvalitu výcviku psa. V některých organizacích se na hodnocení podílí kromě pracovníků úřadu další trenéři z domovské organizace, z konkurenčních organizací, nebo speciálně proškolení rozhodčí Českého kynologického svazu. Je-li zájem, kromě nevidomého držitele psa (v případě, že zkoušku provádí trenér se speciálními klapkami) se přizve k závěrečnému hodnocení také rodinný příslušník, sponzor či nevidomý instruktor - tester. Bohužel, v případě, že si zkoušky posuzují zaměstnanci jedné organizace, nelze považovat toto hodnocení kvality výcviku za objektivní, protože tito zaměstnanci jsou na výsledku zkoušky zainteresovaní.

V této oblasti se setkáme s různými názory výcvikových subjektů, jak by měla zkouška v praxi probíhat.

Helpes - Centrum výcviku psů pro postižené navrhuje obecně upravit stávající podmínky závěrečných zkoušek u vodících i asistenčních psů. Zkoušky by posuzovali nezávislí, odborně proškolení posuzovatelé/rozhodčí. V této organizaci je nezávislost odborných rozhodčí dána jednak záštitou Českého kynologického svazu a také tím, že na výcviku psů rozhodčí nijak finančně neparticipují. Dle tabulek je propláceno posuzované a cestovné, bez ohledu na to, zda-li pes zkoušku úspěšně splní. Pro výkon rozhodčího jsou jmenovány podmínky a ustanoveny povinné zkoušky. Uvedená organizace také navrhuje, aby všechny výcvikové subjekty měly závazný a Ústřední komisí pro ochranu zvířat schválený, zkušební řád pro zkoušky speciálního výcviku psů pro zdravotně handicapované a test chování psa na veřejnosti.

Společnost Pomocné tlapy provádí testování pod vedením zkušební komise sestavené minimálně ze třech členů. Členem zkušební komise nikdy nesmí být cvičitel, který psa sám vycvičil. Testování probíhá dle pravidel předepsaných americkou asociací ADI a evropskou asociací ADEu. Každý pes je povinně testován před předáním a pak každý rok po celou dobu aktivní služby. Platnost testů je omezena na 18 měsíců a před uplynutím této doby musí být pes přetestován, jinak ztratí možnost pracovat jako asistenční pes. Testuje se v prostorách supermarketu a v restauraci.

Jiný nejmenovaný výcvikový subjekt souhlasí s vytvořením odborné proškolené komise, která se ovšem bude skládat z osob, které mají s výcvikem psů pro handicapované bohaté zkušenosti a stanovený počet předaných psů. Problém ovšem nastává za situace, kdy všichni zkušení trenéři těchto psů jsou zároveň zainteresováni ve výcvikových organizacích, čím nastává střet zájmů.

6.3 Požadavky na výcvik asistenčního psa

Následující text je zpracován z poskytnutých materiálů společností Helppes, o.s., Pomocné tlapy, o.p.s. a Elva Help, o.s.

I. Část shodná všem vodícím i asistenčním psům:

a) **Zhodnocení vhodného zdravotního stavu** - viz kapitola „Posuzování zdravotního stavu vodících a asistenčních psů před zahájením do výcviku.“

b) **Zhodnocení tělesné konstituce**, která musí odpovídat požadovanému výcviku. Pes nemůže být předán klientovi před dosažením minimálně 14tého měsíce věku psa dle plemenné příslušnosti - velikosti psa, u psů velkých plemen před dosažením 18tého měsíce.

c) **Povahové vlastnosti**

Organizace Helppes má ve svých interních standardech kvality poskytování sociálních služeb přesně definované základní požadavky na chování asistenčního psa:

- absence agresivity a přílišné bázlivosti a lekavosti,
- absence příliš hlučného projevu psa,
- absence loveckého chování,
- lhostejnost k sluchovým, zrakovým a čichovým vjemům,
- pes nesmí „žebrot“ o jídlo a nesmí být „vtíravý“ vůči veřejnosti,
- pes nesmí očichávat ani skákat na cizí osoby,
- pes musí mít dobré přivolání, ovladatelnost, adaptabilitu,
- pes musí být nevšímavý vůči ostatním psům a domácím zvířatům,
- pes musí dobře snášet jakoukoliv manipulaci s ním - česání, ošetřování, koupání, zvedání, nošení, podávání léčiv,
- pes musí dobře snášet veterinární vyšetření.

d) **Poslušnost**

- přivolání psa,
- přivolání psa od zvířete,

6. Předávání a závěrečná zkouška

- ovladatelnost psa na vodítku za pohybu,
- ovladatelnost psa v klidu vedle psovoda nebo před psovodem,
- průchod skupinou lidí,
- aport,
- dlouhodobé odložení,
- lhostejnost psa vůči zvěři,
- klid psa při střelbě a jiných nárazových zvucích,
- krátkodobé odložení a ponechání o samotě.

e) Zhodnocení chování psa na veřejnosti a v dopravních prostředcích

výcvikovými subjekty nazývané také nazývané jako test přístupu do veřejných prostor (Pomocné tlapky, o.p.s.), nebo test chování psa na veřejnost (Helppes, o.s.). Toto testování by měl provádět klient, čili držitel asistenčního psa osobně po určitém časovém období společného soužití:

- nástup a výstup psa v dopravním prostředku (auto, autobus, tramvaj, vlak, apod.),
- chování psa na chodníku, pěší zóně či parkovišti,
- průchod skupinkou lidí,
- přivolání psa ze skupiny hrajících si dětí, psů apod.,
- chování psa při vstupu a výstupu do veřejné budovy - úřad, nemocnice, obchodní dům apod.,
- chování psa v restauraci,
- kontrola nad psem,
- držení psa na vodítku cizí osobou (pomocníkem).

II. Část zkoušky skládající se z specifického výcviku přizpůsobenému individuálním potřebám klienta:

- u vodících psů - seznam povelů viz komentář,
- u asistenčních psů pro osoby
 - s tělesným postižením používající invalidní vozík,
 - s omezením pohybu,
 - se sluchovým postižením,
 - s kombinovanými vadami.

Součástí každé zkoušky má být seznam činností, kterými pes pomáhá v určitých situacích. Společnost Pomocné tlapky, o.p.s. tento test nazývá test dovedností, kdy se testuje ověřování osvojených povelů a úkolů. Při provádění této závěrečné zkoušky je nutné mít nachystané potřebné konkrétní pomůcky - např. invalidní vozík, berle, chodítko, světelné ukazovátko či různé předměty denní potřeby pro ukázkou aportování atd.

6.3.1 Specifický výcvik asistenčního psa pro osoby s tělesným postižením

Vycvičený asistenční pes pro osoby s omezením pohybu, nebo používající invalidní vozík, ovládá asi 90 povelů a dokáže je podle potřeb zdravotně postiženého člověka kombinovat. Jedním z hlavních úkolů asistenčního psa je pomoci tělesně postiženému, který spadl z invalidního vozíku. Pes je obvykle schopen buď přivolat pomoc nebo být postiženému oporou, aby se dostal zpět na vozík. Někteří asistenční psi jsou vycvičeni, aby pomáhali postiženým, kteří užívají hole nebo chodítka, s udržováním rovnováhy.¹¹⁵ Asistenční pes je například schopen:

- rozsvítit nebo zhasnout světlo pomocí upraveného a dostupného vypínače,
- přinést určený předmět (např. telefon, vodítko, poštu ze schránky, noviny, léky, ovladač televize atd.) a předat jej správným způsobem (na klín, do určené ruky atd.),
- sundat postiženému ponožky, rukavice nebo i svetr,
- zapínat zipy u oblečení nebo tašek,
- podat na zem spadlé předměty (klíče, tužka, brýle atd.),
- otevírat a zavírat dveře různých typů,
- přivolat výtah, zapnout počítač,
- nosit batůžek s drobnými předměty,
- pomoci při nákupu (ukládat předměty do košíku, předat peněženku pokladní atd.),
- pomoci při manipulaci s invalidním vozíkem (přitažení k posteli..),
- otevřít chladničku, dvířka a zásuvky v domácnosti,
- vrátit ruku na ovladač elektrického vozíku,
- přisunout nohu na stupačku nebo natáhnout spazmické nohy,
- poskytnout oporu při vstávání - nutné brát ohled na fyzickou konstituci psa a především welfare psa,
- nalézt a přinést ztracené věci ve volném prostoru,
- zvednout ruce, nohy
- podat předmět od druhé osoby.

6.3.2 Specifický výcvik asistenčního „signálního“ psa

Signální psi pomáhají osobám se sluchovým postižením a jsou schopni upozornit na důležité zvuky jako např.:

- zvonek u dveří,
- značení tekoucí vody,
- značení klepání na dveře a na okno,

¹¹⁵ SVRŠEK, J. Pomocné tlapky, o.p.s.

6. Předávání a závěrečná zkouška

- přicházející fax nebo vyzvánění telefonního přístroje se čtecím zařízením,
- pláč dítěte,
- požární nebo jiný alarm,
- zvonící budík,
- značení varné konvice (se zvukovým upozorněním),
- zvukové signály kuchyňských zařízení (např. mikrovlnná trouba),
- osoby volající neslyšícího jménem,
- značení jedoucího - troubícího auta, zvonícího kola,
- značení neobvyklých zvuků - příliš hlasitě hrající rádio, televize apod.

V posledních letech jsou cvičeni také signální psi - „alert dog“, reagující na přítomnost různých chemických látek v ovzduší, které mohou u postiženého člověka vyvolat životu nebezpečnou alergickou reakci nebo astmatický záchvat (např. parfémy, výpary barev, laků a ředidel atd.). Signální psi se cvičí i na pomoc zdravotně postiženým lidem, kteří trpí různými formami náhlých nevolností nebo záchvatů (např. epileptický záchvat). Takový pes je schopen přivolat pomoc z okolí a rozpoznat blížící se záchvat. Ve Spojených státech byl vyvinut speciální telefonní přístroj, jehož prostřednictvím je pes schopen pomocí předvoleného čísla zavolat člena rodiny nebo záchrannou službu.

7. Výživa vodícího a asistenčního psa

Psí pomocník pro osoby se zdravotním handicapem potřebuje kvalitní krmivo pro psy, které má obsah energie a výživovou hodnotu odpovídající jeho potřebám. Je prokázán přímý vliv výživy na zdraví, tedy na kvalitu a délku života. Vodicí a asistenční psy se jejich držitelé snaží kvalitním krmivem udržet co nejdéle v dobré kondici a využívat jejich služby.

Veterinární lékaři

Strukturované rozhovory u vybraných veterinárních lékařů pomohly k získání celistvého náhledu na otázku kvality a ceny krmiva pro vodící a asistenční psy. Oslovení veterinární lékaři upozorňují na nutnost podávat vodícím a asistenčním psům kvalitní a vhodné krmivo určené pro používaná plemena.

Kňákal¹¹⁶ upozorňuje na rozdílné nároky ve výživě štěňat, psů mladých rostoucích, psů ve středním věku, psů v zátěži a seniorů s minimální aktivitou. Důležitý je především přísunu živin, forma podávání a velikost krmné dávky přizpůsobená velikosti psa a jeho potřebám. Podávání nekvalitní stravy nebo zvýšené množství krmiva vede k nadváze až vzniku obezity. Kučera¹¹⁷ považuje za zdraví ohrožující stav zvýšení ideální tělesné hmotnosti o 15 %. Obezita psů sehrává významnou roli při vzniku některých onemocnění,¹¹⁸ například nadměrnou zátěž pohybového aparátu, kardiorespirační onemocnění, diabetes mellitus, záněty kůže, riziko vzniku nádorových onemocnění a v neposlední řadě zkrácení délky života psa.

Kučera definuje predispoziční faktory obezity následovně: stáří, plemenná dispozice, pohlaví, kastrace a v neposlední řadě především lidský faktor, způsobující nadměrný přísun energie a sníženou tělesnou aktivitu psů. Ševčíková¹¹⁹ upozorňuje na tendenci k obezitě kastrovaných psů, kterou lze zvládnout dodržováním pravidelného pohybového režimu, výběrem vhodného krmení (např. určeného pro kastráty nebo řady light) a jeho rozumným dávkováním.

Z šetření u veterinárních lékařů vyplynulo, že důkladnou selekcí nevhodných jedinců k tomuto výcviku lze předejít potencionálním zvýšeným výdajům na výživu psa a veterinární péči. Přidávání kloubních preparátů je doporučováno dle zkušeností veterinárních lékařů při zvýšené aktivitě a především ve vyšším věku psa. Tyto kloubní preparáty zvyšují náklady na výživu psa, a proto většina oslovených veterinárních lékařů doporučuje navýšení poskytovaného příspěvku na krmivo vodícího psa na 1 000 Kč.

Náklady na výživu psa v případě zdravotních obtíží (například alergie na určité látky obsahující granule) se velmi zvyšují. I z tohoto důvodu je navýšení příspěvku na krmení vodícího psa opodstatněné.

¹¹⁶ KŇÁKAL, J. Obecné zásady krmení psů.

¹¹⁷ KUČERA, J. Obezita - článek ze série stáří, geriatrie a naší psi.

¹¹⁸ ELLIOT, D. *Léčba obezity psů*.

¹¹⁹ ŠEVČÍKOVÁ, S. *Kastrace psa*.

Držitelé vodících psů

V § 46 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení,¹²⁰ ve znění pozdějších předpisů, nalezneme fakultativní opakující se dávku sociální péče. Úplně nebo prakticky nevidomému vlastníkovi vodícího psa může pověřený obecní úřad poskytnout příspěvek na krmivo pro tohoto psa, a to ve výši 800 Kč měsíčně. Výše tohoto příspěvku se od roku 1995 nezměnila bez ohledu na tržní ceny krmiv a změnu v dani z přidané hodnoty (DPH). Dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty¹²¹ podléhá krmivo pro zvířata snížené sazbě DPH. Jak uvádí Benda,¹²² od 1. ledna 2008 došlo ke změně daně z přidané hodnoty, kdy se změnila snížená sazba daně z 5 % na 9 %. Tato změna se dotkla mj. také krmiv pro domácí zvířata, tedy zvýšení ceny krmiv pro psy.

Přehled poskytnutých dávek na krmivo pro vodícího psa v letech 2005-2007 od pověřených obecních úřadů nalezneme v následující tabulce č. 5.

Tabulka č. 5 **Dávky nevidomým občanům na krmivo pro vodícího psa v letech 2005-2007 v ČR**

opakující se peněžité dávky nevidomým občanům na krmivo pro vodícího psa	2005		2006		2007	
	průměrný počet poskytnutých dávek za měsíc	průměrná výše dávky v Kč	průměrný počet poskytnutých dávek za měsíc	průměrná výše dávky v Kč	průměrný počet poskytnutých dávek za měsíc	průměrná výše dávky v Kč
	313,4	787	327,6	785	342,2	814

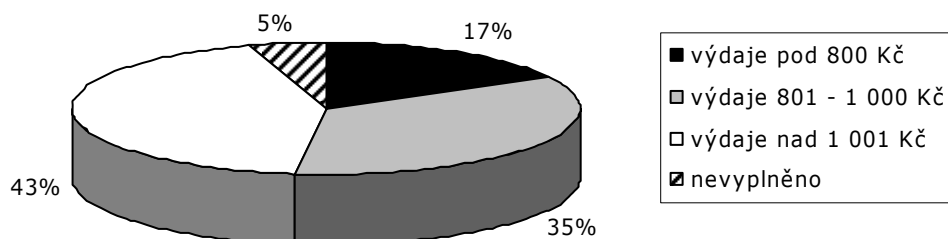
Zdroj: Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2005, 2006, 2007

V dotazníkovém šetření nevidomí respondenti specifikovali své průměrné měsíční výdaje na výživu vodícího psa do navržených cenových kategorií ta 15 kg balení. Níže uvedený graf č. 10 potvrzuje, že 78 % respondentů musí vynaložit více finančních prostředků na nákup krmiva pro psa, než je výše příspěvku. V případě, že vodící pes z důvodu nemoci či stáří potřebuje zvláštní dietu či výživové doplňky, pohybují se měsíční výdaje v částkách nad 1 001 Kč.

¹²⁰ Vyhláška č. 182/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹²¹ Zákon č. 235/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹²² BENDA, V. Sazby DPH k 1.1.2008. s. 3

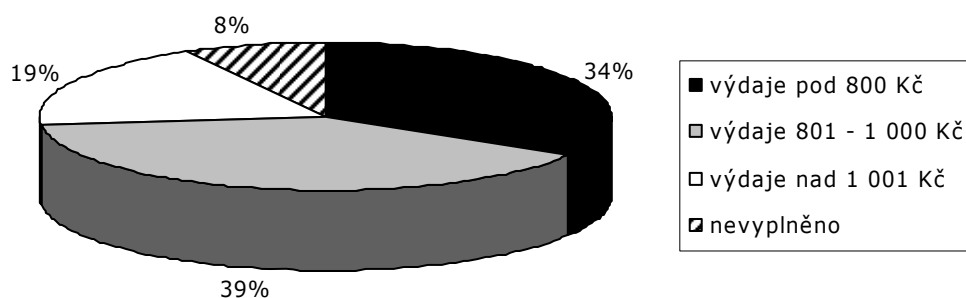
Graf č. 10 **Výdaje držitelů vodících psů na krmivo za měsíc**

Zdroj: VÚPSV

Držitelé asistenčních psů

Bohužel, dle současné právní úpravy na příspěvek ve výši 800 Kč měsíčně na krmivo vodícího psa dle vyhlášky č. 182/1991 Sb. **držitel asistenčního psa nemá nárok** a výdaje na jeho výživu musí hradit se svých příjmů - invalidního důchodu.

V dotazníkovém šetření, se vyjádřilo 92 % respondentů k problematice financování krmiva pro asistenčního psa (viz graf č. 11). Respondenti hodnotili, v jaké cenové hladině se pohybují jejich výdaje na krmivo asistenčního psa. V případě granulované stravy respondenti klasifikovali své výdaje do uvedeného cenového rozpětí za 15 kg balení. Pouze 34 % respondentů udává nižší měsíční výdaje za krmivo než 800 Kč. V 58 % držitelé asistenčních psů utratí za krmivo psa více než 801 Kč. Respondenti doplňovali, že granulovanou stravu obohacují psími konzervami i masem nebo kupují různé vitamínové doplňky či pochoutky. Někteří držitelé využívají možnosti dovážky krmiva do domácnosti od dodavatelské výcvikové školy. Tento systém zaručuje výcvikové škole, že pes dostává kvalitní krmivo určené pro psychicky a fyzicky náročnou práci asistenčního psa.

Graf č. 11 **Výdaje držitelů asistenčních psů na krmivo**

Zdroj: VÚPSV

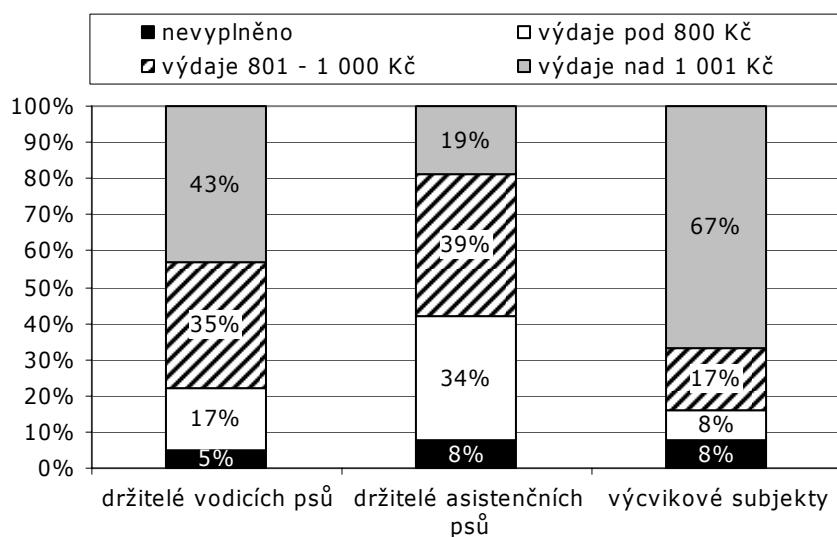
Výcvikové subjekty

K otázce financování výživy vodících a asistenčních psů se vyjadřovaly také výcvikové subjekty. Průměrné náklady na výživu jednoho psa za měsíc ve výcvikové organizaci se lišily. Nejnižší zaznamenaná částka byla 750 Kč, nejvyšší naopak 2 040 Kč. Nejčastěji, a to v pěti případech uváděly organizace částku v rozmezí 1 001 - 1 500 Kč. Náklady pod 1 000 Kč vykazovaly tři organizace, kterým se podařilo získat sponzory na částečnou úhradu krmiva pro psy nebo nakupují přímo od výrobce za velkoobchodní ceny. Výdaje za krmivo vyšší než 1 501 Kč uvedly tři výcvikové subjekty, které ovšem do této částky zahrnují také různé výživové doplňky či pamlsky používané při výcviku. Jeden respondent nedokázal objektivně vykázat finanční náklady na výživu psa ve výcviku.

Pro komparaci nákladů na výživu jednoho psa u výcvikových subjektů s držiteli vodících a asistenčních psů bylo nutné výdaje na krmivo vyjádřit v procentech a náklady rozdělit do identických kategorií.

Graf č. 12 znázorňuje, že pouze 17ti % držitelům vodících psů vystačí poskytovaný státní příspěvek na krmivo. V případě zrovnoprávnění asistenčních psů s vodícími by poskytovaný státní příspěvek vystačil 34 % držitelům asistenčních psů. Výdaje výcvikových subjektů jsou vyšší z důvodu rozdílných nákladů na výživu štěňat a psů ve fázi intenzivního výcviku.

Graf. č. 12 Výdaje za měsíc na krmivo jednoho psa

Zdroj: VÚPSV

Poznatky ze zahraničí

Slovenská republika dle zákona o sociálnej pomoci¹²³ poskytuje peněžní příspěvek ve výši 1 200 Sk měsíčně na kompenzaci zvýšených výdajů souvisejících s péčí o psa se speciálním výcvikem na pomoc občanům s těžkým zdravotním postižením. Do této péče jsou započítané výdaje na krmivo a na veterinární péči. Tento peněžní příspěvek nebude poskytnut plnoleté fyzické osobě s těžkým zdravotním

¹²³ Zákon č. 195/1998 Zz., ve znění pozdějších předpisů.

postižením pokud ve sledovaném kalendářním roce jeho příjem přesáhl 2násobek částky životního minima a jeho majetek nebo úspory převyší 800 000 Sk.

V Německu se držitelům vodících psů poskytuje Zdravotní pojišťovna příspěvek na krmivo psa ve výši 141 Euro měsíčně. Z této částky je hrazeno kromě krmiva také nezbytné každoroční očkování, pomůcky na péči psa a pravidelná antiparazitální vnější i vnitřní léčba psa. Dlouhodobě se snaží v Německu zavést možnost úhrady také za veterinární ošetření psa, v této souvislosti, se ve zvýšené míře setkáme s doporučováním dobrovolného soukromého zdravotního pojištění psa.¹²⁴

Návrh: Zrovnoprávnění asistenčních psů s vodícími a možnost čerpání příspěvku na krmivo také na asistenčního psa. Z výše uvedených důvodů zvážit navýšení příspěvku na krmivo těchto psů a také pravidelnou valorizace příspěvku vždy k 1. lednu, pokud od poslední úpravy vzroste index růstu spotřebitelských cen podle údajů ČSÚ alespoň o 5 %.

¹²⁴ *Futtergeld*. In Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen.

8. Přístupová práva držitelů vodicích a asistenčních psů

Dotazníková šetření zaměřená na výcvikové subjekty a především na držitele vodicích a asistenčních psů zjišťovala, jaké nedostatky nachází v současném právním předpise při své každodenní práci se svými psími pomocníky. Osoby se zdravotním handicapem musí řešit problémy související se vstupy do veřejných prostor, zařízení a dopravních prostředků (dále jen přístupová práva).

Držitelé vodicích psů

V dotazníkovém šetření držitelé vodicích psů specifikovali, jaké legislativní změny by jim pomohly ve společném soužití s vodicím psem. Pouze pět respondentů uvedlo spokojenost se současnými právními předpisy v dané problematice a 21 respondentů se odmítlo vyjádřit.

Z odpovědí, kde respondenti specifikovali své návrhy a připomínky, vyplynulo, že chybí obecná celostátně platná definice práv a povinností držitelů vodicích psů. Dřívější předpis OP 20/93 práva a povinnosti držitelů asistenčních psů obsahoval a v upravené formě jej některé výcvikové subjekty používají dodnes.

Zpráva Evropské unie nevidomých z roku 2000 uvádí, že plošné přístupy k držitelům vodicích psů jsou silně závislé na dobré vůli personálu či dostatečných znalostech platné právní úpravy týkající se dané problematiky. Omezováním přístupu do budov a zařízení držitelům vodicích psů vzniká hlavní překážka pro zrakově postižené osoby na cestě k nezávislému způsobu života a začlenění se do společnosti. V evropských zemích jako Německo, Belgie, Nizozemsko či Irsko neexistují jasné právní předpisy povolující či omezující vstupy do veřejných budov s vodicím psem.¹²⁵

V ČR si na omezený přístup do budov a zařízení s vodicím psem stěžuje 47 respondentů. Tato situace souvisí se zrušenou vyhláškou ministerstva zdravotnictví č. 347/2002 Sb.,¹²⁶ o hygienických požadavcích na prodej potravin a rozsah vybavení prodejny podle sortimentu prodávaných potravin, která umožňovala nevidomé osobě s vodicím psem přístup do prodejen a restauračních zařízení. Bohužel, v současné době je to pouze na dobré vůli majitele daného zařízení, zda vodicím psům dovolí vstoupit. Stejně obtíže komplikují přístup držitelům vodicích psů do veřejných institucí (úřady, školy) a zdravotnických zařízení lůžkové i ambulantní části. Za situace, kdy nejsou přístupová práva asistenčních a vodicích psů do prodejen potravin a do restaurací upravena žádným právním předpisem, lze použít článek 2 odstavec 4 Ústavy České republiky, kde se uvádí: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“¹²⁷ Přesto v praxi je problém s prosazením tohoto práva. Jasně deklarované právo vstupu by znemožnilo odmítnutí vstupu vodicího či asistenčního psa do provozovny.

Ve Francii, Itálii či Španělsku je legislativně definováno, kam pes se speciálním výcvikem na pomoc zdravotně postižené osobě nesmí vstoupit. Bude-li podobný právní předpis platit také u nás, musí být v blízkosti zakázaného prostoru k dispozici vyznačený bezpečný a hlídáný prostor pro odložení vodicího psa a možnost požádat o

¹²⁵ *Guide Dog Access to Public Places and Facilities in Europe.*

¹²⁶ Vyhláška č.347/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů

¹²⁷ *Ústava České republiky.*

pomoc vyškoleného asistenta. V poslední době lze v ČR pozorovat období změn v otázce přístupů držitelů vodicích psů do zdravotnických zařízení. V připravovaném návrhu zákona o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (dále jen zákon o zdravotních službách) nalezneme v § 29 v odstavci 2: „Pacient se smyslovým nebo tělesným postižením, který využívá vodicího nebo asistenčního psa, má právo na doprovod a přítomnost tohoto psa u sebe ve zdravotnickém zařízení, a to s ohledem na svůj aktuální zdravotní stav a v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, nestanoví-li jiný zákon jinak.“¹²⁸ K tomuto připravovanému návrhu probíhá na různých internetových konferencích bouřlivá debata mezi členy Klubu držitelů vodicích psů i mezi držiteli asistenčních psů. V příloze č. 17 je uveden návrh Klubu držitelů vodicích psů, jak v následném předpise ošetřit problematiku vstupů vodicích a asistenčních psů do zdravotnických zařízení.

Držitelé vodicích psů v návaznosti na téma přístup do budov vyjadřovali, kam by vodicí pes měl mít zákaz vstupu. Respondenti nejčastěji uváděli omezení týkající se především přísných hygienických norem jako například specializované zdravotnické oddělení - intenzivní péče, alergologie, chirurgie, operační sály, bazény, sauny či výroby potravin. Podobná omezení vstupů vodicích psů v nemocnicích či školských zařízeních nalezneme v evropských státech jako Německo či Belgie. V Německu existuje předpis, který vydal Institut für Hygiene der FU Berlin a Nationales Referenzzentrum für Krankenhaushygiene in Deutschland.¹²⁹ Zde je uvedeno, že nachází-li se na oddělení pacienti s poruchou imunity, s infekčními chorobami, s alergiemi, s fobií na psy či osoby v akutním stádiu psychiatrických onemocnění, je vstup s vodicím psem omezen či zakázán. Respondenti dále navrhovali zamezit vstup vodicímu psu do prostor, kde může být ohrožena jeho bezpečnost a zdraví, například různé zábavné atrakce či shromáždění velkého množství lidí s hlasitou hudbou. Podle stručného přehledu právních předpisů ČR týkajících se ochrany (welfare) zvířat¹³⁰ se totiž nesmí při pomoci osobám se zdravotním handicapem zapomínat na welfare a neohrozit zdraví „pomůcky“, která má mít minimální životnost 5 let.

Práva držitelů vodicích psů na přednostní přepravu a místo hned za řidičem jsou právně zakotvena. Vodicí pes je v železniční, autobusové a integrované dopravě přepravován zdarma. Bohužel, u soukromých dopravců je nutné, aby si držitel nejdříve zjistil podmínky pro přepravu vodicího psa.

Povinnost majitelů psů nasadit náhubek během přepravy dopravním prostředkem, nevidomým držitelům psů ve 45 dotaznících komplikuje vyžívání této pomůcky. V případě upadnutí osobních věcí na zem, pes s náhubkem tento předmět není schopen podat i přesto, že na to byl vycvičen. Obavy veřejnosti z projevů agrese speciálně vycvičených psů se snížily na minimum poté, co budou všechny výcvikové subjekty povinně testovat chování psa na veřejnosti a během přepravy (viz kapitola „Předávání a závěrečná zkouška“). Tato problematika je ošetřena ve Standardech ADI¹³¹ a držitel asistenčního psa v případě osvobození od nutnosti používat náhubek během přepravy a tímto není zbaven zodpovědnosti za chování psa a škodu ním způsobenou.

¹²⁸ *Návrh zákona o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování.* Ministerstvo zdravotnictví.

¹²⁹ RÜDEN, H., GEFFERS, CH. *Freie Universität Berlin.*

¹³⁰ *Stručný přehled právních předpisů ČR týkajících se ochrany (welfare) zvířat.*

¹³¹ *Standards and Ethics.* Assistance Dogs International.

Držitelé asistenčních psů

Držitelé asistenčních psů mají zcela odlišnou pozici v oblasti přístupových práv než držitelé vodicích psů. Je to dáno tím, že pojem vodicí pes (bez vymezení) má již v legislativě z historického hlediska své místo.

V dotazníku měli držitelé asistenčních psů také prostor pro sdělení svých návrhů na legislativní změny, které by pomohly ve společném soužití s asistenčním psem. Této příležitosti nevyužilo pouze 20 % respondentů. V 80 % by respondenti nejvíce ocenili, kdyby v legislativě byl zrovnoprávněn asistenční pes s vodicím včetně všech práv a povinností. Držitelé asistenčních psů potřebují právně ošetřit bezplatné užívání dopravy a povolení vstoupit s řádně vycvičeným a označeným asistenčním psem do veřejných budov a zařízení jako restaurace, prodejny či úřady. Respondenti v dotaznících zdůrazňují, že je nedůstojné prosit různé občanské sdružení, nadace a sponzory o finanční dar, aby klient získal dostatek peněz na úhradu tohoto „psího pomocníka“. Se zrovnoprávněním vodicích psů s asistenčními souvisí také úhrada pořizovací ceny psa, příspěvek na krmivo a úhrada povinného očkování. Často uváděným argumentem byly nízké invalidní důchody a vysoká nezaměstnanost osob se zdravotním postižením.

Inspiraci pro legislativní návrhy nalezneme na stránkách Assistance Dogs International v sekci Modelový zákon.¹³² Kromě přesné definice základních pojmů zde nalezneme vymezená přístupová práva do budov a zařízení, práva pro rovný přístup k dopravě i zaměstnání osob se zdravotním postižením využívající služeb asistenčního psa.

Někteří respondenti dotazníkového šetření navrhují sjednocení podmínek a předpisů pro vodicí a asistenční psy také v oblasti přístupových práv. Pro psy asistenční neplatí stejné ustanovení jako pro vodicí psy, tedy může být z přepravy vyloučen nebo odmítnut. Držitelé asistenčních psů požadují sjednocení práv v dopravě s držiteli vodicích psů, jak uvádí modelový zákon společnosti ADI: zdarma bude přepraven asistenční pes ve všech dopravních prostředcích bez omezení (např. taxi, letadla, vlaky, železnice, autobusy, lodě atd.)

Pomoc asistenčního psa držitelé využívají především při podávání různých upadlých předmětů ze země jako klíče, francouzské hole, části oblečení apod. S náhubkem, například během přepravy, pes nemůže klientovi nic podat, i přesto, že k tomu byl vycvičen. S ohledem na graf č. 4, kde 68 respondentů uvádí zdravotní postižení související s mobilitou, v mnohých případech ani není v možnostech klienta náhubek psovi nasadit či sundat. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, také asistenční psi se budou povinně dle jednotné metodiky testovat, jak se chovají na veřejnosti a během dopravy. Vymezení práv, povinností a zodpovědnosti u držitelů asistenčních psů pomůže srovnat postavení vodicích psů s asistenčními.

S otázkou vstupů do budov a zařízení měli respondenti vyjádřit, do jakých prostor by měl mít asistenční pes zakázaný vstup. Respondenti nejvíce doporučovali zakázat či omezit vstup psům do nemocnice na oddělení chirurgie, operační sály, ARO-JIP, alergologie, porodnici či do bazénu a sauny. Jistá omezení jsou nutná u prostředí, ve kterých je ohroženo zdraví psa, jako například laboratoře.

¹³² *Assistance Dog Model State Law*. Assistance Dogs International.

Výcvikové subjekty

Rozpor mezi postavením asistenčního a vodicího psa v legislativě v oblasti přístupových práv si uvědomují jak výcvikové subjekty, tak i Klub speciálního výcviku, který vypracoval interní materiál č. 943 Českého kynologického svazu, jako návrh řešení problematiky práv osob se zdravotním postižením - majitelů asistenčních /vodicích/ signálních psů a nutné změny legislativy. Jejich zpráva je rozdělena na šest základních oblastí, které reagují na aktuální problémy držitelů asistenčních psů, a to především v oblasti:

- financování nákladů na speciální přípravný proces psa a poskytování návazných sociálních služeb uživatelům,
- příspěvků na výživu a veterinární péči,
- přístupová práva do veřejných prostor,
- používání vodítek a náhubků,
- placení místních poplatků ze psů

stanovení kvalitativních znaků při poskytování těchto služeb.¹³³ S problematikou vstupů do budov, zařízení a dopravy souvisí i výcvikové organizace, které musí v rámci intenzivního tréninku psa seznámit s různými situacemi. Trenér výcvikové školy není vlastník průkazu ZTP/P, a proto může mít problémy se vstupy do úřadů či jiných institucí. Proto je vhodné, aby v evidenci průkazů držitelů vodicích a asistenčních psů byly přesně evidovány průkazy trenérů těchto psů. Průkazy organizací by měli být vydány po splnění nastavených podmínek pro výcvikové školy. Také doporučení pro sjednocení postrojů pomůže výcvikovým subjektům prosazování vstupů do různých budov a zařízení.

Se zavedením jakýchkoliv legislativních změn v problematice vodicích či asistenčních psů musí být spojena velká informační kampaň veřejnosti, jejíž součástí bude také informační leták o tom, jak se má veřejnost chovat k těmto „psím pomocníkům“. Potřebná a chvályhodná je také doplňková činnost výcvikových subjektů, která provádí seznámení dětí s funkcí a pomocí vodicích a asistenčních psů na školách a dětských akcích.

Návrh: Nalézt konsensus s výcvikovými organizacemi, držiteli vodicích a asistenčních psů, Ministerstvem dopravy a Ministerstvem práce a sociálních věcí v otázce přístupů speciálně vycvičených psů do budov, institucí a dopravy. Odstranění povinnosti nasadit psovi náhubek během přepravy souvisí se zavedením jednotného a povinného testování povahových vlastností psa. Dále doporučit jednotné označení (barva postroje, velikost označení, či reklamy na postoji), se kterým bude seznámena veřejnost. Stejný registr, jaký je doporučován v části věnované identifikaci psů, by evidoval a vydával

¹³³ TOMÁNEK, J. Návrh řešení problematiky práv osob se zdravotním postižením - majitelů asistenčních /vodicích/ signálních psů a nutné změny legislativy (verze 2)

shodné průkazky pro jednotlivé trenéry výcvikových organizací. Průkaz je platný, pokud trenér má u sebe řádně označeného psa ve výcviku. Organizace do registru bude zařazena po té, co splní přísné podmínky registrace a to nejen jako poskytovatel sociální služby. Dále by tento registr v rámci svých služeb shromažďoval informace důležité pro majitele vodicích a asistenčních psů např. podmínky pro přepravu těchto psů u různých dopravců či leteckých společností působících na území ČR, jak postupovat při plánované cestě do zahraničí s vodicím či asistenčním psem atd.

8.1 Označení vodicích a asistenčních psů

Správné označení vodicího a asistenčního psa ulehčí držitelům psů prosazování přístupových práv. Výcvikové subjekty předávají držitelům psů různé pomůcky, které na začátku klientům pomáhají s péčí o psa a jeho užíváním. Kromě např. flexi vodítka, velkého balení krmiva, kartáče či obojků se považuje za nejdůležitější postroj psa. Především v oblasti označení vodicích psů můžeme v posledních letech pozorovat určité změny, a to především v barvě postroje vodicího psa. O změnách není informovaná veřejnost a proto musí nevidomé osoby řešit různá nedorozumění, například s dozorčími v metru atd. Základní postroj vodicích psů se od různých výcvikových subjektů liší, a to jak tvarem, barvou, tak i velikostí loga či reklamy. U asistenčních psů je problematika podobná, protože není specifikováno, jak má být takový pes označen.

Návrh: Doporučit jednotné označení (barva postroje, velikost označení, či reklamy na postoji), se kterým bude seznámena veřejnost. Jendou z variant, jak prokázat, že se jedná o speciálně vycvičeného psa je vydání jednotných, evidovaných průkazů pro držitele vodicích a asistenčních psů. Mezi povinné údaje zaznamenané na průkazce patří majitel a identifikační údaje psa - popis, či foto psa, číslo čipu, vytetované číslo atd. Celorepubliková evidence průkazek zabrání zneužívání. Při vystavení průkazky by měl být klient seznámen také s právy a povinnostmi držitele vodicího či asistenčního psa.

9. Vybrané okruhy vztahující se k problematice vodících a asistenčních psů

9.1 Poskytování služeb

Koncepce sociálního zabezpečení dle Jesenského¹³⁴ do jisté míry podporují setrvání občana se zdravotním postižením ve vlastní domácnosti, kde je mu umožněno vést samostatný život a spolurozhodovat o rozsahu i formě poskytované péče. Systém sociálních služeb se svou koncepcí snaží doplňovat systém sociálních dávek pro zdravotně postižené. Systémy musí být nastaveny tak, aby byly dostupné a pomáhaly zdravotně postiženým občanům žít v jejich komunitě a rodině. Cílem sociálních služeb a dávek je předcházení sociálního vyloučení pomocí kompenzace individuálních důsledků zdravotního postižení, a to zejména v oblasti zvýšených životních nákladů, omezení možností mobility, potřeby technických pomůcek.¹³⁵

Všechny poskytované služby by měly vycházet z etického zacházení s klienty i asistenčními psy. Základní principy poskytovaných služeb klientům nalezneme u společnosti Pomocné tlapy:

- respektování práv klientů a zachování lidské důstojnosti,
- ohleduplný, vstřícný, individuální a komplexní přístup ke klientům,
- služby jsou upraveny „na míru“ dle individuálních potřeb klienta a jeho rodiny,
- služby zaměřené na udržení maximální samostatnosti a nezávislosti klienta,
- poskytování služeb na základě týmové spolupráce odborně vzdělaných pracovníků.¹³⁶

V současné době není poskytování služeb výcvikových organizací patřičně legislativně ošetřeno, protože činnost výcvik a předání vodících a asistenčních psů nenáleží do registru poskytovatelů sociálních služeb. Je tedy nezbytné uzákonění jasných práv a povinností subjektů vůči uživatelům těchto služeb. Stanovení kvalitativních znaků služeb a jejich kontrolních mechanismů povede k zlepšení současné situace.

Kvalita a množství následných služeb poskytovaných organizací klientovi souvisí také se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.¹³⁷ Od jeho účinnosti se změnily podmínky pro poskytování dotací, které jsou podmíněné evidencí v registru poskytovatelů sociálních služeb (dále jen registr). Pouze dva výcvikové subjekty poskytují služby dle §37 a §70 výše uvedeného zákona, jak bylo uvedeno v kapitole Financování výcviku vodících a asistenčních psů. Ostatní subjekty zatím nesplnily přísné podmínky registrace. Bohužel, v současné době záleží pouze na dobré vůli organizace, zda bude usilovat o to, stát se registrovaným poskytovatelem sociálních služeb (dále jen poskytovatel). Přínos pro klienty poskytovatelů je v podepsané smlouvě, která jim zaručuje poskytnutí služby dle standardů po celou dobu činné služby psa. Pokud organizace není poskytovatelem, tyto povinnosti nemá a majitel

¹³⁴ JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*. s. 18

¹³⁵ *Vládní výbor pro zdravotně postižené občany: Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009.*

¹³⁶ *Statut Pomocné tlapy o.p.s.*

¹³⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

vodicího psa služby může požadovat, ale právní nárok na ně nemá.¹³⁸ Přesto, například společnost Pomocné tlapy má ve své Smlouvě o výpůjčce asistenčního psa uvedený závazek, který klientovi zajišťuje následnou péči a podpůrné programy. Klient této společnosti má právo požádat o pomoc v případě velkých zdravotních potíží psa, při potížích s chováním psa a v případě dalšího výcviku z důvodu přestěhování, změny funkční úrovně klienta atd.

Výcvikové subjekty v rámci dotazníkového šetření specifikovaly, jaké následné služby poskytují klientům po předání speciálně vycvičeného psa. Všechny oslovené organizace poskytují poradenství, a to telefonické či osobní návštěva u klienta, dle potřeby. Některé organizace poskytují také dodávky krmiva do místa bydliště klienta či pomáhají nalézt nejbližšího veterinárního lékaře. Má-li klient zájem, organizace provede na klientově pracovišti školení, jak se mají spolupracovníci chovat k vodícím a asistenčním psům. Pořádáním pravidelných setkávání a rekondičních pobytů se organizace snaží udržovat kontakt se svými klienty. Některé organizace se také aktivně účastní osvěty, a to především na školách, kde pořádají besedy s praktickými ukázkami. Cílem těchto setkání je prohloubit informace veřejnosti o soužití handicapovaných osob s asistenčním psem.

Držitelé vodících psů v dotaznících sdělovali, jaké mají zkušenosti s následnou spoluprací a poskytovanými službami výcvikových organizací. Nejvíce klienti využívají možnost poradenství, a to jak telefonického, tak osobní konzultace s trenérem organizace. Velmi oblíbené jsou soutěže a rekondice (tzv. výcvikové pobyty či soustředění) organizované výcvikovým subjektem. Zde držitelé provádí procvičování všech povelů či odstraňování nevhodných návyků psa. Některé organizace, mají-li dostatečné zázemí, nabízí svým klientům i hlídání psa po dobu klientovy hospitalizace či zahraniční dovolené. Někteří respondenti využívají možnosti dovozu krmiva pro psa do domácnosti. Sedm respondentů ze 121 tuto otázku nezodpovědělo a ve 14 případech respondenti nemají zájem o žádnou z nabízených služeb výcvikových subjektů.

Celkem 68 dotazovaných držitelů asistenčních psů využívá stejné služby jako držitelé vodících psů. Pouze 11 respondentů uvedlo, že žádné nabízené služby výcvikového subjektu nepotřebují a stejný počet se k této otázce nevyjádřil.

Kvalita poskytovaných služeb

S otázkou kvality poskytovaných služeb úzce souvisí vzdělání pracovníků organizace a členství v mezinárodních organizacích.

V současné době se každý může rozhodnout, že vycvičí vodícího psa a záleží jen na jeho svědomí, jak. Stačí zažádat o vystavení Živnostenského listu na chov domácích a zoologických zvířat a poskytování souvisejících služeb. Speciální výcvik psů na pomoc handicapovaným se řadí do živností volných, tedy pro jejich provozování se nevyžaduje prokázání odborné způsobilosti. Tato situace nezaručuje klientovi předání kvalitně vycvičeného psa a pouze podporuje rivalitu mezi organizacemi a fyzickými osobami zaměřenými na výcvik vodících psů.¹³⁹

Výcvikové školy sdělovaly, zda souhlasí, aby osoby, které mají zájem věnovat se speciálnímu výcviku psů na pomoc handicapovaným, splňovaly před zahájením činnosti předem dané podmínky. Tři dotazované subjekty nesouhlasí se zaváděním jakýchkoliv změn v této oblasti a současný stav živnosti volné jim vyhovuje. Devět

¹³⁸ Komentář k navrhovaným změnám. Helpes, o.s.

¹³⁹ WECHOVÁ, K. *Vidí za nevidomé - závěrečná studie.*

dotazovaných subjektů souhlasí se zpřísněním podmínek pro vystavení živnostenského oprávnění a zařazení výcviku vodících a asistenčních psů mezi živnosti vázané. Hlavní podmínkou má být doložení praxe z výcviku a chovu psů. Dále považují za důležité vzdělání v oblasti zdravotního handicapu, pro něž organizace provádí výcvik. Například, cvičí-li subjekt vodící psy, jeho trenéři musí mít znalosti o prostorové orientaci a samostatném pohybu zrakově postižených. V případě kombinovaných vad trenér úzce spolupracuje s týmem odborníků, mezi něž patří fyzioterapeut, psycholog či sociální pracovník. Polovina organizací souhlasí s nutností předložit potvrzení o znalosti základního výcviku a veterinární péče psa. Jako příklad lze uvést kurzy Chov, výcvik a úprava psa či Canisinstruktor pro rozvoj osobnosti společnosti SVOPAP vzdělávací centrum, s.r.o. akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem zemědělství ČR.

Mezi návrhy výcvikových škol zpřísnující podmínky vydání živnostenského oprávnění dále nalezneme:

- prokázání bezbariérového zázemí pro klienty a kvalitní ustájení psů,
- psychologické vyšetření osob pracujících s handicapovanými klienty,
- absolvování kurzu komunikace s postiženými osobami,
- znalost zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Otázka odborného vzdělání pracovníků organizace není dostatečně vyřešena ani u zkoumaných organizací. Tři dotazované subjekty přiznávají, že nemají dostatečně proškolené pracovníky, především v oblasti jednání s klientem. Zbývající subjekty provádí buď interní školení nebo absolvují kurzy zaměřené na komunikaci s osobami s různým zdravotním postižením.

Jen odborně vzdělaný pracovník **v oblasti komunikace a zdravotního handicapu klienta** provede kvalitní secvícení a předání psa. Má-li zájem trenér cvičit psy pro neslyšící, je nutností ovládat základy znakového jazyka. K odbornému vzdělávání pracovníků výcvikových subjektů také pomáhá zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kde v §111 nalezneme povinnost dalšího vzdělávání sociálních pracovníků. Výstupem odborného vzdělávání dle MPSV jsou pracovníci, kteří: „Znají specifické potřeby uživatelů a vědí, jak těmto uživatelům poskytnout efektivní podporu.“¹⁴⁰

Bohužel, **v oblasti speciálního výcviku psů** není otázka vzdělávání vyřešena. V České republice totiž není možné získat celorepublikově platné odborné vzdělání či osvědčení opravňující k výkonu speciálního výcviku psů pro osoby se zdravotním postižením. Jediným ověřením těchto schopností jsou různé kynologické zkoušky, délka praxe a počet úspěšně vycvičených i předaných psů. Této problematice se věnuje organizace Helppees, která ve svých standardech za prokázanou odbornost v oboru speciálního výcviku psů považuje výkonnostní průkaz, popřípadě průkaz odbornosti vydaný odbornou kynologickou organizací, která se zabývá přímo výcvikem asistenčních psů, nebo na mezinárodní úrovni výcvikem psů obecně a má speciální složku pro výcvik asistenčních psů.

Pro některé výcvikové školy je otázkou prestiže být součástí mezinárodních organizací, které sdružují podobně zaměřené subjekty. V oblasti výcviku vodících psů se mezinárodní organizace IGFD snaží o jasné stanovení mezinárodních pravidel a standardů ve výcviku psů i v péči o klienty. Splnění podmínek mezinárodních

¹⁴⁰ *Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe – Průvodce poskytovatele.*

organizací je náročné pro personál organizace, žadatele i jejich psy. V oblasti výcviku asistenčních psů nalezneme více mezinárodních organizací, například ADI (Assistance Dogs International), ADEu (Assistance Dogs Europe), IAADP (International Association of Assistance Dogs Partners), Delta Society atd. Významné je také zařazení výcvikových škol do Integrovaného záchranného systému či Českého kynologického svazu. Přes uvedená pozitiva, není 5 oslovených výcvikových subjektů v žádné národní či mezinárodní organizaci.

Návrh: Legislativně ošetřit práva a povinnosti výcvikových subjektů při poskytování služeb držitelům vodících a asistenčních psů při předávání a po celou dobu činné služby psa. Dále stanovit minimální požadavky na odborné vzdělání předávající osoby v oblasti komunikace s klienty s různým zdravotním postižením a v oblasti speciálního výcviku psů. Zvážit zařazení výcviku vodících a asistenčních psů do kategorie Živnost vázaná.

9.2 Výcvik a výchova vodícího a asistenčního psa

9.2.1 Výběr plemene pro speciální výcvik psů

V Mezinárodní kynologické federaci (dále jen FCI) evidují až 339 plemen psů,¹⁴¹ ale jen některá plemena jsou vhodná ke speciálnímu výcviku na pomoc osobám se zdravotním handicapem. Svobodová a Tichá¹⁴² doporučují hledat plemeno klidné, dobře ovladatelné, neušťekané a také plemeno, které není fixováno na svého majitele, ale vítá lidskou společnost obecně. Orientace v plemenech psů by se měla zaměřit na celkový konstituční typ plemene. Více informací nalezneme ve standardech jednotlivých plemen, které jasně hovoří o povahových vlastnostech i exteriérových znacích. Plemena lze dělit do skupin také dle FCI.¹⁴³ Potřebám speciálního výcviku psů na pomoc osobám se zdravotním handicapem se nejlépe uplatní skupina č. VIII - Retrívři, slídiči, vodní psi. Retrívři jsou pro svoji přátelskou povahu velmi oblíbenými rodinnými psy. Jak doplňuje Kubeš,¹⁴⁴ tyto psi nejsou dominantní, rádi se podřizují, nevdají jim být v lidské smečce těmi posledními a jsou náruživí „aportéři“.

Při výběru musí být ovšem respektovány zásady Svobodové a Tiché:¹⁴⁵

- a) Plemeno jako celek je možná vhodné, ale jedinci vhodní být nemusí.
- b) Plemeno jako celek nevhodné, ale jedinci vhodní být mohou.

Dle dříve platného předpisu OP 20/93, vodící pes pro nevidomé musel splňovat kritéria jako vhodné plemeno, vyhovující povahové vlastnosti a odpovídající zdravotní stav.¹⁴⁶ Výcvikové organizace v ČR nejvíce využívají plemen labradorský retríver, zlatý

¹⁴¹ Présentation, Fédération Cynologique Internationale.

¹⁴² SVOBODOVÁ, I., TICHÁ V. *Možnosti výběru psa pro canisterapii.*

¹⁴³ *Breeds nomenclature.* FCI

¹⁴⁴ KUBEŠ, J. *Etiologie Retrívřů.*

¹⁴⁵ SVOBODOVÁ I., TICHÁ V. *Typologie plemen psů - výběr psa pro rozvoj osobnosti.*

¹⁴⁶ OP 20/93 Metodický návod.

retríver, případně kříženci obou plemen. Německý či belgický ovčák se již necvičí tak často jako v minulosti. Pokud je to možné, respektují výcvikové školy přání klienta ohledně pohlaví psa. V současné době se v ČR trénuje odhadem 59 % fen a 41 % psů. Jak uvádí výcvikové subjekty, při výběru kromě výše uvedeného záleží především na povahových vlastnostech, zdravotních předpokladech a konstituci daného jedince. Z těchto důvodů se do výcviku zařazují i jiná plemena jako například velký pudl, bearded kolie, bílý švýcarský ovčák či edelteriér. Australský labradoodle je dosud neuznané plemeno, které bylo vyšlechtěno speciálně pro nevidomé alergiky. Plemeno vzniklo křížením labrador retrívera a velkého pudla.¹⁴⁷ Obecně se výcvikové školy vyjádřily k nevhodnosti používat ke speciálnímu výcviku psů na pomoc osobám s handicapem psy se sklonem k agresivní vůči lidem a psům.¹⁴⁸ Při výběru vhodného jedince na výcvik asistenčního psa nelze jen vyhovět přání klienta, ale také se ohlížet na obavy veřejnosti z agresivních útoků určitých plemen, především v případě osvobození od nutnosti nosit náhubek.

Poznátky ze zahraničí

V Německu se do výcviku zařazují psi socializovaní, inteligentní, mírné povahy s vysokou mírou odolnosti proti stresovým situacím. Výcvik není omezen na pohlaví či pouze čistokrevnou rasu. Obecně jsou vyloučeni psi se sklony k agresivnímu chování (například mastif, doberman, rottweiler).¹⁴⁹ Z 80 % jsou trénováni Labrador retríver, Golden retríver a nedávno také velký pudl, především pro lidi s alergií. Do „Führhundschule“ (volně přeloženo jako předvýchova) se pes zařazuje ve věku 8-12 týdnů. Před zařazením do intenzivního výcviku roční pes absolvuje zdravotní testy a testování vhodnosti psa.¹⁵⁰

Návrh: Respektovat výše uvedené poznátky při výběru plemene psa vhodného ke speciálnímu výcviku. Stanovit jednotná kritéria pro závěrečné posuzování zdravotního stavu, povahových vlastností psa a kvality výcviku vodícího a asistenčního psa před předáním klientovi.

9.2.2 Spokojenost držitelů psů s výcvikem a výchovou psa

Držitelé vodících i asistenčních psů posuzovali, zda jsou spokojeni s výchovou a výcvikem jejich pomocníka. V následujícím grafu č. 13 držitelé vodících psů v dotazníkovém šetření vyjadřovali, zda pociťují nedostatky v chování a ve výcviku psa. Až v 94 % jsou respondenti spokojeni s výcvikem vodícího psa. I přes nízké procento (4 %) vyjadřující nespokojenost tazatelů s výcvikem si držitelé stěžovali na vážné nedostatky ve výcviku.

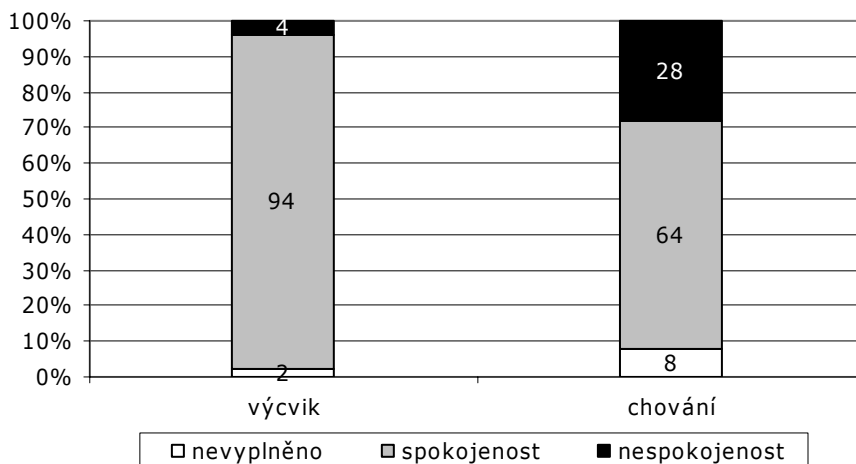
¹⁴⁷ MEJTOVÁ, J. *Pes jako pomocník člověka s postižením*.

¹⁴⁸ WECHOVÁ, K. *Vidí za nevidomé - závěrečná studie*.

¹⁴⁹ *Informationen unter Stichworten von A bis Z zum Nachschlagen*. Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen.

¹⁵⁰ *Blindenführhunde helfen Sehbehinderten im Alltag*. BSVSH

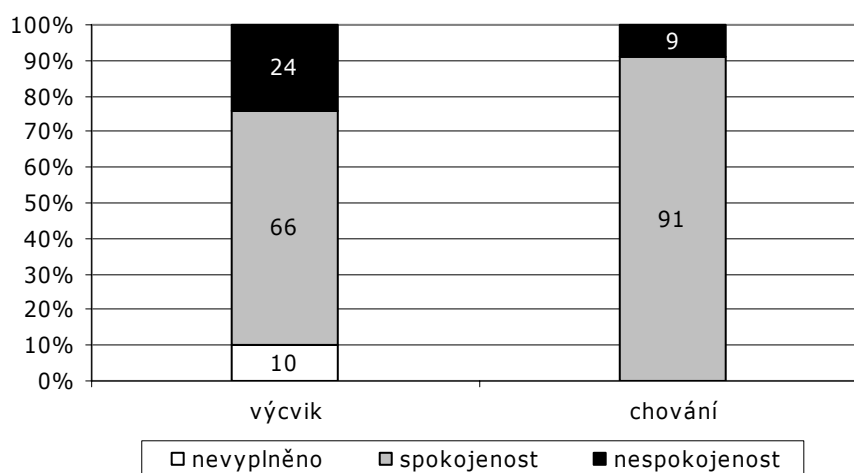
Graf č. 13 **Spokojenost držitelů vodících psů s chováním a výcvikem psa**

Zdroj: VÚPSV

Za zdraví ohrožující chyby vodících psů lze považovat neoznačení vysokých překážek, které mohou vážně zranit nevidomou osobu v oblasti hrudníku a hlavy. Dále si respondenti stěžovali na problémy s přivoláním psa a podáváním upadlých předmětů ze země, např. klíčů. Jako negativní vlastnosti psa respondenti (28 %) hodnotili zvýšenou agresivitu na ostatní psy či jiná zvířata nebo přílišnou bázlivost psa na zvukové podněty jako ohňostroj či vlak. Za problematické využívání vodícího psa držitelé považují neudržení směru chůze, nevyhledání schodů či kraje silnice, nedostatečné hygienické návyky způsobující vyprazdňování v bytě, nebo požívání odpadků a exkrementů během vycházky. Přes výše uvedené, 64 % respondentů je s výchovou vodícího psa spokojeno.

Držitelé asistenčních psů v dotazníkovém šetření vyjádřili v 91 % spokojenost s chováním svého psiho pomocníka v domácnosti a na veřejnosti (viz graf č. 14). Pouze 9 % respondentů mělo výhrady k charakteru psa, například strach z bouřky. Respondenti v následující otázce zhodnotili, že jen ve 24 % má jejich asistenční pes i po roce společného soužití problémy s poslušností. Nejobtížnější je přivolání psa k noze po povelu volno nebo setrvání na místě při odložení psa, například při nákupu. Zbývajících 66% respondentů neshledává žádné obtíže s poslušností psa. Pouze 10 % respondentů tuto otázku nezodpovědělo.

Graf č. 14 **Spokojenost držitelů asistenčních psů s chováním a výcvikem psa**

Zdroj: VÚPSV

S bezproblémovým soužitím vodícího či asistenčního psa souvisí také přístup držitelů ke psům. Bude-li držitel nedůsledný především v počátku vytváření vzájemného vztahu v tzv. „povelování,“ trestání a pochvle, mohou se po určité době vyskytnout obtíže s poslušností a s chováním psa. Také nevhodné aktivity prováděné s vodícím psem mohou vést např. k problémům při vodění nevidomé osoby.

Své zkušenosti a názory na provozování sportovních či kynologických aktivit s vodícím a asistenčním psem sdělily všechny oslovené výcvikové organizace. o Stručná charakteristika těchto aktivit jako tanec se psem, agility, discdog, flyball, myslivost, atd. nalezneme v příloze číslo 14. Většina (67 %) dotázaných subjektů nesouhlasí se zapojením speciálně vycvičených psů do sportovních a kynologických aktivit. Nejčastější argument organizací byl „kazí se výcvik“. V případě souhlasné odpovědi (33 %) subjekty doporučovaly jen tzv. parasporty - např. paraagility (sport pro zdravotně postižené osoby a jejich psy) či různé formy tréninku poslušnosti, a to po konzultaci s trenérem psa. Ze sportovních a kynologických aktivit u vodících či asistenčních psů organizace shodně vyloučily služební a lovecký výcvik. Veškeré další aktivity by měl provádět pouze držitel psa osobně dle svých možností a schopností či ve spolupráci se speciálně proškoleným asistentem. Bohužel, není nijak právně ošetřena situace, kdy rodinný příslušník využívá vodícího psa při různých sportovních aktivitách a soutěžích.

Držitelé vodících psů v 69 % respektují doporučení výcvikových subjektů a využívají vodícího psa pouze ke každodenním vodícím činnostem. Ke sportovním či kynologickým aktivitám jako běh, plavání, turistika a soutěže vodících psů používá speciálně vycvičeného psa 27 % respondentů. Pouze 4 % respondentů na dotaz neodpověděla.

Návrh: Ve spolupráci s trenéry výcvikových subjektů doporučit vyloučení některých sportovních a kynologických činností, které mají negativní vliv na speciální výcvik psa. V případě stížností držitele psa na špatný výcvik či ztrátu vodících schopností prověřit, zda nebyl vodící či asistenční pes nevhodně využíván, například při myslivosti. Prokáže-li se toto, držitel pozbývá možnosti reklamovat výcvik či žádat výměnu psa.

9.2.3 Přezkoušení vodících a asistenčních psů

Pravidelné přezkoušení či upevňování speciálních schopností psa provádí organizace na svých soustředěních či rekondicích. Organizace zůstávají v kontaktu s držiteli psů a dle potřeby cvičitelé poradí nebo doučí psa nové trasy. Organizace zaměřené především na výcvik vodících psů se domnívají, že povinnost pravidelného monitorování zdravotního stavu a fungování psa má provádět pracovníci úřadu. Pes se totiž stává majetkem držitele, ale hrazen je dle vyhlášky jednorázovým příspěvkem na opatření zvláštní pomůcky. Dotazovaní na vybraných úřadech, oslovení pracovníci navrhují přenést zodpovědnost kontroly výcviku psa během jeho činné služby na výcvikový subjekt. Jen jejich trenéři jsou schopni rozpoznat, zda majitel využívá psa ke každodennímu vodění nebo se z něj postupně stal pouze „domácí mazlíček“. Roční hodnocení výcvikového subjektu by se také mohlo stát součástí spisu klienta na úřadě.

9.3 Majetkově právní vztah

Při podávání žádosti na uhrazení nákladů souvisejících s výcvikem a předáním vodícího psa pracovníci pověřených úřadů na základě instrukcí v komentáři požadují doložení předávacího protokolu, dokladu o zkoušce a kopii dokladů výcvikového subjektu, např. živnostenský list. Za nejdůležitější doklad je považována kupní smlouva, která prokazuje osobní vlastnictví psa. Avšak, kupní smlouva není zárukou, že klientovi byl předán kvalitně vycvičený pes a že mu budou poskytovány následné služby. Bohužel, v ČR neexistují celorepublikově platné standardy kvality speciálního výcviku psů, a to ani v základních pojmech.¹⁵¹

Právní definice pojmu „držitel psa“ by měla zřetelně určovat právní vztah ke speciálně vycvičenému psu - osobní vlastnictví nebo „zapůjčení psa cvičitelem či organizací.“ Inspiraci pro řešení nabízí návrh nového občanského zákoníku, konkrétně § 1894 a § 2663, kde uvádí definici pojmů živé zvíře, jeho reklamace a řešení případné způsobené škody.¹⁵² Tyto definice lépe ošetřují etické zacházení s vodícím psem než předpisy pojednávající o kompenzační pomůcce.

Kromě osobního vlastnictví existuje také „držitelství“, kdy klient má psa vypůjčeného od výcvikového subjektu. Příkladem je společnost Pomocné tlapky, o.p.s., která poskytuje uživatelům psí pomocníky zdarma, na základě Smlouvy o vypůjčce asistenčního psa. Tento systém společnosti umožňuje zajistit péči o psa v případě úmrtí klienta, přísun informací sponzorům, předvychovatelům i trenérům, možnost zasáhnout při zneužívání nebo nedostatečné péči o psa a také znemožnit prodání psa třetí osobě, ať již klientem či jeho dědici atd. Organizace argumentují tím, že za psa mají po celou dobu jeho činné služby zodpovědnost vůči sponzorům. Žádají tedy každý rok od držitele asistenčního psa doložit potvrzení o zdravotním stavu od veterinárního lékaře a také krátké hodnocení spolupráce s asistenčním psem. Organizace má přehled, jak je s jejich pomocníkem nakládáno a zda je klient spokojen. Tím, že je pes vypůjčen, se také organizace v různé míře podílí na mimořádných veterinárních výdajích. V případě porušení smluvních pravidel uvedených v následujícím odstavci Odebrání speciálně vycvičeného psa držiteli, může výcvikový subjekt přistoupit k exekuci asistenčního psa.

¹⁵¹ Komentář k navrhovaným změnám. Helpes, o.s.

¹⁵² *Návrh občanského zákoníku*. Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Výcvikový subjekt má povinnost předat klientovi další doklady vztahující se ke psu. Nejčastěji respondenti obdrželi očkovací průkaz, průkaz původu psa, certifikát asistenčního psa, protokol o vykonané zkoušce, protokol o canisterapeutické zkoušce, práva a povinnosti majitele psa, certifikát o označení psa čipem, průkaz držitele psa, pas zvířete atd.

Návrh: Upravit majetkově právní vztah držitelů vodících i asistenčních psů tak, aby jak subjekt výcviku, tak držitel psa plnil předem dané podmínky po celou dobu činné služby psa. Inspiraci lze nalézt ve výpůjčce uvedené v Občanském zákoníku.

Odebrání speciálně vycvičeného psa klientovi

Respondenti vědomi si svého vlastnictví vodícího psa v této souvislosti navrhovali, v jakém případě by měl být vodící pes odebrán. Více než v polovině odpovědí respondenti uváděli nejčastěji týrání, zanedbávání a nevyužívání psa k tomu, k čemu byl vycvičen. V případě podezření z výše uvedeného, respondenti navrhují před odebráním psa provést odborné posouzení, např. komisí skládající se z veterináře, trenéra psa, psychologa či pracovníka úřadu. K odebrání kompenzační pomůcky by mělo dojít v případech, kdy držitel podporuje agresivní chování psa vůči svému okolí nebo užívá návykové látky. Společnost Pomocné tlapy o.p.s., specifikovala podmínky, které vedou zvláštní správní radu skládající se z pracovníků organizace, trenéra, psychologa a právníka k odebrání asistenčního psa:

- klient opakovaně projevuje agresivitu vůči psovi nebo psa psychicky či fyzicky týral,
- klient dlouhodobě zanedbává správnou výživu nebo životosprávu psa,
- klient opakovaně nezvládá psa na veřejnosti a dovolí mu neposlušnost, která opakovaně vedla ke stížnostem ze strany veřejnosti,
- klient dlouhodobě zanedbává preventivní veterinární péči,
- klient dlouhodobě zanedbává péči o vzhled a zdraví psa,
- pes nebyl opakovaně řádně označen,
- klient dlouhodobě nevyužívá psa k asistenčním službám (s výjimkou období nemoci klienta).¹⁵³

Předčasné vyřazení speciálně vycvičeného psa

V současné legislativě není ošetřeno, jak postupovat, dojde-li k nezaviněnému, nepředvídatelnému a nevratnému (především psychickému) poškození psa, například napadením jinými psy či explozí pyrotechniky v blízkosti psa. Výcvikové subjekty a oslovení veterinární lékaři sdělovali své návrhy, jak specifikovat podmínky, které by umožňovaly případné dřívější ukončení (předpokládané délky) služby speciálně vycvičených psů.

Problematiku vodících psů částečně upravuje komentář. Klient se v něm písemně zavazuje, že vrátí příspěvek nebo jeho poměrnou část v případě, že zvláštní pomůcka - vodící pes, na jehož poskytnutí byl příspěvek poskytnut, přestane být před uplynutím pěti let ode dne vyplacení příspěvku jeho vlastnictvím nebo když do šesti

¹⁵³ Statut. Pomocné tlapy, o.p.s.

měsíců ode dne vyplacení nepoužije příspěvek na opatření zvláštní pomůcky - vodícího psa, popř. použije jen část příspěvku.

Bohužel, předčasné vyřazení vodícího psa ze služby před uplynutím pěti let, například z důvodu změny povahových vlastností (např. agresivita, přílišná bojácnost atd.) výše uvedení autoři neřeší. Pouze v případě veterinárně potvrzeného, nezaviněného úmrtí vodícího psa před uplynutím pěti let je držiteli doporučeno žádat Ministerstvo práce a sociálních věcí o odstranění tvrdosti zákona. Bohužel, tento proces je velmi zdouhavý a klient, který psa používal denně na cestě do zaměstnání, žije v nejistotě a strachu, že bude muset vrátit poměrnou část příspěvku a že nemá tolik potřebnou pomůcku.

Délka využívání služeb asistenčního psa se odvíjí především od jeho zdravotního stavu. Společnost Pomocné tlapy převádí své psy do zaslouženého „důchodu“, nejčastěji mezi sedmým až osmým rokem věku psa. Těmto klientům je pak přednostně umístěn pes nový.

Všechny oslovené organizace navrhují, aby posouzení provedl trenér psa a veterinární lékař, který zhodnotí nejen zdravotní, ale i psychický stav psa. Organizace navrhují určit dva až tři zkušené veterináře se záštitou Komory veterinárních lékařů ČR, kteří budou úzce spolupracovat s určenou komisí či nezávislým kontrolním orgánem. V případě zjištění překážek, které brání psu k výkonu své práce, by klient za pomoci předávající organizace měl zajistit odpovídající následnou péči.

Veterinární lékaři navrhují určení nezávislého odborníka, který má zkušenosti s výcvikem, problematikou a zároveň není trenérem psa či výcvikovým subjektem. Z uskutečněných rozhovorů s veterinárními lékaři vyplynulo doporučení obrátit se s touto problematikou na Českou asociaci veterinárních lékařů malých zvířat, která má jednu ze svých činností zaměřenou také na poruchy chování zvířat. Jmenovitě byla navržena MVDr. Žertová, která v etologické poradně v Brně řeší poruchy chování psů a koček.

Návrh: Ve spolupráci s Komorou veterinárních lékařů a Českou asociací veterinárních lékařů malých zvířat navrhnout metodický postup posuzování chování vodících a asistenčních psů ve sporných případech a žádostech o proplacení psa nového dříve, než uplyne stanovená doba „využívání“ těchto psů.

10. Závěr

Výsledky tohoto výzkumu potvrzují, že problematika asistenčních psů je multidisciplinární problém, který je nutné řešit s různými odborníky z oblasti lékařské, veterinární, kynologické a právní.

Návrh definice pojmu asistenční pes a určení cílové skupiny příjemců tvoří základ celého sociologického výzkumu. Při formulaci definice charakterizující asistenčního psa a jeho poslání autorka navrhuje postupovat dle uvedené terminologie ADI s přizpůsobením kategorií speciálního výcviku psů pro potřeby české populace a legislativy. Na podkladě výsledků dotazníkového šetření se autorka přiklání k **zachování označení vodící pes a k připojení obecného termínu asistenční pes, který zahrnuje pouze kategorie asistenční pes pro osoby s tělesným postižením (servisní psi pro osoby používající invalidní vozík a pro osoby s kombinovanými vadami), balanční pes pro osoby s poruchou rovnováhy a signální pes pro osoby neslyšící**. Ostatní kategorie jsou z návrhů vyjmuty z důvodu nízkého zastoupení na území ČR. Tímto ovšem autorka nevyklučuje možnost rozšířit uvedený pojem i o další kategorie.

Při definování okruhu oprávněných osob pro pořízení asistenčního psa je nezbytná úzká spolupráce s posudkovými lékaři a s organizacemi zastupujícími skupiny osob se zdravotním handicapem. Na specifikaci přínosu asistenčního psa pro klienta je nutné nahlížet individuálně a komplexně, tedy nejen z pohledu klienta, ale i rodiny, posudkového lékaře, sociálního pracovníka a státní správy. Dále je nezbytné ošetřit případný **vzájemný souběh příspěvků uspokojujících tytéž potřeby**, jejichž funkci speciálně vycvičený pes dokáže zastoupit.

Autorka považuje za důležité, aby klient splňoval uvedené **obecné požadavky** jako například psychická vyspělost žadatele, vůdčí postavení ve vztahu člověk-pes, bezpečné ovládnutí psa za každé situace a zajištění adekvátní péče o psa osobně nebo ze strany rodinných příslušníků.

Výstupem kapitoly financování výcviku vodících a asistenčních psů je návrh na **zrovnooprávnění asistenčních psů s vodícími psy**. Navrhovaný stav by umožnil čerpání stejných podpor i držitelům asistenčních psů, především v oblasti příspěvku na krmivo psa a příspěvku úhradu nákladů souvisejících s výcvikem a předáním speciálně vycvičeného psa.

Neméně podstatná je také otázka zdravotního stavu psa a testování jeho povahových vlastností před zařazením do speciálního výcviku. Stanovení přesných pravidel ve spolupráci s veterinárními lékaři a výcvikovými subjekty dovolí zařadit do speciálního výcviku pouze zdravé a řádně testované psy. Celorepubliková **standardizace způsobů předávání a závěrečné zkoušky** zajistí klientům kvalitního psího pomocníka.

V posledních kapitolách práce autorka poukazuje na nutnost legislativních změn týkajících se např. práva vstupu držitelů asistenčních psů do veřejných budov a institucí včetně veřejné dopravy, odstranění povinnosti nasadit náhubek těmto psům při přepravě, což umožní plné využití vycvičených schopností psa i během přepravy. Součástí výše navrhovaných změn by měla být také informační kampaň veřejnosti, která sníží obavu z napadení psem bez náhubku, ačkoli řádně označeným postrojem vodícího a asistenčního psa. Bude-li úspěšné zapracování zjištěných poznatků výzkumu v připravované právní úpravě, nastanou vhodnější podmínky pro řešení dalších podstatných témat, jako rozšíření cílové skupiny příjemců či problematika

10. Závěr

výchovy a výcviku psů. Během zavádění navrhovaných změn jistě vyvstanou i další otázky ze souvisejících oborů a bude důležité i tyto odborně posoudit a věnovat jim péči vedoucí k plnohodnotnému funkčnímu a udržitelnému stavu.

11. Shrnutí a doporučení

Autorka v návaznosti na zpracovanou problematiku asistenčních psů doporučuje:

- Při tvorbě definice asistenčního psa navrhuje autorka vycházet z uvedené terminologie ADI, která se upraví dle specifických potřeb České republiky. V rámci deskripce předkládaných návrhů řešení jednotlivých problémů souvisejících s asistenčními psy autorka nahlíží na obecný pojem asistenční pes **odlišně**. Na základě výsledků dotazníkového šetření se přiklání k zachování označení vodící pes a k připojení obecného termínu asistenční pes, který zahrnuje pouze kategorie B-D včetně speciálního výcviku psů pro klienty s kombinovanými vadami, u nichž se vyskytuje alespoň jedna z výše uvedených kategorií. Ostatní kategorie jsou z návrhů vyjmuty z důvodu nízkého zastoupení na území ČR. Tímto ovšem autorka nevylučuje možnost v budoucnu rozšířit uvedený pojem i o další kategorie.
- Při definování cílové skupiny uživatelů asistenčních psů, je vhodné dosáhnout konsensus mezi zúčastněnými stranami - MPSV, posudkovými lékaři, NRZP a sdruženími zastupujícími osoby s různými zdravotními handicap. V souvislosti s přidělením vodícího a asistenčního psa žákům povinné školní docházky, či ubytovaným na internátě, je vhodné uvedenou problematiku začlenit do předpisů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.
- Umožnit poskytnutí fakultativního příspěvku na úhradu výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa také na asistenčního psa. Pokud budou splněny výše uvedené obecné podmínky vycházející z ADI, lze úhradu nákladů na výcvik asistenčního psa poskytnout i dítěti. Nebudou-li splněny podmínky pro přidělení (např. diagnóza,..) nebrání řešení úhrady asistenčního psa formou sponzorského daru bez příspěví státu.
- Zrovnoprávnění asistenčních psů s vodícími a možnost čerpání příspěvku na krmivo také na asistenčního psa. Z výše uvedených důvodů zvážit navýšení příspěvku na krmivo těchto psů a také pravidelnou valorizace příspěvku vždy k 1. lednu, pokud od poslední úpravy vzroste index růstu spotřebitelských cen podle údajů ČSÚ alespoň o 5%.
- Zrovnoprávnění asistenčních psů s vodícími umožní bezplatnou vakcinaci proti vzteklině také asistenčním psům. Ve spolupráci s Komorou veterinárních lékařů, MPSV a firmami dodávajícími očkovací látky dosáhnout konsensus o povinném ročním očkování, jeho ceně a možnosti úhrady ze státního rozpočtu.
- Respektovat výše uvedené poznatky při výběru plemene psa vhodného ke speciálnímu výcviku. Ve spolupráci s výcvikovými subjekty, MPSV a Komorou veterinárních lékařů ČR, konkrétně s Klubem posuzovatelů dědičných ortopedických vad KVL ČR a s Klubem posuzovatelů dědičných očních vad KVL ČR stanovit jednotná kritéria pro posuzování zdravotního stavu a povahových vlastností vodících a asistenčních psů před zařazením do specializovaného výcviku.
- Kastraci vodících i asistenčních psů před předáním klientovi.
- Stanovit jednotná kritéria pro závěrečné posuzování zdravotního stavu, povahových vlastností psa a kvality výcviku vodícího a asistenčního psa před předáním klientovi.
- Ve spolupráci s trenéry výcvikových subjektů doporučit vyloučení některých sportovních a kynologických činností, které mají negativní vliv na speciální výcvik

psa. V případě stížností držitele psa na špatný výcvik či ztrátu vodicích schopností prověřit, zda nebyl vodicí či asistenční pes nevhodně využíván, například při myslivosti. Prokáže-li se toto, držitel pozbývá možnosti reklamovat výcvik či žádat výměnu psa.

- Ve spolupráci s Komorou veterinárních lékařů a Českou asociací veterinárních lékařů malých zvířat navrhnout metodický postup posuzování chování vodicích a asistenčních psů ve sporných případech a žádostech o proplacení psa nového dříve, než uplyne stanovená doba „využívání“ těchto psů.
- Provést konzultaci s Ministerstvem zemědělství o možnosti zaznamenání označení vodicí či asistenční pes do Pasu zvířete v zájmovém chovu v položce XI. Jiné záznamy. Po dohodě s výše uvedenými registry zavést na základě čipového označení evidenci vodicích a asistenčních psů, která by umožňovala získat přesný počet vodicích a asistenčních psů na území ČR
- Jednotné označení (barva postoje, velikost označení, či reklamy na postoji), se kterým bude seznámena veřejnost. Jendou z variant, jak prokázat, že se jedná o speciálně vycvičeného psa je vydání jednotných, evidovaných průkazů pro držitele vodicích a asistenčních psů. Mezi povinné údaje zaznamenané na průkazce patří majitel a identifikační údaje psa - popis, či foto psa, číslo čipu, vytetované číslo atd. Celorepubliková evidence průkazek zabrání zneužívání. Při vystavení průkazky by měl být klient seznámen také s právy a povinnostmi držitele vodicího či asistenčního psa.
- Nalézt konsensus s výcvikovými organizacemi, držiteli vodicích a asistenčních psů, Ministerstvem dopravy a Ministerstvem práce a sociálních věcí v otázce přístupů speciálně vycvičených psů do budov, institucí a dopravy. Odstranění povinnosti nasadit psovi náhubek během přepravy souvisí se zavedením jednotného a povinného testování povahových vlastností psa. Dále doporučit jednotné označení (barva postoje, velikost označení, či reklamy na postoji), se kterým bude seznámena veřejnost. Stejný registr, jaký je doporučován v části věnované identifikaci psů, by evidoval a vydával shodné průkazky pro jednotlivé trenéry výcvikových organizací. Průkaz je platný, pokud trenér má u sebe řádně označeného psa ve výcviku. Organizace do registru bude zařazena po té, co splní přísné podmínky registrace a to nejen jako poskytovatel sociální služby. Dále by tento registr v rámci svých služeb shromažďoval informace důležité pro majitele vodicích a asistenčních psů např. podmínky pro přepravu těchto psů u různých dopravců či leteckých společností působících na území ČR, jak postupovat při plánované cestě do zahraničí s vodicím či asistenčním psem atd.
- Upravit majetkově právní vztah držitelů vodicích i asistenčních psů tak, aby subjekt výcviku i držitel psa plnil předem dané podmínky po celou dobu činné služby psa. Inspiraci lze nalézt ve výpůjčce uvedené v Občanském zákoníku.
- Legislativně ošetřit práva a povinnosti výcvikových subjektů při poskytování služeb držitelům vodicích a asistenčních psů při předávání a po celou dobu činné služby psa. Dále stanovit minimální požadavky na odborné vzdělání předávající osoby v oblasti komunikace s klienty s různým zdravotním postižením a v oblasti speciálního výcviku psů. Zvážit zařazení výcviku vodicích a asistenčních psů do kategorie Živnost vázaná.

K problematice asistenčních psů je nezbytné přistupovat komplexně v uvedených souvislostech, protože jen tak lze docílit zlepšení současné situace.

12. Literatura a použité zdroje

Assistance Dog Model State Law. Assistance Dogs International. [online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://www.assistancedogsinternational.org/modellaw.php>>

Asistenční psi. Společnost Pomocné tlapy, o.p.s. [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné z: <<http://www.pomocnetlapy.cz/asistencni-psi-info/asistencni-psi.htm>>

BALUNDOVÁ, K.; HEŘMÁNKOVÁ, D.; LUDÍKOVÁ L. *Kapitoly z rané výchovy dítěte se zrakovým postižením*. Olomouc:Univerzita Palackého, 2001, ISBN 80-244-0381-1

BENDA, V. Sazby DPH k 1.1.2008. In *Daně a účetnictví bez chyb, pokut a penále*. 2008, číslo 4 s. 3 ASPI ID: LIT29901CZ

BENDO VÁ P.; JEŘÁBKOVÁ, K.; RŮŽIČKOVÁ, V. *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 10 ISBN 80-244-1436-8

BERÁNEK, J. Praktická oftalmologie psa – dědičné choroby. VETERINA [online] 1998, [cit. 2008. 11- 19] Dostupné z: <<http://www.veterina-info.cz>>

BERÁNEK J. Dědičné oční vady. In *Pes přítel člověka*, č. 4, 2001, s. 6-7 ISSN 0231-5424

BERÁNEK, J. Dědičné oční vady - jejich výskyt na rohovce a v přední komoře oční. In *Pes přítel člověka*. Č.11, rok 2001, str. 6-9 I ISSN 0231-5424

Blindenführhunde helfen Sehbehinderten im Alltag. BSVSH [online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://www.bsvsh.org/index.php>>

Breeds nomenclature. FCI [online], [cit. 2008-11-09] Dostupné z: <<http://www.fci.be/nomenclatures.asp?lang=en>>

Centrální evidence zvířat a věcí ČR - registrace zvířat a věcí. [online], [cit. 2008-11-09] Dostupné z: <<http://www.identifikace.cz/cms/identifikace-uvod>>

ČÁP, M. Národní registr Komory veterinárních lékařů ČR a centrální evidence čipovaných zvířat. VETERINA [online] 1999, [cit. 2008-11- 9] Dostupné z: <<http://www.veterina-info.cz>>

ČERNÁ, A. et al. *Na co se nás často ptáte*. Praha: Scientia 2002 ISBN 80-7183-260-X

Die "Qualitätskriterien zur Auswahl, Ausbildung und Kostenübernahme für Blindenführhunde". Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen [online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://www.dvbm.de/recht8.htm>>

Dog Neutering, Sterilization, Castration. Guide of Dogs. [online], [cit. 2008-11-26] Dostupné z: <http://www.guideofdogs.com/html/dog_neutering_sterilization.html>

ELLIOT, D. Léčba obezity psů. In *Cymedica*. Č. 3, s. 34 přeložil Lonský, Z. ISSN 1211-099X

12. Literatura a použité zdroje

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkum*. Praha: Portál, 2000, 1. vyd. s. 255 ISBN 80-7178-367-6 s. 14

Finanzierung ist ein Riesenproblem. Infoplattform Wissenswertes.at [online] [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://www.wissenswertes.at/index.php?id=blindhunde>>

Futtergeld. In Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen [online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <http://www.dvbm.de/rat_f3.htm>

GOJDA, M. Mikročipy – cesta k identitě. VETERINA [online]1999, [cit. 2008-11- 9] Dostupné z: <<http://www.veterina-info.cz>>

Guide Dog Access to Public Places and Facilities in Europe. [online] [cit. 2008-12-12] Dostupný z: <www.euroblind.org>

HACAPERKOVÁ, D.; NIEDERLE, P. Nový přístup k úhradě výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa. In *Sociální politika*, Praha:MPSV č. 1/2002 roč. 28 ISSN 0049-0962

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2

HOLLIK, E. Tiere helfen Kinder. Diplomarbeit An der Pädagogischen Akademie des Bundes in der Steiermark. Graz, 2003, Matrikelnummer: P H05 00 91115

HRON, P. Jak vyšetřovat oční pozadí u psa. In *Pes přítel člověka*, č. 10, s. 8, rok 2000 ISSN 0231-5424

Informationen unter Stichworten von A bis Z zum Nachschlagen. Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen [online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <http://www.dvbm.de/rat_az.htm>

Jak nám můžete pomoci? Helppes - centrum výcviku psů pro postižené. [online], [cit. 2008-11-26] Dostupné z: <<http://www.helppes.cz/index.php>>

JESENSKÝ, J. *Andragogika a gerontagogika handicapovaných*. Praha:Karolinum, 2000, 1. vyd., s. 354, ISBN 80-7184-823-9

JESENSKÝ, J. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*. Praha:Karolinum, 1995 ISBN 80-7066-941-1

Komentář k navrhovaným změnám. Helppes - Centrum výcviku psů pro postižené, o.s. Interní materiál použito se svolením ředitelky Daušové. [cit. 2008-11-19]

KŇÁKAL, J. Obecné zásady krmení psů. In *Pes přítel člověka*, 2002 č. 11. s. 6-7, ISSN 0231-5424

KRAHULCOVÁ, B. Otázky integrace v péči o sluchově postižené osoby. In JESENSKÝ, J. et al. *Kontrapunkt integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995, Pedagogická fakulta UK. ISBN 80-7184-0300-0

KRAUS, J.; ŠANDERA, O. *Tělesně postižené dítě: Jeho psychologie, léčba a výchova*. Praha: SPN 1964, s. 6

KREBS, V. et al. *Sociální politika*. Praha: ASPI 2005 ISBN 80-7357-050-5

KUBEŠ, J. Etiologie Retriverů. In Sborník příspěvků z konference Pravda o Zooterapii 5.12.2000 v Hluboké nad Vltavou. Editor: Mojžíšová, A.; Vápenková, D. s. 33-35 ISBN 80-7040-486-8

KUČERA, J. Obezita – článek ze série stáří, geriatry a naší psi. Veterina- Info. 2000 [online] [cit. 2008-11-19] Dostupné z: <<http://www.veterina-info.cz>>

KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ L. *Oftalmopedie*. Brno: Paido, 2000, ISBN 80- 85931-84-2

LUDÍKOVÁ, L. et al. *Kombinované vady*. Olomouc: 2005 s. 140 ISBN 80-244-1154-7

MAJZLÍK, I. Kvalita života zvířat (welfare zvířat). In Systém multimediální elektronické publikace, Skripta ČZU. [online], [cit. 2008-12-11] Dostupné z: <http://etext.czu.cz/php/skripta/kapitola.php?titul_key=64&idkapitola=180>

MARTIN, J. Seizure-Alert Dogs - Just the Facts, Hold the Media Hype. Epilepsy [online], [cit. 2008-12-11] Dostupné z: <http://www.epilepsy.com/articles/ar_1084289240>

MAUER, V. Základy fyziologie psa. PSYCHOLOG PSŮ. [online], [cit. 2008-11-26] Dostupné z: <<http://behavioralnipraxe.jihlava.info/?lang=cj&ids=1280&akce=3>>

MEJTOVÁ, J. Pes jako pomocník člověka s postižením. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006 s. 136 Vedoucí práce Švestková R. ZS-DP-2126

Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2008. Ministerstvo zemědělství ČR č. 41433/2007-10 000 [online], [cit. 2008-12-10] Dostupný z: <http://www.schok.cz/files/pdf/metodika_kontroly_zdravi_zvirat_2008.pdf>

Metodika praktického využívání asistenčních (včetně vodicích) a canisterapeutických psů. Interní materiál společnosti Helppees, o.s. [cit. 2008-12-11]

MONATOVÁ, L. Vliv pohybového postižení na osobnost. In Sborník z Konference somatopedické společnosti, Kritické životní situace dětí a mladistvých s tělesným zdravotním postižením. s. 16-20 Brno, 1996 s. 100 ISBN 80-85631-18-4

MOTT, M. Seizure-Alert Dogs Save Humans With Early Warnings. In National Geographic [online], [cit. 2008-12-11] Dostupný z: <http://news.nationalgeographic.com/news/2003/04/0416_030416_seizuredogs.html>

Návrh občanského zákoníku. Ministerstvo spravedlnosti ČR, Praha, s. 97, [online], [cit. 2008-12-10] Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=381&d=125304>>

Návrh Zákona o zdravotnických službách a podmínkách jejich poskytování. Ministerstvo zdravotnictví [online], [cit. 2008-12-09] Dostupné z: <<http://www.mzcr.cz/Odbornik/Pages/720-navrh-zakona-o-zdravotnich-sluzbach-a-podminkach-jejich-poskytovani.htm>>

NERANDŽIČ, Z. *Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit. Praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. Praha: Albatros 2006 s. 160 ISBN 80-00-01809-8

NEŠPOROVÁ, O.; SVOBODOVÁ, K. *Nestátní sféra v oblasti podpory rodin a služeb pro rodiny*. Praha: VÚPSV, 2006, s. 59 ISBN 80-87007-30-1

Neziskovky. Katalog služeb. [online], [cit. 2008-05-01]
Dostupné z: <<http://www.neziskovky.cz/>>

NIEDERLE, P.; HACAPERKOVÁ, D. Komentář č. 4/2001. MPSV, č.j. 21/37 292/2001

NORDHEIM VON D. Behindertenbegleithunde als Unterstützung für körperbehinderte Menschen. In Information und Kontakt für Eltern von Kindern mit Behinderung. [online], [cit. 2008-12-01]
Dostupné z: <<http://www.flat-coated-info.de/neuesdes/begleithund.htm>>

NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství. Struktura a formy poradenské pomoci lidem se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním*. Praha: Portál 2000, s. 41-42, str. 160 ISBN 80-7178-197-5

ODENDAAL, J. *Zvířata a naše mentální zdraví*. Praha:Brázda, 2007, ISBN 978-80-209-0356-3

OP 20/93 Metodický návod pro činnost úřadů v České republice o regulaci a ověřování výcviku vodících psů pro nevidomé občany. [cit. 2008-11-10] Dostupné z ASPI.

PODEŠVA, L. *Manuál zaměřený na integraci osob se zdravotním postižením do společnosti*. Olomouc:Sdružení obcí Mikroregionu Vsetínsko, 2007, ISBN 978-80-244-1629-8

POPELKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: 2006s.168

Présentation, Fédération Cynologique Internationale © FCI - All rights reserved 1998-2008 [online] [cit. 2008-12-01]
Dostupné z: <<http://www2.fci.be/presentation.aspx>>

Prüfung - für Blindenführhunde unerlässlich! Deutscher Verein für Blindenführhunde und Mobilitätshilfen [online] [cit. 2008-12-01]
Dostupné z: <<http://www.dvbm.de/ratgeber.htm>>

RÁKOCZYOVÁ, M. et al., *Zaměstnavatelé zahraničních pracovníků v České republice a jejich role v procesu sociální integrace*. Praha: VÚPSV, 2007. 156 s. ISBN 978-80-87007-92-1

RÜDEN,H., GEFFERS, CH. Freie Universität Berlin. Bayerischer Blinden- und Sehbehindertenbund e.V [online], [cit. 2008-12-09]
Dostupné z: <http://www.bbsb.org/wissenswertes/blindenfuehrhunde/uni_berlin.php>

SCHAAD, M. *Neziskové organizace v ekonomické teorii:analýza vývoje a motivace bezplatných dobročinných aktivit*. Brno: 1998 Masarykova univerzita. ISBN 80-210-1970-9

Seizure Alert Dog Study. In Epilepsy Institute. [online], [cit. 2008-12-11]
Dostupný z: <<http://www.epilepsyinstitute.org/forms/index.htm>>

Seizure Alert Dogs. In Support Dogs. [online], [cit. 2008-12-11]
Dostupný z: <<http://www.support-dogs.org.uk/SADogs.htm>>

Servicehunde. Candida Hilfe [online], [cit. 2008-12-01]
Dostupné z: <<http://www.canida-hilfe.de/>>

Seznam občanský sdružení. In Ministerstvo vnitra ČR [online], [cit. 2008-05-01]
Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-obcanskych-sdruzeni.aspx>>

SLABÝ, J. et al. Kastrace psů a koček. Klinika a veterinární ordinace ARVET [online], [cit. 2008-11-26]
Dostupné z: <<http://www.arvet.cz/clanky/odpovedi-na-dotazy/kastrace-psu-a-kocek.pdf>>

SNÁŠIL, M. Systém posuzování dysplazie kyčelních kloubů u psů v České republice. In *Veterinární klinika : časopis pro klinickou praxi zvířat zájmových chovů*. 2008; č. 5 s. 95-97 str. 97 Praha: Profi Press ISSN 1214-6080

SNÁŠIL, M. Dysplazie kyčelního kloubu u psů - etiologie, patogeneze, klinické projevy a diagnostika. In *Veterinární klinika : časopis pro klinickou praxi zvířat zájmových chovů*. 2008. č. 5, Praha: Profi Press s. 90- 94, ISSN 1214-6080

Standards and Ethics. Assistance Dogs International. [online], [cit. 2008-11-09]
Dostupné z: <<http://www.assistedogsinternational.org>>

Standardy IGDF. Interní překlad společnosti Výcvikové středisko vodicích psů, Praha, Originál text [online] Dostupné z: <<http://www.ifgdsb.org.uk>>

Statut. Pomocné tlapy. o.p.s. Interní materiál použito se svolením ředitelky Pirnerové. [cit. 2008-11-19]

STRNADOVÁ, V. *Jak se úspěšně vyrovnávat se ztrátou sluchu I. Díl Náhlá ztráta sluchu*. 1. vyd. Praha: ASNEP s. s. 165, ISBN 80-903035-2-8 s. 5

Stručný přehled právních předpisů ČR týkajících se ochrany (welfare) zvířat. Státní veterinární správa České republiky. [online] [cit. 2008-12-09]
Dostupné z: <http://www.svscr.cz/files/oz/predpisy_welfare.pdf>

SVOBODOVÁ, I. TICHÁ V. Možnosti výběru psa pro canisterapii. In Sborník příspěvků z konference Ochrana zvířat a welfare. 23. září 2003 Brno ISBN 7305-472-8

SVOBODOVÁ I. TICHÁ V. Typologie plemen psů - výběr psa pro rozvoj osobnosti. Interní materiál organizace SVOPAP. Použito se svolením spoluautorky Tiché v. [cit. 2008-09-09]

SVRŠEK, J. Pomocné tlapy o.p.s. In *Natura Plus*. ISSN 1212-6748[online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://natura.baf.cz/natura/>>

ŠEVČÍKOVÁ, S. Kastrace psa. VETCENTRUM Duchek s.r.o. 2006 [online] [cit. 2008-11-21] Dostupné z: <<http://www.vetcentrum.cz/stodulky/lekar/539/kastrace-psa>>

ŠTERC, J. Několik slov o dysplazii kyčelních kloubů psa. In *Pes přítel člověka*, 1999, č. 12, s. 6-8 ISSN 0231-5424

TICHÁ, V. Identifikační značení psů. In *Pes přítel člověka*. 2004 č. 7, s. 10-11 ISSN 0231-5424

TOMÁNEK, J. Návrh řešení problematiky práv osob se zdravotním postižením – majitelů asistenčních / vodících / signálních psů a nutné změny legislativy (verze 2) - interní materiál Klubu speciálního výcviku psů 943 ČKS.

TOMEŠ I. et al. *Sociální správa*. Praha:Portál 2002, s. 267, ISBN 80-7178-560-1

TOMEŠ, I. *Sociální politika teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: Socioklub, 2001, ISBN 80-86484-00-9

TVRDÁ, A. Etický kodex canisterapeuta. Handicap help Liberec.[online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <http://handicap-help.liberec.net/web/download/kodex.doc>

Úprava metodiky - Kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2008. č. 13212/2008-10000. [cit. 2008-09-10] Dostupné z ASPI.

Ústava České republiky. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna [online] [cit. 2008-12-12] Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>

VÁGNEROVÁ, M., HADI-MOUSSOVÁ, Z., ŠTECH, S. *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum 2000 ISBN 80-7184-929-4

VELEMINSKÝ, M. et al. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007, ISBN 978-80-7322-109-6

Veterinární péče o asistenční psy. Pomocné tlapky o.p.s.[online] [cit. 2008-11- 9] Dostupné z <<http://www.pomocnetlapky.cz/o-tlapkach/o-pomocnych-tlapkach/veterinari-pece-asistencni-psi.htm>>

VOTAVA, J. et al. *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*. Praha: Karolinum, 2003, s. 207 ISBN 80-246-0708-5

Vládní výbor pro zdravotně postižené občany: Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009. Přijatý usnesením vlády ČR ze dne 17.8. 2005 č. 1004, Praha 2005 ISBN 80-86734-66-8

Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007. Praha, ČSÚ.[online], [cit. 2008-12-01] Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3309-08>>

Vzor Pasu zvířete v zájmové chovu. Státní veterinární správa České republiky. [online] 2006 [cit. 2008-11-9], Dostupné z: <<http://www.svscr.cz/download.php?idx=937>>

WECHOVÁ, K. Vidí za nevidomé - závěrečná studie. Vyšší odborná škola publicistiky. [online] 2007 [cit. 2008-12-22] Dostupný z: <<http://www.vosp.cz/tvorba/narozhrani/19/psicivodici.wz.cz/studie.html>>

WIENER, P. *Prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených*. Praha: Avicenum, 1986 . str.106

Wikipedia: otevřená encyklopedie. [online]Wikimedia Foundation, [cit. 2008-12-22]
Dostupný z: <<http://cs.wikipedia.org>>

World Health Organization: *Prevention of childhood blindness*. Geneva, 1992, ISBN 92 4 156151 3

Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení ve vývojových řadách a grafech 2007. MPSV, Praha, ISBN 978-80-86878-84-3

Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe - Průvodce poskytovatele. MPSV: Praha 2002 ISBN 80-86552-45-4

Zdravotní pojištění zvířat. Zdravotní pojištění zvířat. [online], [cit. 2008-12-08]
Dostupné z : <<http://www.zdravotnipojistenizvirat.cz/>>

Zrodí se v České republice první „obecně prospěšná“ nemocnice? In *Zdravotnické noviny* č. 49/2000 Publikováno 8.12.2000, ISSN 1214-7664 [online] [cit. 2008-10-06]
Dostupné z: <<http://www.zdravotnickenoviny.cz/scripts/detail.php?id=130730>>

Zákony a vyhlášky

Vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České Republiky v sociálním zabezpečení.

Vyhláška č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu

Vyhláška č. 347/2002 Sb., o hygienických požadavcích na prodej potravin a rozsah vybavení prodejny podle sortimentu prodávaných potravin

Vyhláška 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných

Vyhlášky č. 610/2004 Sb., o označování a pasech psů, koček a fretek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech a o změně vyhlášky č. 296/2003 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 229/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb. O místních poplatcích

Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, Příloha č. 1 - Seznam zboží podléhající snížené sazbě

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 195/1998 Zz., o sociálnej pomoci. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. [online], [cit. 2008-10-01]

Dostupné z: <<http://www.zbierka.sk>>

Zákon č. 195/1998 Zz., o sociálnej pomoci. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. [online], [cit. 2008-10-01]

Dostupné z: <<http://www.zbierka.sk>>

Internetové stránky

<http://www.assistancedogseurope.org/>

<http://www.assistancedogsinternational.org/>

<http://www.brailnet.cz/>

<http://www.handicap-help.liberec.net/web/aktuality.php/>

<http://www.helppes.cz/>

<http://www.ifgdsb.org.uk/>

<http://www.kdvp.brailnet.cz/>

<http://www.mvcr.cz/>

<http://www.neziskovky.cz/>

<http://www.nrzp.cz/>

<http://www.pes-pomuze.com/>

<http://www.pesprotebe.com/>

<http://www.pomocnetlapky.cz/>

<http://www.sons.cz/>

<http://www.vetkom.cz/>

<http://www.vodicipsi.cz/>

<http://www.vycvikvodicichpsu.cz/>

Přílohy

Příloha č. 1

Seznam organizací věnujících se výcviku psů v ČR

1. Pomocné tlapky, o.p.s.
2. Pes pomůže, o.s.
3. HELPPES, o.s.
4. Pes pro tebe, o.s.
5. Středisko výcviku vodících psů SONS ČR
6. Škola pro výcvik vodících psů
7. Elva help, o.s.
8. INTEGRACE, o.s.
9. HEPA, o.s.
10. Rodinnou školu výcviku psů pro nevidomé a postižené
11. p. Viktorová
12. p. Modrochová

Příloha č. 2

Seznam vyřazených organizací z dotazníkového šetření

- Společnost SVOPAP, vzdělávací centrum, s.r.o.
- Eso Liberec - pan Pavel Machal
- Výcviková škola asistenčních a vodících psů - pan Jiří Kadleček
- Dog training center - psí škola – pan Jiří Ščučka
- KOIRA - Mgr. Magdalena Šimečková

Příloha č. 3

DOTAZNÍK pro organizace věnující se speciálnímu výcviku psů na pomoc osobám se zdravotním handicapem

Vážení přátelé,

předem se omlouvám za obsáhlost předkládaného dotazníku, ale vzhledem k tomu, že se jedná o první podobný výzkum, nelze potřebné množství informací získat jinou cestou.

Předkládaný dotazník je určen pro organizace věnující se výcviku vodících a asistenčních psů.

První část je všeobecná, zaměřená na organizaci. Druhá je zaměřená především na výcvik vodících a asistenčních psů. V závěrečné části jsou zjišťovány subjekty, se kterými aktivně spolupracujete, a Vaše postoje k danému tématu. V případě, že se dané problematice Vaše organizace nevěnuje, prosím nevyplňuje.

Jakékoliv dotazy a připomínky, prosím, adresujete na níže uvedený kontakt. Předem děkuji za vyplnění a brzké navrácení dotazníku.

Mgr. Zdeňka Galetová

tel. 224 972 790

e-mail: zdenka.galetova@vupsv.cz

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

Palackého náměstí 4

128 01 Praha 2

Název, sídlo, statut a adresa organizace (prosím, e-mail a telefon)

I. Všeobecná část

Nyní Vás seznámím s následující definicí, ze které vycházíme při řešení výzkumného úkolu:

Asistenční (AS) pes - je ten, který je v každodenním styku s klientem bez zásahu

3. osoby a je vycvičen na pomoc zdravotně postiženým osobám (např. asistenční vodící pes pro nevidomé a slabozraké osoby, asistenční pes pro tělesně postižené osoby používající invalidní vozík, asistenční signální pes pro osoby se sluchovým handicapem, asistenční pes pro osoby s kombinovanými handicapem).

1. Souhlasíte s výše uvedenou definicí? V případě nesouhlasu prosím vysvětlete.

2. Zabývá se Vaše organizace výcvikem psů pro: (možno zvolit více odpovědí)
 - a) nevidomé a slabozraké osoby
 - b) tělesně postižené osoby používající invalidní vozík
 - c) osoby se sluchovým handicapem
 - d) se záchvatovitým onemocněním (např. epilepsie či jiné záchvatovité onemocnění)
 - e) osoby s poruchou rovnováhy
 - f) s jinými onemocněním - prosím uveďte

3. Prosím, uveďte počet zaměstnanců Vaší organizace.
 - a) technický personál osob
 - b) cvičitelé osob

4. Od kterého roku se speciálnímu výcviku psů pro handicapované osoby Vaše organizace věnuje?

5. Jakému plemenu dává Vaše organizace přednost při výcviku psů na pomoc handicapovaným osobám?

6. Kolik psů se speciálním výcvikem již bylo úspěšně předáno klientům v posledních letech? (prosím počty předaných psů roky rozdělte do tabulky)

	2005	2006	2007
a) nevidomé a slabozraké osoby			
b) tělesně postižené osoby používající invalidní vozík			
c) osoby se sluchovým handicapem			
d) se záchvatovitým onemocněním			
e) osoby s poruchou rovnováhy			
f) ostatní onemocnění			

7. Jaké jsou objektivní náklady na výcvik jednoho psa pro jednotlivé skupiny handicapovaných osob dle Vaší organizace? (viz tabulka)

Výcvik psů pro osoby zdr. postižené	CENA v Kč
a) nevidomé a slabozraké osoby	
b) tělesně postižené osoby používající invalidní vozík	
c) osoby se sluchovým handicapem	
d) osoby se záchvatovitým onemocněním	
e) osoby s poruchou rovnováhy	
f) ostatní onemocnění	

8. Souhlasíte s názorem, že se klient má finančně podílet na pořizovacích nákladech psa? Pokud ANO, prosím, specifikujte výši částky (uvedte v %).

9. Prosím, rozdělte počet speciálně vycvičených psů dle pohlaví (uvedte prosím v %).

a) fena.....%

b) pes.....%

10. Myslíte si, že pes i fena mají být před předáním klientovi vykastrováni?

a) Vodící pes NE x ANO

b) Asistenční pes NE x ANO

11. Jak získáváte psy pro výcvik? (uvedte, prosím, v %)

- a) vlastní chov%
- b) koupě%
- c) jinak

12. Kde je ve výcvikové fázi tzv. „předvýchově“ pes umístěn: (uvedte, prosím, v %)

- a) u cvičitelů %
- b) u smluvních rodin %
- c) u budoucích klientů %
- d) není nutná předvýchova %

13. Uvedte, prosím, věk štěněte, ve kterém je zahájen speciální výcvik?

14. Pes je během intenzivního speciálního výcviku na pomoc handicapovaným osobám umístěn:

- a) ve venkovním kotci
- b) v kotci v interiéru
- c) v bytě cvičitele
- d) jiné

15. Jaké jsou objektivní náklady na výživu jednoho psa ve Vaší organizaci?

Uvedte, prosím, Kč/den

16. Z jakých zdrojů je výcvik speciálně vycvičeného psa financován? (uvedte, prosím, v %)

- a) státní rozpočet, kraje a obce%
- b) grant Evropského sociálního fondu.....%
- c) sponzorské dary.....%
- d) zdravotně postižení klienti využívající Vašich služeb%
- e) předání vycvičených psů%
- f) vlastní zdroje%
- g) ostatní (prosím, uveďte)%

17. Požadujete po klientech, kteří projevili zájem o speciálně vycvičeného psa, tzv. „posudek“? V případě kladné odpovědi, prosím, specifikujte, zda se jedná např. o lékařský, sociální, fyzioterapeutický či psychologický posudek, hodnotící potřebnost a schopnosti klienta zvládnou péči o psa.
18. Jaké organizace nebo asociace (národní či mezinárodní) jste členem?
19. Jaké vzdělání (osvědčení, kurz) mohou Vaši pracovníci věnující se speciálnímu výcviku psů doložit, které je opravňuje pro tuto činnost?
20. Co je obsahem (náplní, předmětem, ze kterých částí se skládá) závěrečné zkoušky před předáním speciálně vycvičeného psa klientovi? Používá-li Vaše organizace formulář, prosím, zašlete v příloze.
21. Vyjmenujte, prosím, které osoby se podílí na hodnocení zkoušky?
22. Je Vaší organizací v průběhu tzv. „činné služby“ pes přezkoušen? Za jakých okolností a jak často?
23. Kde probíhá tzv. předávání (secvičení) speciálně vycvičeného psa s klientem?
- a) v místě bydliště
 - b) v zařízení subjektu
 - c) jiné prostory, prosím, uveďte.....
24. Navrhněte, prosím, za jakých podmínek, by bylo možné dřívější ukončení tzv. „činné služby“ psa (tedy méně než 5 let, jak je uvedeno v legislativě).

25. Jakým způsobem, dle Vašeho názoru, má být zajištěna následná péče (dožití, odpočinek) o psa po ukončení (vyřazení) z tzv. „činné služby“?
26. Souhlasíte, aby také asistenční psi měli plně hrazené očkování proti vzteklině jako vodící psi?
27. Souhlasíte se zapojením psa i do jiných činností? Jako například: tanec se psem, agility, discdog, flyball, myslivost.
28. Uvedte, prosím, jaké specifické označení (postroj, obojek, výbava...) psů předává Vaše organizace?
29. Jaké doklady při předávání AS psa vystavuje Vaše organizace?
- a) Zdravotní karta (výpis veterinárního ošetření, RTG, kastrace)
 - b) Protokol o zkoušce
 - c) Očkovací průkaz
 - d) Kupní smlouva
 - e) Průkaz držitele psa
 - f) Služební průkaz psa
 - g) Průkaz původu psa
 - h) Předávací protokol
 - i) Smlouva o výpůjčce psa
 - j) Jiné, prosím, uveďte
30. Jaký servis poskytujete klientům po předání speciálně vycvičeného psa klientovi?
31. Dokážete specifikovat, v jakém případě, či za jaké situace by měl být klientovi speciálně vycvičený pes odebrán?

II. Závěrečná část

32. V legislativě je pes uváděn jako kompenzační pomůcka. Domníváte se, že je třeba změnit toto označení?
33. Souhlasíte, aby osoby, které mají zájem věnovat se speciálnímu výcviku psů na pomoc handicapovaným osobám, splňovaly před zahájením činnosti předem dané podmínky?
- a) praxe v oboru min. 3 roky
 - b) doložit znalosti z teorie (fyziologie a anatomie psa, základy výcviku)
 - c) doložit absolvování kurzu či vzdělání v základních znalostech zdravotního handicapu osob, pro něž bude pes vycvičen.
 - d) jiné
 - e) nesouhlasím
34. Poskytujete sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb.?
- a) § 37 sociální poradenství
 - b) § 70 sociální rehabilitace
 - c) dle jiného paragrafu, prosím, uveďte
 - d) neposkytujeme
35. Prosím, uveďte jméno a kontakt na veterinárního lékaře, se kterým spolupracujete.
36. Prosím, uveďte, které problémy dle Vašeho názoru mají být řešeny v připravované legislativě.
37. Dotazník vyplnil:

Příloha č. 4

Dotazník pro držitele vodících psů

Vážení držitelé vodících psů,
nabízíme vám možnost účastnit se celorepublikového anonymního dotazníkového šetření zaměřeného na držitele vodících psů. Přispějete tak k výzkumu soužití vodícího psa s osobou se zrakovým postižením. Pečlivým vyplněním dotazníku můžete aktivně přispět k aktualizaci a větší objektivitě údajů, které budou využity při přípravě návrhu změn v legislativě týkající se vodících a asistenčních psů. Anonymita poskytnutých dat je zaručena.

Dotazník je tematicky členěn na několik částí. První se týká identifikačních údajů, další jsou zaměřeny na výcvik psa, soužití s vodícím psem v domácnosti a také na zkušenosti s organizacemi dodávajícími vycvičené vodící psy. Vyplněný dotazník zašlete, prosím, do konce července 2008 na níže uvedené adresy.

S výsledky šetření se budete moci seznámit na internetu, kde budou po vyhodnocení na počátku roku 2009 zveřejněny.

Děkujeme Vám za čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali, i za poskytnuté informace.

e-mail: vodicipes@vupsv.cz

Mgr. Zdeňka Galetová
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.
Palackého náměstí 4
128 01 Praha 2

- 1) Pohlaví MUŽ x ŽENA
- 2) Váš věk:
- 3) Druh Vašeho zdravotního handicapu:
- 4) Vodící pes, který Vám byl předán:
 - a) byl zcela zdrav
 - b) byl/a jsem upozorněn na drobné obtíže
 - c) nebyl/a jsem upozorněn/a a projevil se (prosím, doplňte).....
- 5) Jakým způsobem byl případný zdravotní problém u Vašeho psa řešen ze strany výcvikové organizace?
- 6) Tzv. předávání (secvičení psa s klientem) bylo:
 - a) v prostorách výcvikové organizace - jak dlouho
 - b) v místě bydliště - jak dlouho
- 7) Máte k tzv. předávání nějaké připomínky či návrhy?

-
- 8) Máte výhrady k nedostatkům v chování Vašeho psa po tzv. předání (převzetí od výcvikové organizace)?
- 9) Jste spokojen/a s výcvikem Vašeho vodícího psa?
- 10) Se kterými povely (úkoly) má Váš pes problémy i po roce společného soužití?
- 11) Jaké následné služby nabízené výcvikovou organizací jste dosud využil/a?
- 12) Využíváte vodícího psa kromě vodění také k sportovním či kynologickým aktivitám zrakově postižených? Uvedte, prosím, k jakým
- 13) Kolik Vás stojí krmivo vodícího psa za měsíc?
a) Celkové výdaje pod 800 Kč
b) Celkové výdaje v rozmezí 801 - 1 000 Kč
c) Celkové výdaje nad 1 001 Kč
- 14) Jaké jsou měsíční výdaje na veterinární péči Vašeho psa?
- 15) Jaké legislativní změny by Vám ulehčily život ve Vaší práci s vodícím psem?
- 16) Kam dle Vašeho názoru není vhodné umožnit přístup vodícímu psu?
- 17) Souhlasíte s přesně danou nejnižší věkovou hranicí držitele pro přidělení vodícího psa? Uvedte, prosím, věk.....
- 18) Souhlasíte se stanovením MAXIMÁLNÍ procentuální částky spolupodílení klienta na pořizovací ceně psa?
Kolik procent je dle Vašeho názoru únosné?
- 19) V jakém případě, dle Vašeho názoru, by měl být vodící pes odebrán držiteli?

20) Od které výcvikové organizace je vycvičen Váš současný vodící pes?

21) V případě, že nevlastníte prvního vodícího psa, prosím uveďte, od jakých organizací byli vycvičeni předchozí psi?

Příloha č. 5**Dotazník pro držitele asistenčních psů**

Vážení držitelé asistenčních psů,
nabízíme vám možnost účastnit se anonymního dotazníkového šetření zaměřeného na držitele asistenčních psů. Přispějete tak k výzkumu soužití speciálně vycvičeného psa s osobou se zdravotním handicapem. Pečlivým vyplněním dotazníku můžete aktivně přispět k aktualizaci a větší objektivitě údajů, které budou využity při přípravě návrhu změn v legislativě týkající se asistenčních psů.

Dotazník je tematicky členěn na několik částí. První se týká identifikačních údajů, další jsou zaměřeny na výcvik psa, soužití s asistenčním psem v domácnosti a také na zkušenosti s organizací, která předala speciálně vycvičeného psa. Vyplněný dotazník zašlete, prosím, do konce července 2008 na níže uvedené adresy. S výsledky šetření se budete moci seznámit na internetu, kde budou po vyhodnocení na počátku roku 2009 zveřejněny.

Děkujeme Vám za čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali, i za poskytnuté informace.

e-mail: zdenka.galetova@vupsv.cz

Mgr. Zdeňka Galetová
Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Palackého náměstí 4
128 01 Praha 2

- 1) Pohlaví MUŽ x ŽENA
- 2) Váš věk:
- 3) Druh Vašeho zdravotního handicapu:
- 4) Asistenční pes, který Vám pomáhá:
 - a) je zcela zdrav
 - b) má drobné zdravotní obtíže, na které jsem byl/a upozorněn
 - c) nebyl/a jsem upozorněn/a a projevílo se (prosím doplňte)
.....
- 5) Jakým způsobem byl případný zdravotní problém u Vašeho psa řešen ze strany výcvikové organizace?
- 6) Tzv. předávání (secvičení psa s klientem) bylo:
 - a) v prostorách výcvikové organizace - jak dlouho
 - b) v místě bydliště - jak dlouho
- 7) Máte výhrady k nedostatkům v chování Vašeho psa po tzv. předání (převzetí od výcvikové organizace)?
- 8) K jakým nejčastějším činnostem využíváte pomoc asistenčního psa?

- 9) Se kterými povely (úkoly) má Váš pes problémy i po roce společného soužití?
- 10) Od které výcvikové organizace je vycvičen Váš asistenční pes?
- 11) Jaký právní doklad Vám byl předán od výcvikové organizace?
a) kupní smlouva
b) protokol o předání a převzetí psa
c) smlouva o zapůjčení
d) jiný, prosím, uveďte.....
- 12) Jaké následné služby nabízené výcvikovou organizací jste dosud využil/a?
- 13) Zkuste, prosím, odhadnout, kolik stál speciální výcvik Vašeho psa?
- 14) Podílel jste se na pořizovací ceně asistenčního psa?
a) ANO - v jaké výši? (prosím, doplňte).....
b) NE - na úhradě se podílel (prosím, doplňte).....
- 15) Jaké jsou měsíční výdaje na veterinární péči Vašeho psa?
- 16) Jakému máte výdaje na krmivo asistenčního psa za měsíc?
a) Celkové výdaje pod 800 Kč
b) Celkové výdaje v rozmezí 801 - 1 000 Kč
c) Celkové výdaje nad 1 001 Kč
- 17) Souhlasíte, aby byl asistenční pes pokládán za běžně dostupnou pomůcku pro osoby se stejným handicapem jako Vy?
- 18) Jaké legislativní úpravy by Vám ulehčily život ve Vaší práci s asistenčním psem?
- 19) Kam dle Vašeho názoru není vhodné umožnit přístup asistenčnímu psu?
- 20) Pokud máte k danému tématu návrh či připomínky, prosím, uveďte je.

Příloha č. 6

Seznam organizací, které byly osloveny v rámci výběrového dotazníkového šetření

- Asociace organizací neslyšících a nedoslýchavých a jejich přátel, o.s. Praha
- Oblastní unie neslyšících Olomouc, o.s. (Českomoravská unie neslyšících)
- Svaz neslyšících a nedoslýchavých, o.s.
- CESPO, o.s.
- Česká unie neslyšících, o.s.
- Svaz paraplegiků - Centrum Paraple, o.s.
- Liga za práva vozíčkářů, o.s.
- Vozíčkáři znojmenska, o.s.
- Klub vozíčkářů Peterkova, o.s.
- Pražská organizace vozíčkářů, o.s.
- Paracentrum FENIX, o.s.
- Ostravská organizace vozíčkářů, o.s.
- Unie ROSKA - česká MS společnost
- Domov Sv. Josefa - Oblastní charita Červený Kostelec, p.o.
- Společnost C-M-T
- Společnost E, o.s.
- EPI- rodina, o.s.

Příloha č. 7

Seznam otázek strukturovaného rozhovoru s vybranými organizacemi sdružujícími různě zdravotně postižené osoby o problematice asistenčních psů

1. Jaký je Váš názor na pomoc speciálně vycvičených asistenčních psů osobám se zdravotním postižením?
2. Obrací se na Vás klienti s žádostí o informace o asistenčních psech?
3. Považujete asistenčního psa za vhodnou pomůcku speciálně pro Vaše klienty?
4. Lze stanovit, pro kterou věkovou skupinu zdravotně postižených osob je asistenční pes nejvíce přínosný?
5. Domníváte se, že pro Vaše klienty je přínosnější osobní asistent nebo asistenční pes?
6. Lze očekávat, v případě státní podpory, nárůst poptávky po asistenčních psech ze strany Vašich klientů?
7. Prosím, odhadněte její rozsah.

Příloha č. 8

Písemná odpověď předsedy Národní rady zdravotně postižených ČR pana Kráasy a předsedkyně Svazu tělesně postižených v ČR paní Klasnové na dotazy vztahující se k problematice asistenčních psů. Zveřejněno s laskavým svolením dotázaných.

- Jaký je Váš názor na poskytování financí ze strany státu na podporu výcviku asistenčních psů na pomoc tělesně postiženým osobám používající invalidní vozík, osobám s poruchou rovnováhy, sluchově postiženým či osobám se záchvatovitým onemocněním, např. epilepsie?

STP v ČR paní Klasnová : Jednoznačně podporovat.

NR ZP ČR pan Krása: *Souhlasím s podporu výcviku asistenčních psů ze strany státu na pomoc osobám s tělesným postižením, případně osobám s dalšími druhy postižení. Tato podpora však musí mít jasná pravidla a zajišťovat, že opravdu asistenční pes významným způsobem podporuje takovou osobu. Proto je nezbytné vytvořit legislativu, která bude charakterizovat, co se rozumí pojmem asistenční pes, jaké musí splňovat požadavky z hlediska výcviku, v jakém případě tzv. rozsah postižení, může být takový pes doporučen osobě se zdravotním postižením a dále za jakých podmínek může být tento pes používán na veřejnosti.*

- Jaký druh podpory a v jakém rozsahu by byl v této problematice dle Vašeho názoru vhodný?

STP v ČR paní Klasnová : Během výcviku hradit výcvik psa. Organizace by se věnovala danému výcviku a zajistila by předání držiteli.

NR ZP ČR pan Krása: *Domnívám se, že podpora státu by měla být ve dvou směrech. Za prvé v podpoře výcviku těchto psů, stanovení akreditačních podmínek výcvikových středisek, možná vedení evidence těchto psů. Je samozřejmé, že stát by musel přispívat na výcvik těchto psů. Za druhé, stát by měl podporovat klienty užívající asistenční psy, a to příspěvkem na výživu asistenčních psů, případně na veterinární péči.*

- Jaký je Váš názor na zrovnoprávnění asistenčního a vodícího psa v legislativě?

STP v ČR paní Klasnová : Souhlasím.

NR ZP ČR pan Krása: *Domnívám se, že není možné zcela zrovnoprávnit pojem asistenční a vodící pes v legislativě. Je zde zásadní rozdíl, který musí legislativa ošetřit. Asistenční pes, pokud má plnit svoji roli, musí i na veřejnosti být bez náhubku, kdežto vodící pes plní svoji roli i s náhubkem. Proto vždy bude rozdílná legislativa.*

- V jakém rozsahu, dle Vašeho názoru, lze očekávat nárůst poptávky po asistenčních psech ze strany zdravotně postižených osob v případě státní podpory?

STP v ČR paní Klasnová: K tomuto dotazu by bylo potřeba provést dotazníkové šetření.

NR ZP ČR pan Krása: Pokud bude státní podpora asistenčních psů bez jakéhokoli korektivu, tak samozřejmě, že nárůst poptávky může být obrovský. Domnívám se však, že asistenční pes může být používán pouze v konkrétních určitých případech a musí být zajištěno, že klient je schopen nějakým způsobem psa ovládat.

- Lze stanovit, pro kterou věkovou skupinu zdravotně postižených osob je asistenční pes nejvíce přínosný?

STP v ČR paní Klasnová: Dle našeho názoru není možné definovat nějakou skupinu, to je naprosto individuální.

U zdravotně postižených považujeme za podstatné:

- nácvik společného soužití zdravotně postiženého a psa
- příspěvky na veterinární péči a krmivo,
- příspěvek na pořízení asistenčního psa.

To jsou problémy, které nelze dát do nějaké šablony, každý případ bude ojedinelý. Ne každý se dokáže postarat o psa, pokud by to byla akce, kde by si každý mohl požádat, tak to bude chtít každý, jako všechno. Že proto není způsobilý, nemá podmínky a ještě mnoho dalších aspektů, to už si někteří lidé nepřipouští.

NR ZP ČR pan Krása: Nedokáži věkovou hranici stanovit. Obecně se domnívám, že asistenční pes může být u osoby, která je schopna psa povelů usměrňovat a dávat mu jasné příkazy.

Příloha č. 9

Seznam oslovených veterinárních lékařů

- 1) MVDr. Hlásný Aleš, Praha 7
- 2) MVDr. Lonský Zbyněk, Praha 4
- 3) MVDr. Filip, Praha 10
- 4) MVDr. Skála, Praha 2 (posuzovatel luxace pately)
- 5) MVDr. Duchek Lukáš, (posuzovatel DKK a DKL) Praha 5
- 6) MVDr. František Svozil, Praha 5

Příloha č. 10

Seznam otázek strukturovaného rozhovoru s vybranými veterinárními lékaři věnujícími se problematice vodících a asistenčních psů

- Jakou zkušenosti máte s příspěvkem ze státního rozpočtu na úhradou vakcinace proti vzteklině u vodících psů?
- Jaké očkování by měli mít vodící a asistenční psi? Jaká je celková cena?
- Jaké zdravotní ukazatele u těchto psů je potřeba vyšetřit před zahájením specializovaného výcviku?
- V jaké cenové hladině se pohybuje kvalitní krmivo těchto psů?
Je nutné přidávat kloubní preparáty a vitamíny standardně do každé krmné dávky?
- Kdo má, dle Vašeho názoru, posuzovat předčasné vyřazení vodícího psa dříve než za 5 let „ze služby“?
- Jaký je Váš názor na kastraci vodících a asistenčních psů?

Příloha č. 11

Seznam vybraných obecních úřadů s rozšířenou působností

1. Magistrát města Děčín
2. Magistrát města Karviné
3. Magistrát města Opavy
4. Městská část Praha 4
5. Městská část Praha 8
6. Městský úřad Bruntál
7. Městský úřad Břeclav

Příloha č. 12

Seznam otázek strukturovaného rozhovoru s vybranými obecními úřady s rozšířenou působností o problematice vodících a asistenčních psů

1. Lze stanovit finanční rozhraní míry spolupodílení se na ceně vodícího psa?
2. Domníváte, se že je dostatečně zajištěna možnost reklamace zdravotního stavu, výcviku vodících psů a dalších následných služeb od výcvikových subjektů?
3. Máte připomínky k současnému posuzování kvality výcviku vodících psů?
4. Máte představu o využití asistenčních psů u osob s různými druhy postižení?
5. Souhlasíte se zrovnoprávněním postavení asistenčních psů s vodícími psy pro nevidomé?
6. Kdo by měl posuzovat, zda je asistenční pes vhodná pomůcka pro žadatele?
7. Kdo by měl provádět hodnocení kvality výcviku a závěrečné zkoušky asistenčního psa?

Příloha č. 13**Příloha č. 2 k vyhlášce č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení**

Zdravotní postižení odůvodňující přiznání mimořádných výhod

1. Mimořádné výhody I. stupně (průkaz TP) se přiznávají v těchto případech postižení:
 - a) ztráta úchopové schopnosti nebo podstatné omezení funkce horní končetiny (například na podkladě anatomické ztráty, ochrnutí, mízního edému),
 - b) anatomická ztráta několika prstů na obou nohou nebo ztráta nohy v kloubu Lisfrankově nebo Chopartově a výše, až po bérce včetně,
 - c) podstatné omezení funkce jedné dolní končetiny (například na podkladě funkčně významné parézy, arthrózy kolenního a kyčelního kloubu nebo ztuhnutí kolenního nebo kyčelního kloubu, stav po endoprotéze, pakloub bérce nebo stehenní kosti),
 - d) omezení funkce dvou končetin (například na podkladě lehké hemiparézy nebo paraparézy, arthrotického postižení nosných kloubů obou dolních končetin, těžší formy osteoporózy, polyneuropatií, nestability kloubů nebo zánětlivého postižení kloubů),
 - e) zkrácení jedné dolní končetiny přesahující 5 cm,
 - f) onemocnění páteře, stavy po operacích a úrazech páteře s přetrvávajícími projevy nervového a svalového dráždění, insuficiencí svalového korzetu a omezením pohyblivosti dvou úseků páteře,
 - g) postižení cév jedné dolní končetiny s těžkou poruchou krevního oběhu (například s trofickými změnami, mízním edémem, klaudikacemi, s těžkým varikosním komplexem),
 - h) záchvatová onemocnění různé etiologie spojená s opakovanými poruchami vědomí, závrativé stavy.
2. Mimořádné výhody II. stupně (průkaz ZTP) se přiznávají v těchto případech postižení:
 - a) anatomická ztráta jedné dolní končetiny v kolenním kloubu nebo ve stehně,
 - b) anatomická ztráta dvou dolních končetin v úrovni Lisfrankova nebo Chopartova kloubu a výše,
 - c) funkční ztráta jedné dolní končetiny (například na podkladě těžkého ochrnutí nebo plegie této končetiny, těžké poruchy funkce dvou nosných kloubů se ztrátou opěrné funkce končetiny, stav po implantaci endoprotézy kyčelního nebo kolenního kloubu s výrazně porušenou funkcí operované končetiny),
 - d) současné funkčně významné anatomické ztráty části jedné dolní a jedné horní končetiny nebo obou horních končetin v úrovni bérce a předloktí,
 - e) podstatné omezení funkce dvou končetin se závažnými poruchami pohybových schopností při neurologických, zánětlivých, degenerativních nebo systémových

onemocněních pohybového aparátu (například na podkladě středně těžké hemiparézy nebo paraparézy, podstatného omezení hybnosti kyčelních a kolenních kloubů zpravidla o polovinu rozsahu kloubních exkurzí),

- f) onemocnění páteře, stavy po operacích a úrazech páteře se středně těžkými parézami, výraznými svalovými atrofiemi nebo se závažnými deformitami páteře s omezením exkurzí hrudníku, ztuhnutím tří úseků páteře,
- g) těžké obliterace cév obou dolních končetin s výrazným trofickým postižením a výrazným funkčním postižením hybnosti,
- h) chronické vady a nemoci interního charakteru značně ztěžující pohybovou schopnost (například vady a nemoci srdce s recidivující oběhovou nedostatečností trvající i při zavedené léčbě, dechová nedostatečnost těžkého stupně, selhání ledvin ve stadiu dialýzy, provázené závažnými tělesnými komplikacemi, onkologická onemocnění s nepříznivými průvodními projevy na pohybové a orientační schopnosti),
- i) oboustranná praktická hluchota nebo oboustranná úplná hluchota, kterou se rozumí celková ztráta slyšení podle Fowlera 85 % a více, více než 70 dB,
- j) kombinované postižení sluchu a zraku (hluchoslepota) funkčně v rozsahu oboustranné středně těžké nedoslýchavosti, kterou se rozumí ztráta slyšení podle Fowlera 40 až 65 %, a oboustranné silné slabozrakosti, kterou se rozumí zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí na lepším oku, kdy maximum je menší než 6/60 a minimum rovné nebo lepší než 3/60, nebo oboustranné koncentrické omezení zorného pole v rozsahu 30 až 10 stupňů, i když centrální ostrost není postižena,
- k) oboustranná těžká ztráta zraku, kterou se rozumí zraková ostrost s korekcí, kdy maximum je menší než 3/60, minimum lepší než 1/60.

3. Mimořádné výhody III. stupně (průkaz ZTP/P) se přiznávají v těchto případech postižení:

- a) anatomická ztráta dolní končetiny vysoko ve stehně s anatomicky nepříznivým pahýlem nebo v kyčli,
- b) anatomická ztráta obou končetin v bércích a výše nebo ztráta podstatných částí horní a dolní končetiny v úrovni pažní a stehenní kosti nebo obou horních končetin v úrovni paže,
- c) funkční ztráta jedné dolní a jedné horní končetiny (například hemiplegie nebo těžká hemiparéza) nebo obou dolních končetin (například paraplegie nebo těžká paraparéza, těžká destrukce kolenních a kyčelních kloubů),
- d) těžká porucha pohyblivosti na základě závažného postižení několika funkčních celků pohybového ústrojí; funkčním celkem se přitom rozumí trup, páteř, pánev, končetina,
- e) disproporční poruchy růstu provázené závažnými deformitami končetin a hrudníku, pokud tělesná výška po ukončení růstu nepřesahuje 120 cm,
- f) dlouhodobé multiorgánové selhávání dvou a více orgánů, pokud podstatně omezuje pohybové nebo orientační schopnosti,
- g) neúplná (praktická) nevidomost obou očí, kterou se rozumí zraková ostrost s nejlepší možnou korekcí 1/60, 1/50 až světlocit nebo omezení zorného pole do 5 st. kolem centrální fixace, i když centrální ostrost není postižena, nebo úplná

-
- nevidomost obou očí, kterou se rozumí ztráta zraku zahrnující stavy od naprosté ztráty světlocitu až po zachování světlocitu s chybnou světelnou projekcí,
- h) oboustranná praktická hluchota nebo oboustranná úplná hluchota u dětí do ukončení povinné školní docházky,
 - i) střední, těžká a hluboká mentální retardace nebo demence, je-li IQ horší než 50, psychické postižení s dlouhodobými těžkými poruchami orientace a komunikace,
 - j) kombinované těžké postižení sluchu a zraku (hluchoslepota) funkčně v rozsahu oboustranné těžké nedoslýchavosti až hluchoty, kterou se rozumí ztráta slyšení podle Fowlera horší než 65 %, a oboustranné těžké ztráty zraku.
4. Mimořádné výhody I., II. nebo III. stupně lze přiznat také v případech nemocí a vad neuvedených v bodech 1 až 3, pokud podstatně omezují pohybovou nebo orientační schopnost, a to podle rozsahu a tíže funkčních důsledků srovnatelných s indikacemi uvedenými v bodech 1 až 3.

Příloha č. 14

Stručná charakteristika vybraných sportovních a kynologických aktivit

Tanec se psem je směs cviků poslušnosti, krokových variací a přeskoků. Podstatou je sestavení choreografie různých cviků, které pes provádí za doprovodu hudby a samozřejmě psovoda. Více informací na http://www.tanecsepsem.cz/uvod_cz.html
http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivity

Agility je sport všech plemen psů a jejich majitele, a je odvozen od koňského „parkurového“ skákání. Pejsci jsou však mnohem pohyblivější, takže kromě klasických skokových překážek mívají v parkuru zařazen i slalom, kladinu, šikmou stěnu, houpačku, skok daleký, proskokový kruh, pevný a látkový tunel. Psovod při závodu běží vedle psa. Pes nemá vodítko ani obojek a psovod jej ovládá pouze slovními povely, vlastním pohybem a ukazováním. Více informací na <http://www.klubagility.cz/index1.html>

Při hře **dogfrisbee** či **discdog** se zjednodušeně řečeno jedná o házení létajících disků (talířů), které pes chytá. Více informací na <http://www.discdog.cz/>

Flyball je sport i zábava pro temperamentní psy všech plemen. Oproti agility má výhodu, že pro psovoda není tolik náročný, takže se mu mohou věnovat i fyzicky méně disponovaní jedinci. Soutěž probíhá ve dvou čtyřčlenných družstvech na dvou stejných flyballových dráhách. Dráha se skládá z čtyř skokových překážek, a flyballového boxu, který vystřelí míček. Psovod poveluje a zůstává za startovní linií. Po té, co pes překoná překážky, naskočí na desku boxu (provede tzv. plaveckou otočku) - tím spustí mechaniku, chytí vystřelený míček a aportuje ho zpět přes překážku k psovodovi. Více informací na <http://www.flyball.cz/index1.html>

Lovecká kynologie využívá loveckých psů k výkonu práva myslivosti dle přesně daných pravidel zákona o myslivosti. Více informací na http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivity

Sportovní kynologie se zabývá jak výcvikem všestranných psů, tak výcvikem psů specialistů. Všestranný pes prochází výcvikem a skládá zkoušky se třech disciplín, jimiž jsou pachové práce, poslušnost a obrana. Více informací na

http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivity

Cílem **obedience** (český překlad - poslušnost) je vytvořit kladný vzájemný vztah mezi psem a psovodem. V obedience provádí psovod se svým psem, který má schopnost pracovat i ve vzdálenosti od psovoda, cviky zaměřené na prověření poslušnosti a ovladatelnosti psa. Více informací na

<http://www.obedience.cz/view.php?cisloclanku=2007070003>
http://www.cmku.cz/index2.php?stranka=psi_aktivity

Příloha č. 15**Přehled pořizovacích nákladů na výcvik jednoho asistenčního psa u soukromého výcvikového subjektu v Německu**

Cena za jedno štěně	1.100,00 Euro
Vyhledání chovatele, Poradenské rozhovory, Cestovní náklady	250,00 Euro
Testování štěněte	100,00 Euro
Celkem	1.450,00 Euro

Výdaje za veterinární péči:

Vakcinace	150,00 Euro
Antiparazitální léčba	150,00 Euro
RTG loktů a kyčlí	250,00 Euro
Kastrace	420,00 Euro
Oční vyšetření	100,00 Euro
Extra-výdaje při onemocnění atd.	100,00 Euro
Celkem	1.220,00 Euro

Péče o psy:

Díky našemu sponzoru Royal Canin odpadají náklady na krmivo!

Vodítko, Obojek	50,00 Euro
Deka / Pelíšek	90,00 Euro
Pamlsky a hračky používané při výcviku	80,00 Euro
Celkem	220,00 Euro

Vzdělání a trénink:

100 týdnů vzdělávání s trenérem	13.000,00 Euro
25 dní à 5 hodin zaškolení klienta	3.200,00 Euro
Režijní náklady (Nájem, Telefon)	50,00 Euro
Útraty (cestovné, hotel)	1.750,00 Euro
Orientační návštěvy v místě bydliště u klienta	1.500,00 Euro
Celkem	19.500,00 Euro

Mezisoučet**22.390,00 Euro**

Daň z přidané hodnoty 19 % 4.254,10 Euro

Celkem 26.644,10 Euro

Zdroj: <http://www.hunde-helfen-leben.de>

**OP20/93
Metodický návod**

pro činnost okresních úřadů v České republice o regulaci a ověřování výcviku
vodících psů pro nevidomé občany

Referent : JUDr. Karel Nežádal
Telefon : 02/2135 321

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR vydává pro potřebu okresních úřadů, které zabezpečují v rámci jednorázových příspěvků na opatření zvláštních pomůcek úhradu výdajů spojených s výcvikem a odevzdáním vodícího psa nevidomým občanům /§ 33, odst. 8 vyhl. č. 182/1991 Sb./ toto sdělení:

I.

V současné době existuje stále větší počet fyzických i právnických osob, které se snaží zajišťovat výcvik vodících psů pro nevidomé. Jejich odborná úroveň je však mnohdy problematická, což se odráží jak v kvalitě výcviku, tak kvalitě samotného vodícího psa.

II.

K odpovědnému postupu v oblasti řádného a na potřebné úrovni prováděného systému odborného výcviku vodících psů pro nevidomé a jeho odborné ověřování zpracovala Česká unie nevidomých a slabozrakých.

- a) Statut vodícího psa pro nevidomé
- b) Povinnosti držitele vodícího psa

Z nich vyplývá, že každý předávaný vodící pes, na něhož se vztahují zvýhodnění vyplývající z příslušných právních předpisů (zejména vyhláška MPSV ČR č. 182/1991 Sb.), musí splňovat stanovená kritéria. Potenciální uživatelé (držitel) vodícího psa musí dodržovat vytypované základní povinnosti a podmínky. Bez jejich splnění by příslušné okresní úřady neměly vodící psy pro nevidomé nakupovat.

III.

K ověřování způsobilosti psa k vodění nevidomých zřídila Česká unie nevidomých a slabozrakých (útvár Výcviku vodících psů) zkušební komisi, která prověřuje všechny úkony, uvedené v interním Výcvikovém řádu.

IV.

V zájmu zajištění jednotného postupu okresního úřadu a k odstranění nejednotné praxe v systému výcviku vodících psů pro nevidomé a jeho ověřování doporučujeme brát v úvahu splnění podmínek a zásad, vyplývajících z příloženého Statutu vodícího psa pro nevidomé a Povinnosti jeho držitele.

V.

Podle tohoto metodického návodu lze postupovat ode dne jeho zveřejnění.
Ing. Jaroslav Dostal, CSc. ředitel odboru sociální politiky

Příl. I

STATUT VODICÍHO PSA PRO NEVIDOMÉ

Jednou z kompletních pomůcek pro nevidomé, používaných v ČSFR, je vodící pes. Jeho příprava a využití musí podléhat určitým pravidlům, a to ze tří důvodů:

- a) Pes je na rozdíl od ostatních pomůcek živý tvor a zacházení s ním je tedy otázkou etiky.
- b) Jeho výcvik je podmíněn vysokými finančními náklady.
- c) Jeho užívání je spjato s celou řadou společenských i finančních výhod a výjimek.

Z těchto důvodů nelze připustit, aby byl pes určený k vodění nevidomých vybrán nebo vycvičen neodborně, nebo aby byl předán občanu, který k jeho užívání není způsobilý.

Vodící pes pro nevidomé musí splňovat tato kritéria:

1. vhodné plemeno
2. vyhovující povahové vlastnosti
3. odpovídající zdravotní stav
4. Musí ovládat 4 druhy úkonů:
 - a) poslušnost
 - b) úkony zajišťující bezpečný pohyb nevidomého (překážky všech druhů)
 - c) vyhledávací úkony
 - d) přinášení upuštěných nebo ztracených předmětů
5. jeho způsobilost musí být prověřena zkouškou před zkušební komisí při ČUNS a tuto zkoušku musí úspěšně absolvovat.

Uvedená kritéria jsou blíže specifikována ve Výcvikovém řádu pro VP a ve Zkušebním řádu pro VP. Oba tyto řády jsou součástí tohoto dokumentu.

Statut vodícího psa pro nevidomé splňuje pes, který vyhovuje všem výše uvedeným kritériím.

Potencionální uživatel VP musí z výše uvedených důvodů splňovat tyto podmínky:

1. musí být úplně nebo prakticky nevidomý
2. musí být duševně zcela zdrav
3. žadatel s další tělesnou vadou může dostat VP pouze na doporučení komise odborníků na rehabilitaci a orientaci
4. má mít alespoň průměrné orientační schopnosti; tato otázka je velice citlivá a řešit ji bude výše jmenovaná komise

5. musí být způsobilý všestranně o psa pečovat
6. musí být pro soužití s VP teoreticky i prakticky zaškolen
7. musí být starší 18ti let.

x/ S úhynem nebo utracením VP je jeho držitel povinen služební průkaz VP bez průtahů vrátit České unii nevidomých a slabozrakých.

Příl. II

POVINNOSTI DRŽITELE VODICÍHO PSA

Pes je živý tvor a zacházení s ním je otázkou etiky.

Je vám předáván vodící pes, který byl vycvičen za vysokých finančních nákladů a má-li být vaším spolehlivým průvodcem, jste povinen dodržovat níže uvedené zásady:

- zabezpečit hygienu, výživu a bezvadný zdravotní stav psa,
- dodržovat pravidla bezpečnosti silničního provozu,
- odpovídat za škody způsobené vaším psem,
- úhyn psa hlásit úřadu, který vám psa uhradil a instituci, která psa vycvičila; úhyn psa musí být potvrzen veterinárním zařízením,
- krádež nebo ztrátu psa hlásit na policejní stanici a vyžádat pátrání po psu; dále jste povinen dát hledat vodícího psa všemi dostupnými prostředky,
- vodícího psa nelze prodat ani darovat; v případě, že ho již nebudete potřebovat, vrátíte psa organizaci, která ho vycvičila.

V případě nedodržení těchto zásad nebo špatného zacházení se psem může dojít až k odebrání psa.

V případě, že se u vodícího psa vyskytnou závažné nedostatky ve výcviku, máte právo psa reklamovat u organizace, která psa vycvičila do 2 /slovy dvou/ měsíců ode dne předání.

Datum:
podpis držitele VP

.....
podpis pracovníka OÚ

.....
podpis zástupce ČUNS - výcvik VP

Příl. III

Okresní (městský, obvodní) úřad

.....
.....

Naše značka :

Vaše značka :

Dne :

Věc :

Vyjádření České unie nevidomých a slabozrakých
- výcvik vodících psů, Haštalská 27, Praha 1

Vodící pes je pro nevidomé jednou z nejúčinnějších kompenzačních pomůcek. Pomáhá jim při běžném pohybu v terénu a zároveň se stává jejich dobrým společníkem. Díky psovi nalézá nevidomý pocit samostatnosti, jistoty a bezpečí. Pes často pomáhá odstraňovat psychické bariery mezi nevidomým a zdravou veřejností.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem doporučujeme uhradit jmenovanému výdaje spojené s výcvikem a odevzdáním vodícího psa v plné výši (ust. § 33, odst. 8 vyhl. MPSV ČR č. 182/1991 Sb.).

Psa můžeme nevidomému předat v čtvrtletí roku

Vedoucí výcviku VP :

.....
Razítko ČUNS

Vyjádření lékaře o celkovém zdravotním stavu žadatele :

Podpis lékaře, razítko zdrav. zařízení

Příl. IV

ČESKÁ UNIE NEVIDOMÝCH A SLABOZRÁKÝCH
VÝCVIK VODICÍCH PSŮ

Pes byl zkušební komisí uznán způsobilý k vodění nevidomých dne:

Číslo průkazu:

Podpis hl. komisaře:

Průkaz vydán dne:

Razítko ČUNS a podpis odpovědného pracovníka.

SLUŽEBNÍ PRŮKAZ VODICÍHO PSA
PRO NEVIDOMÉ

Držitel tohoto psa je uživatelem těchto výhod:

1. Vodící pes /VP/ jako průvodce nevidomého je bezplatně přepravován všemi druhy hromadné dopravy bez výjimky.
2. V dopravních prostředcích MHD a ČSAD jsou cestující povinni na požádání uvolnit 1. místo za řidičem.
3. VP má přístup do lůžkových a lehátkových vozů ČSD. Případnou konfliktní situaci je průvodčí vlaku povinen vyřešit tak, aby nevidomému se psem nebyla znemožněna přeprava v těchto vozech.
4. VP má přístup do obchodů a restaurací všech druhů. /V samoobsluhách pouze do prostor před pokladnami./
5. Nevidomý s VP má právo na ubytování i se psem v hotelích, ubytovnách a rekreačních zařízeních všech kategorií.
6. Nevidomý s VP má přístup do všech zdravotních zařízení.
7. Nevidomý s VP má přístup do všech typů škol, školských zařízení, úřadů a všech veřejných, kulturních a sportovních zařízení.
8. V dopravních prostředcích MHD a ČSAD má nevidomý s VP přednostní právo na přepravu před ostatními cestujícími se psy.
9. Podle rozhodnutí Ústřední veterinární správy v ČR a SR má nevidomý nárok na bezplatné ošetření VP a to ve všech státních i soukromých veterinárních zařízeních. Majitel soukromé ambulance může poplatek za ošetření psa vyúčtovat nejbližší Okresní veterinární správě. Léčiva si nevidomý hradí sám.

Identifikační č.

Plemeno:

Jméno držitele:

Barva:

Datum nar.:

Podpis držitele

Rodné číslo:

Bydliště:

Jméno psa:

Příloha č. 17**Aktualita**

(Vyjádření návrhů Klubu držitelů vodicích psů k problematice přístupových práv vodicích psů do zdravotnických zařízení. [online], [cit. 2008-12-09] Dostupný z <http://kdvp.braillnet.cz>)

V současné době začíná projednávání dalších zákonů, spojených s reformou zdravotnictví. Jeden z nich, "Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)" ve svém paragrafu 29, odst. 2, upravuje možnost přístupu do zdravotnického zařízení s vodicím či asistenčním psem následujícím způsobem: "Pacient se smyslovým nebo tělesným postižením, který využívá vodicího nebo asistenčního psa, má právo na doprovod a přítomnost tohoto psa u sebe ve zdravotnickém zařízení, a to s ohledem na svůj aktuální zdravotní stav a v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, nestanoví-li jiný právní předpis jinak; toto právo se nevztahuje na osoby ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo v zabezpečovací detenci."

Jsme si vědomi toho, že přítomnost vodicího nebo asistenčního psa ve zdravotnickém zařízení je věc dosud u nás málo známá a že může vyvolat i nesouhlas, obavy či nejistotu části veřejnosti nebo zdravotnického personálu. Na druhou stranu, pro smyslově nebo tělesně postižené, kteří jsou dlouhodobě zvyklí využívat pomoci těchto psů, je přítomnost jejich pomocníků i v nemocnici velmi důležitá pro jejich samostatnost a soběstačnost. Nechceme, aby se tyto dva zájmy, zdánlivě protichůdné, staly předmětem sporu mezi postiženými a ostatní veřejností. Jsme přesvědčeni, že při oboustranně ohleduplném a citlivém přístupu je možné najít takový kompromis a taková "pravidla hry", kdy budou nakonec spokojeny všechny strany. Postižení, ostatní pacienti i zdravotnický personál.

Právě proto předkládáme k diskusi následující materiál. Shrnuje zásady, které je třeba, podle našeho názoru a z našeho pohledu, ctít a respektovat pro bezproblémový pobyt vodicích či asistenčních psů ve zdravotnických zařízeních.

1. Velice vítáme možnost vstupu se psem do zdravotnických zařízení.
2. Nechceme, aby vstup se psy do zdravotnických zařízení komplikoval jejich provoz nebo aby byl na úkor práv ostatních pacientů (což je ostatně i v návrhu zákona).
3. Pobyt psa ve zdravotnickém zařízení je možný z našeho pohledu za následujících podmínek:
 - a) Pacient je schopen se o psa řádně postarat, hlavně s ohledem na krmení a venčení
 - b) Pacient je v takovém zdravotním stavu, že pro něj pes i ve zdravotnickém zařízení může běžným způsobem pracovat a pobyt psa je tedy pro pacienta z hlediska soběstačnosti přínosem.
 - c) Nemůže-li nebo nechce-li mít pacient svého vodicího či asistenčního psa u sebe ve zdravotnickém zařízení v průběhu hospitalizace, umožnit alespoň návštěvy dočasného "opatrovníka" psa, samozřejmě i se psem.
 - d) Pes je čistý, ovladatelný, neobtěžuje, neštěká, nejeví známky agresivního chování.

- e) Pes je označen jako vodící či asistenční (postroj, vestička, ...)
 - f) Pacient se personálu zdravotnického zařízení na požádání prokáže průkazkou vodícího či asistenčního psa, personál zdravotnického zařízení je oprávněn např. telefonicky u cvičitelského subjektu ověřit skutečnost, že jde o certifikovaného vodícího nebo asistenčního psa.
 - g) Pacient sdělí zdravotnickému personálu kontakt (telefon) na osobu, která si v případě potřeby (např. zhoršení zdravotního stavu pacienta tak, že se nemůže o psa již sám postarat) pro psa přijede, odveze ho a postará se o něj.
4. Podporujeme pobyt ve zdravotnickém zařízení s vodícím či asistenčním psem u klientů (pacientů), kteří splňují požadavky, uvedené v bodě 3. Respektujeme, že nesplnění zejména bodu d) může být důvodem k odmítnutí psa ve zdravotnickém zařízení nebo k jeho vykázaní ze zdravotnického zařízení.
5. Od zdravotnického personálu a ostatních pacientů očekáváme, že budou respektovat požadavky pacienta, pokud jde o zacházení se psem (zákaz krmení, odvádění psa bez vědomí pacienta a podobně).